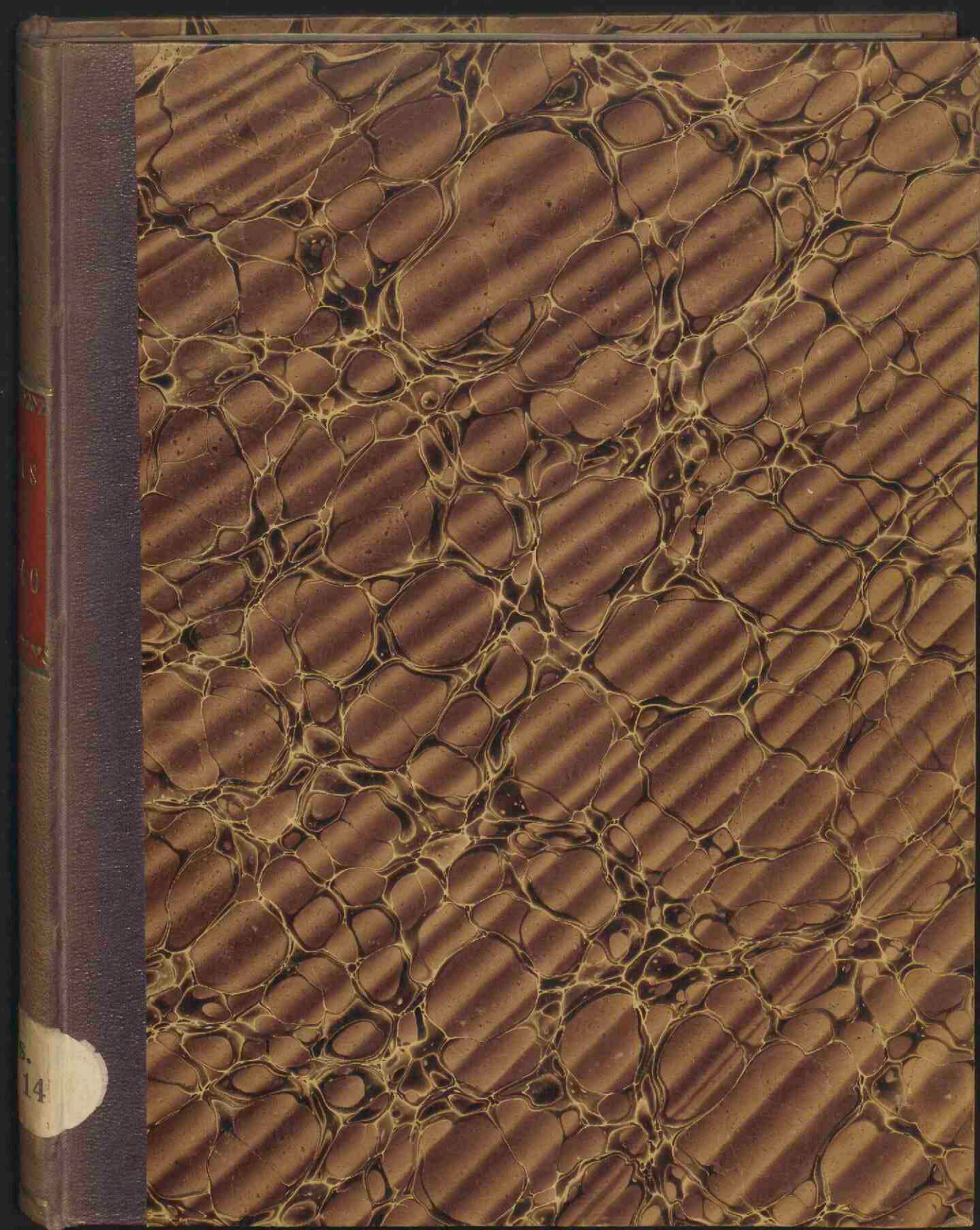

Reis langs den Rijn naar Kissingen en tot Heidelberg, 27 julij tot 19 sept. 1840

<https://hdl.handle.net/1874/389031>

14

Carton N 135

Hs.
0 C 14

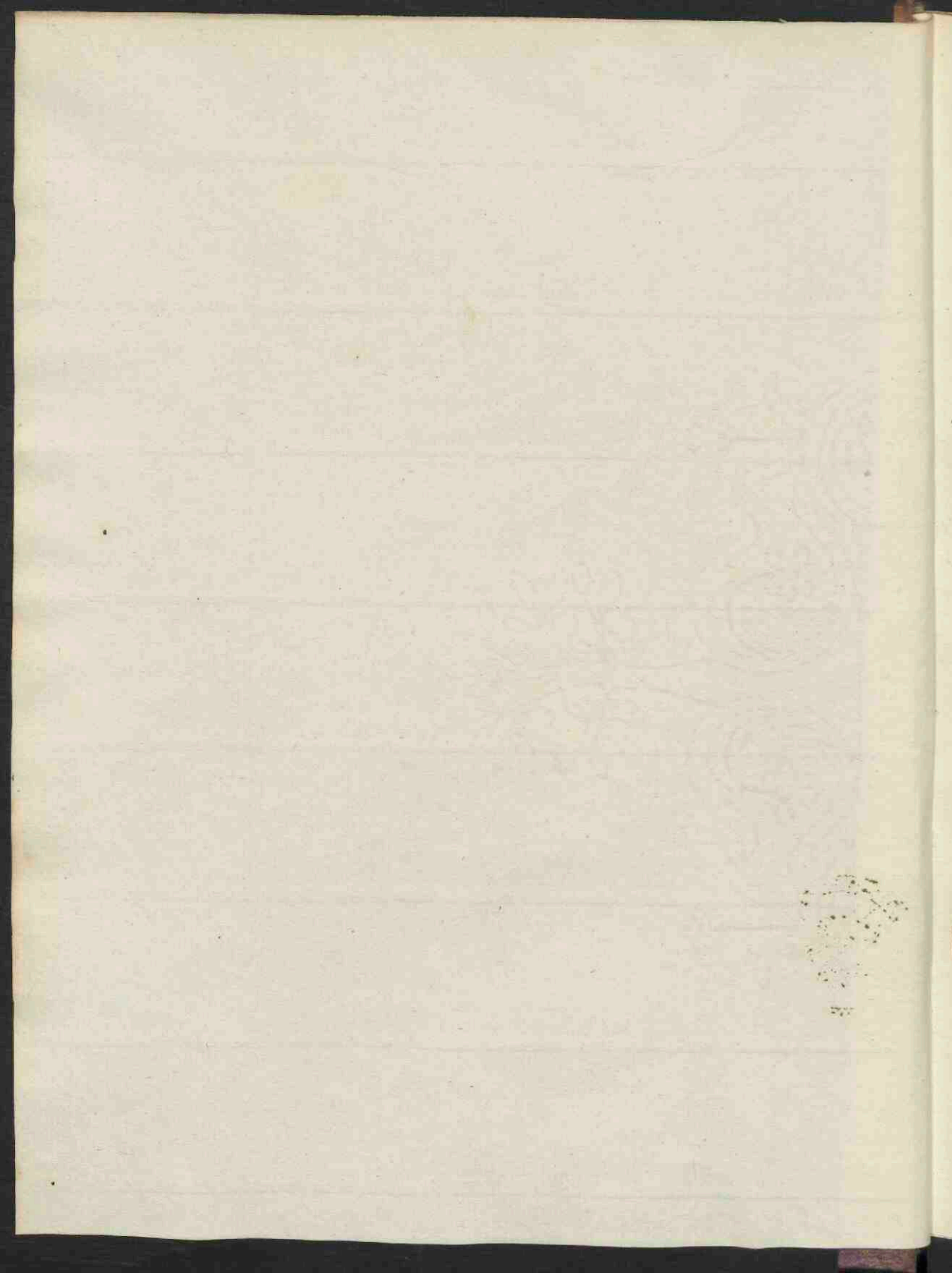
O.C. 14

Hss. Ackersdijck.

17

J. 1316

Hlas. Ackerad. 17.

Maandag 27 July 1840, met den postwagen
naar Nijmegen gezeten. Juffr. B. De Bye was myne
reisgenoot; wy vertrokken om 12 ure; - als gewoontelyk,
trent te Wageningen overgepakt; en te 6 ure kwamen
men wy in Nijmegen aan. Het een karnetje reden
wy van daar naar de Watermaatschappij. Hier woonde
wy myne zuster Schadee, by wie twee juffrouwen
Schadee logeerden, en de familie Bommer, ook mev.
Willems Andree en haar zoon de luitenant op berouw
waren.

Dinsd. 28 July deden wy een groot wandel-
tocht: naar den Duinelsberg en weder naar de
diner. Wy dronken wy koffy by den bedryfsman
den heer Walter, die op Prinselyk grondgebied
woont aan den weg des Nederlandsch is. Wy ra-
den by hem de inscriptie om kaart te maken op
Hollandsche wyse, hetgeen zyne familie van drie ja-
ren met een goed gevolg begonnen is te doen. Zy
vonden goede gezelschap om dien af te zetten
aan kooplieden die te naar Keulen brengen.

Des namiddags reden wy met een karnetje
naar Nijmegen en bezochten daar neef en nicht
Maarduin; met den eersten maakte ik kennis; zyne
vrouwe had ik in meer dan twintig jaren niet
gezien. Wy wandelden in het Valkenbosch, dat in

den laatste tyd nog verspreid is door wandelingen,
die men in de langte gewoont heeft; my waren ook
de kansen in meeker nabijheid de H. Noordwin
waant. Hy is handelaar in granen en blingde over
de deelenmering welke de koning met een eigen kan,
dele veroorzaakt.

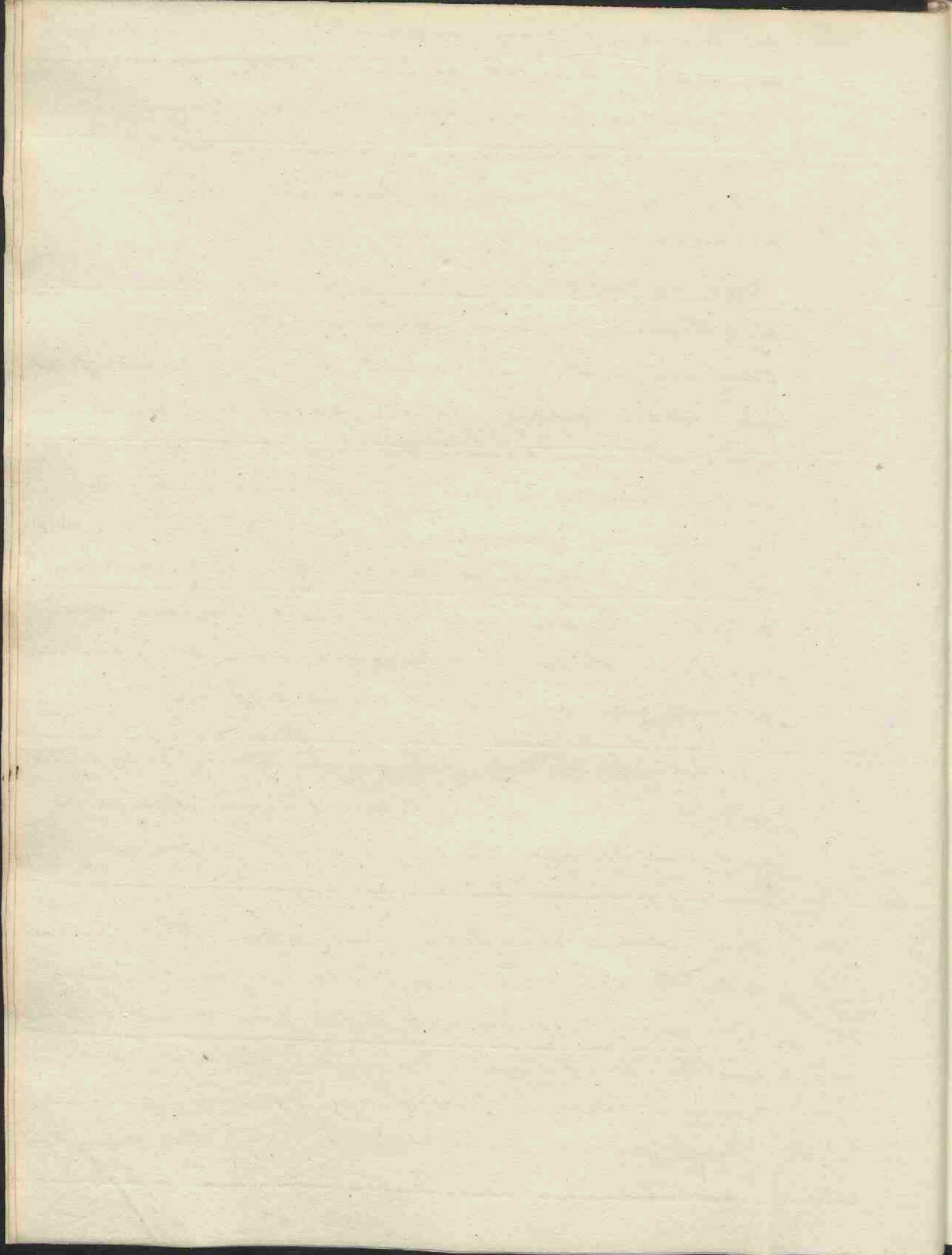
Toen wy wilden terugkeeren naar de Westermee-
ren, kwam het veld, dat alle ruytenen naar
Cleef waren by gelepenheid van het Schuttersfeest,
wy hebben hieraan niet gedacht toen wy de kansen
alleen genomen hadden om ons te bewegen. Leek
na lang zoeken en zeer laat bekenden wy op
mijn een knifkar, en die draafde over den weg
om naar paustolanten mede de stad te kunnen
bereiken. Die beweging was zoo moedelyk, dat
twee jonge dames met my verhooren het grootste
gedulle van den weg te vaert te gaan.

Woensd. 29 July. Morgens thout gemandert
en wat gelezen in een boekje over de Science de
civile van Fourier. En kwam ook teroort van de
bewoners van de Westermeevinge.

Maanddags wandelden wy naar Boek, waar
de H. Postkammer by ons kwam, welke den roep op
Nieuwland doorbragt en nu van het Schutters-
feest te Cleef kwam. Wy gingen vervolgens naar
Tellingen, waar wy overhandig een aentwoffen mevrouw
J. Jacob, die ik in het en twintig jaren niet gezien had.

Het weder was twee dagen zeer goed.

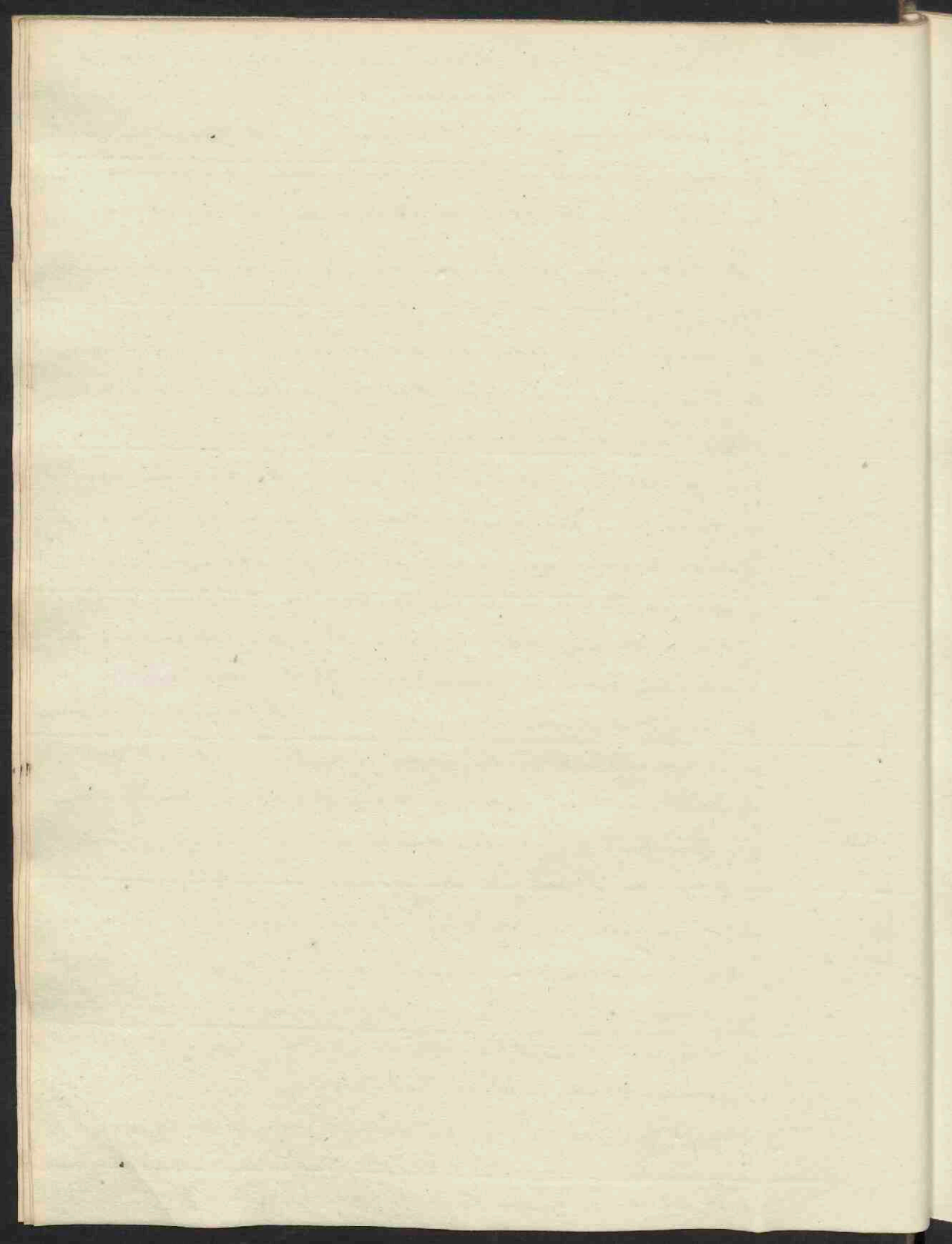

Donderdag 30 July. Hier, morgen om 5 1/2 ure naar ik
met de kar naar Nymegen; van hier om 7 ure met
den postwagen naar Arnhem. Ik raakte en vond
spoedig mijn vriend Beyerman welke de vacante dan-
suecht in de herberg de Slang naby Lonsbeek.

Ik had in den postwagen den Hr. advocaat Anoncus
per outmaats welke naar Arnhem ging ten sake van
het verzet tegen de kapitelen der Staatsregering
de Convent en de Stad Nieuwen, waarin hij te Nymegen
geplyt had en die nu in twyfel verac van het Hof
van Gelderland behandeld werd. Hy had my met
den loop van het proces bekend gemaakt. Hy ging
ik met Beyerman naar de terechtzetting; doch men
was nog derig getuigen te worden hetgeen voor
ont geen belang had. In de Sociëteit lazen wy de
pageladen, waarin veel gehandelt werd over de on-
veiligheid tusschen Frankryk en de niet andere graa-
te mogelijkheden, ten sake van het verband der
laatste om den Pascha van Egypte te noodzaken,
om een min gunstigen vrede aan te nemen; - ook
over de onlusten in Barcelona voornamelyc over
de aansmatigen van Espartaco tegen de regenten.
Icy maakten eene groote wandeling over Kila,
veulbeck, Augersheim, en de verschillende plaatsen Markt-
pöding en Lonsbeek. Op de laatste zagen wy om-
den anderen de fraysje ananjerie.

Na uitgeruht en koffie gedronken te hebben, ging
ik naar de Staatsregering die om 4 ure vertrokken was
dacht die eerst tegen half 6 aarhewam. Ik was daar

mees naar Emmenik, waar ik om half 9 aankwam.
Het was de Gutkenberg van de Duffeldorpse mees-
schappij, welke leeren moegen van Rotterdam met
afgevanen; de Nederlandische boot welke Rotterdam
van een vroeger verlaten had, Prins Frederik des Ke.,
deplanden, kwam meer dan een uur later aan.

Behalve my was slechts een reiziger in de groote
kajuit. De Inspector van het schip was
zeer onbeleefd, by insigende my het verloop om
mijn koffer mede in de herberg te nemen. In het
belang der reizigers die na my komen zonden,
begaf ik my naar den Steuerrath, welke zeer be-
leefd was, my de laatste de zaak te zullen ont-
zaken en naar te komen dat zulke misbruiken her-
haald werden.

In het Hotel d' Angleterre vond ik goede
herberg.

Vrijdag 31 July. Om 7 u. vernam ik mynen reis-
de Nederlandische boot, die meer dan een uur
vroeger afgevanen was, haalden my naar voor
12 u. in, en lieten ze spoedig naar achter ont.
By de reizigers was slechts een reizend koopman
gekomen, welke even als de Engelschman van den
vorigen dag geen belang naar het gesprek oplevende;
hy was Italiaan en zyne moeder een Hollandse,
hy wilde naar een Handelsbuis in Milaan.

Er kwamen twee beambten der maatschappij aan
boord, en my viel in het oog dat zy met den Kapitein,
den conducteur en den van ingeselden kofmedder ont-

2. Wilhelm Panorama 45.

2. Wilhelm 4. 27.

afgebooken wyz dronken. Zy begonnen reeds vroeg met Rynwijn, gingen hiernede voort aan tafel en na het eten gaf ik hen nog vijf zelfken Champagne wyz dronken.

Van 4 u kwam ik wy te Dusseldorff aan, waan ik myn intrek nam in de Drie Rykskroonen by den heer Becking, en vervolgens een groote wandeling om de stad maakte.

Zaterdag 1 aug. Dinsd. morgen heb ik desleed om Dusseldorff wat nader te komen kunnen. Het is gaarne een oude, ook gaarne rykstaad: in 1288 gaf de Graaf van Berg, Adolf, na de bevaante overwinning by Wasingen, aan het doorp aan de Dussel Stadrechten. Zy is later veelal residentie der Hertogen van Cleef en Berg geweest, en zy is aan Hertog Johann Wilhelms, 1690-1716, een schoone aanleg der Vrijstadts verschuldigd. Hare bevaante is zeer verankerd door het sloppen der vestingmuren, hetgeen ten gevolge van den vrede van Lunaville (1700) plaats vond.

Drie kerken heb ik bezocht. De Lambertkerk, waarvan de vorsten begraven zyn en gedenktuizen van hen zyn opgericht. Sedert 1813 heeft men hier ook geplaatst de overblyfsel der Hertogen Jolanda, welke om het anneyt dat haar man aangedaan en de vergiftiging, die haar een kindje van haar madalyden opmaakte. Zy heerde in 1585 met Johann Wilhelm III en stierf 1595. De Sint-Ludwickskerk bevat ook verschiden gedenktuizen, onder de beheldingen zyn er twee van Schadow, den Directeur der Kunstakademie: Maria met het kind Jezus en Jezus van de zuil gebonden. Er is in beide

Wilhelm 85. 139.

Wilhelm 204.

met uitwerking. Men weet my in deze merk yverigen bezogt
door den konvorst Johann Wilhelm zelf vermaandigd. Zy
is een der vorsten die hier begraven liggen.

Het stambeeld van dezen vorst, hem te paard van
Hollande, door Crispello in 1718 gezeten, staat op de
markt; het bewaart my niet zeer schoon voor.

Hy was byzonder voortvorder der kunsten en
begon de gallery van schilderijen te verzamelen,
welke langen tyd zeer bevaemd geweest is, doch
waarmet de schoonste stukken in 1805 naar
Bayenen gevaerd zyd, en toen de konvorst, toen
koning van Bayenen genooden, in 1806 het her-
zogdom Berg over Frankryk afkocht, niet naar
Dusseldorff teruggekamen. Hier over waerd
my steeds geklaagd, want deze verzameling,
zegt men was eigendom van het land, niet
van den vorst. En is in 1822 inder een koning
akademie doorgesteld, welke in eenen slaagen
den staat verkeert, en eenige niet onbeduiden-
de verzamelingen heeft. Zy heeft haren zetel
in het gewonen residentie slot des vorsten,
dat gedeeltelyk door de Franzen is afge-
brand. Hier waerd nu een koningstelling
van levende meesters, welke de koning en
waarsaam my nussal eenige landschappen
gaed bezielden.

Het zegt bevaemd zyn de wandelingen van
Dusseldorff, die te keken op nieuw bevaerd, en
de eerste plaats, de Koppertien, eenige jaren
des konvorst Koning Theodor, in 1769. Hier is

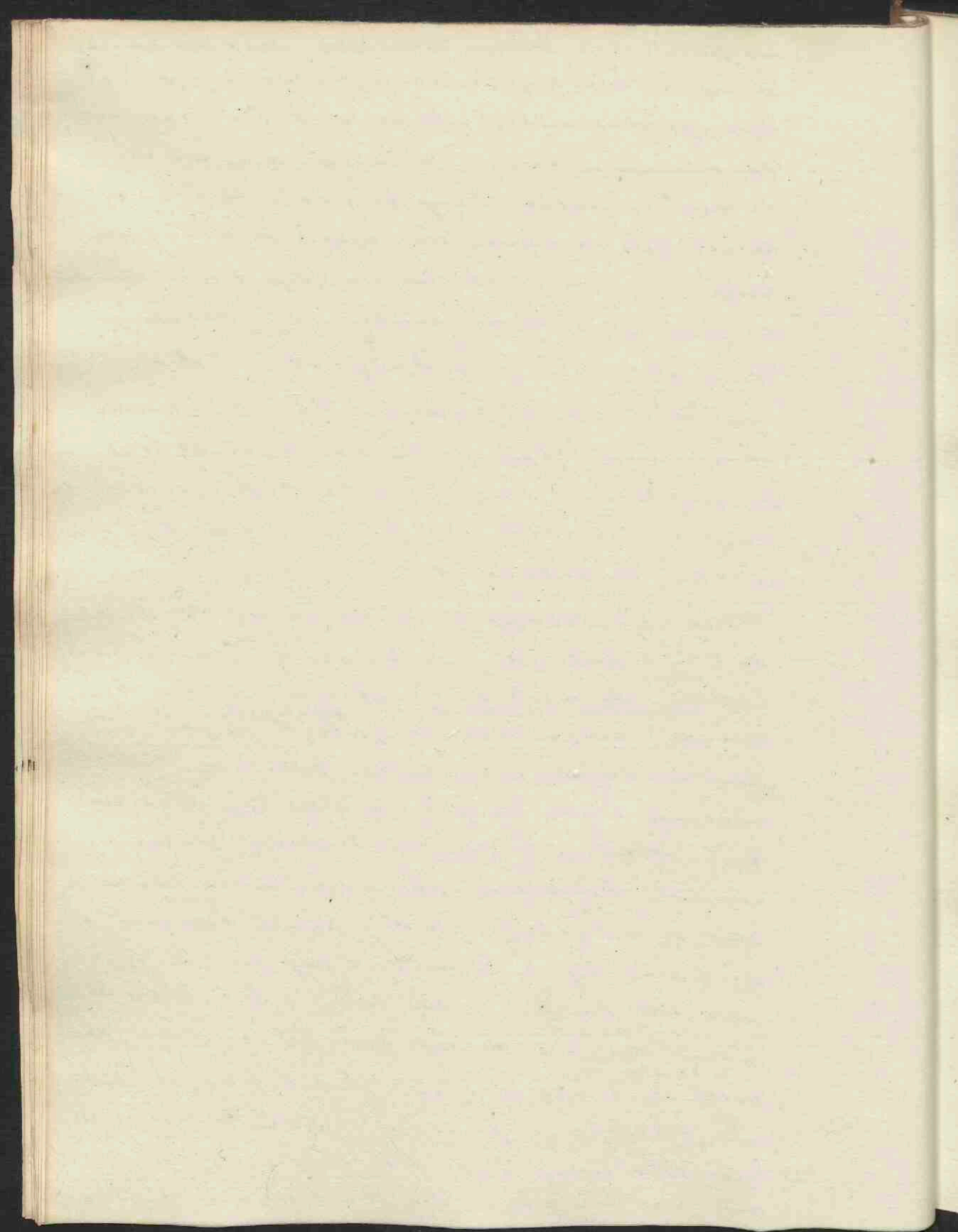

De Noorderschakle is naamkundig beschreven in
Wilhelmi P. 5. 161.

het paleis van Prins Frederik, neef des konings,
vroeger Jägerhof genaamd, en woning van de
opperjagermeester. In de nabijheid zijn vele
cautehousen en tuinen, onder anderen die naar
de wyf van Jacobi lang genoemd heeft en de
bevoentste munitien van zijn tijd ontvingen
heeft.

De meense cranly was, waande
lingen welke de markten waarden verouderde
thant zich van den Bopparten. Het is
ook een meenseprovene hansen, waardy
een kenswplhoue onder den dore door de stad
bevaende onder wysser. De Bopfel, welke
door de waadlyng loopt en in den Rysvall
is gehaal onbeduident.

Deres namiddag beocht ik de Hoandes-
Kühle, tusken de 3 en 4 uren van de stad ver-
wyderd. Ik deed een half een met den Elken
feldchen wagen. Tot een half genamend
Kunspenlant, waerby een gids vond, die
aangeweerd anderhalf uur met my wandelde.
Het is de Bopfel, welke tusken getruwen
een naar kalksteen stroomt, welke in een
stijl en niet gehald, meestal naar bevoent, en
merkwaardig wild en kavalley fanel opte-
nest. Ik kwam weder uit in het stads het
mann; de vond de den heer Crommelin, een
Hollandsch officier, nu nestlof hebbende, welke
met hetzelfde opmerk gehouwen was, en nu
zijn nest naar Elberfeld waadlyng; ik
ging met een wagen die om 6 u. uit deze stad

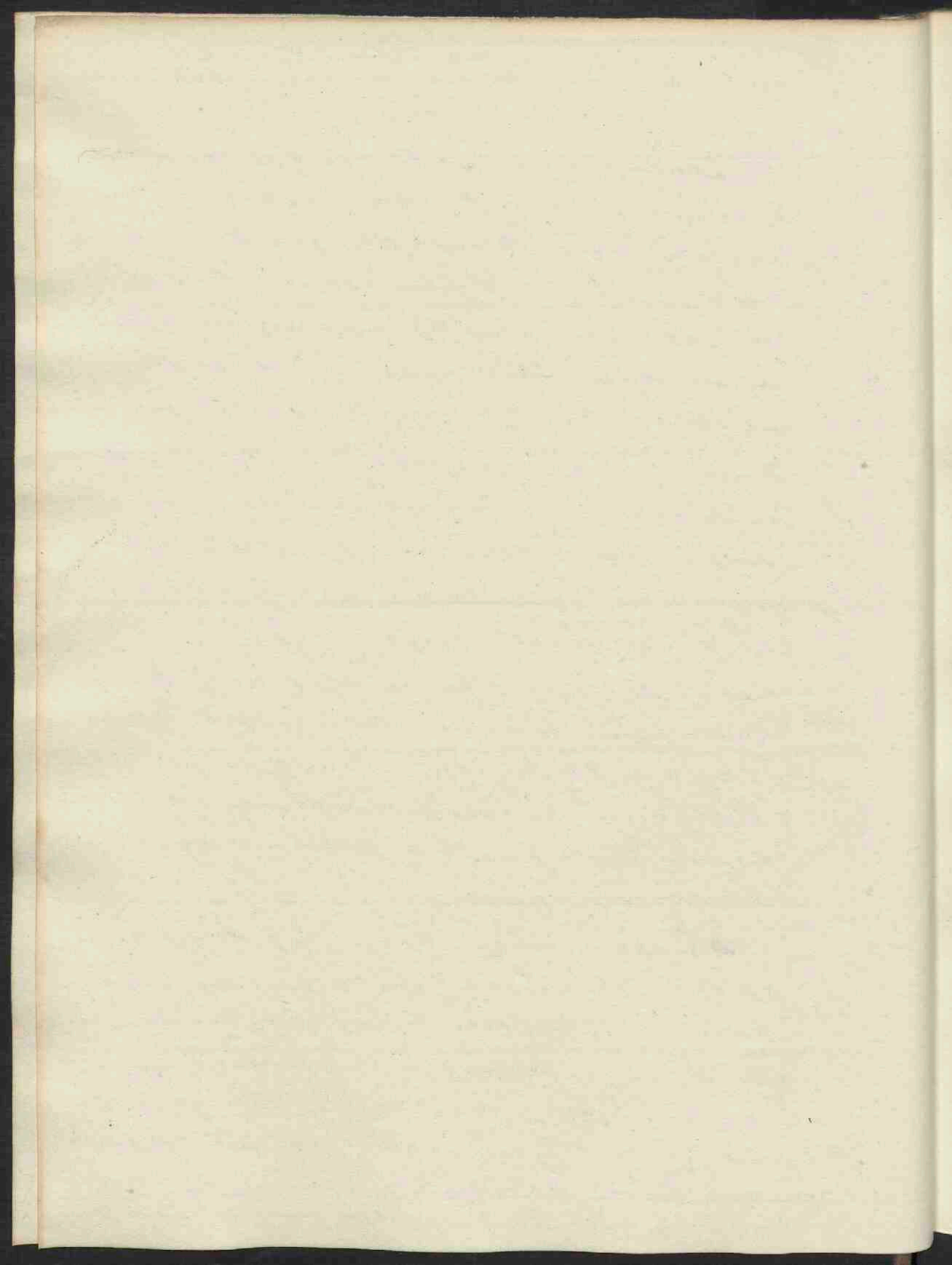

aankwamen, naar Duffeldorp terug; zeer
voldaan over hetgeen ik gezien had, en deed
nagmaact eens van belang.

Zondag 2 augustus. Te 8 u. met den
postwagen naar Keulen; andermaal zijde
anderzandden Barmath, gemidd. Ruiten,
verbleef naar de kavvortten. Om 12 u.
aangekomen, ging ik met een vertgenoot
in het Hotel Bellevue van de publiciteit
tel stond. Om 3 u. met den postwagen naar
Bonn; om 6 u. aangekomen. Ik wandelde
in de baan van Poppeldorff, en wachte ver-
volgens op de stroomboot, welke om half
negen naar Keulen kwam en mij over elf uur
te Munnemertth boept.

Maand. 3 aug. Met een boot naar Kempt,
wenter, van daar den Bruckenfels beklim-
mend, hier blijven staan; teruggegaan naar
Rohlandsmertth, 1 heegedronken op het terras
van de herberg. Voor het huis op Munnem-
mertth gesoept.

Dinsd. 4 aug. Dezen dag bleef ik nog
op Munnemertth; wandelde, schreef wat.
Kast voor het eten. Kruis de Keizerin van
Rheinland met haar gevolg van Lins, op
de stroomboot de Victoria hier aan. Dit
was zeer onverwacht; ook verhoefde zij
zeer kort. Het was merkwaardig de vor-
stin en hare dochter Olga met de vele vrou-

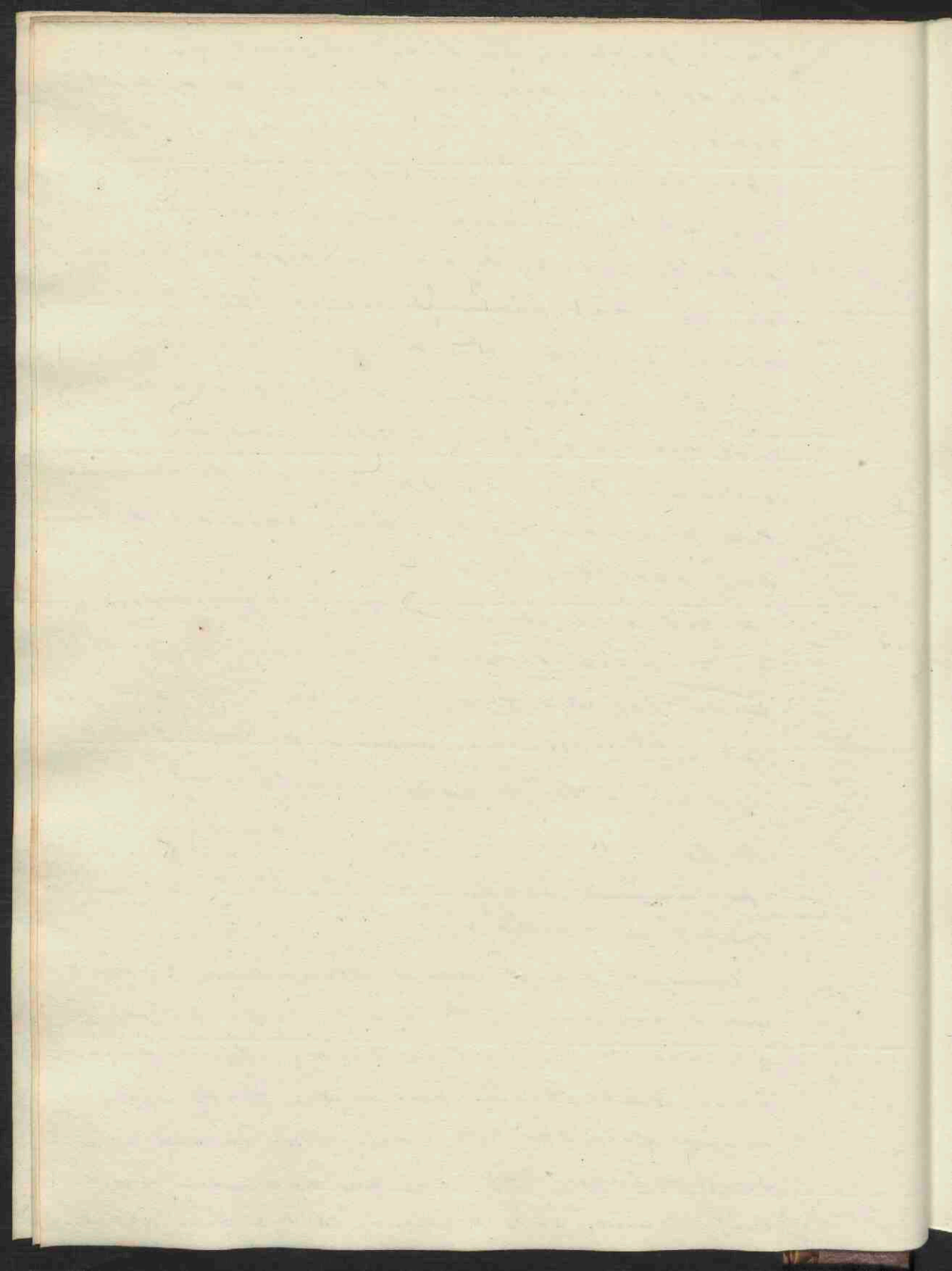
Hiame personen, die haer verporelden, te zien,
enke de forai verporede boat en de appeschiede
moetruzen in eenen Mechuaardij.

Het geschieding van Tafel wint met Balmij,
rijt, alleen het disputtalijke met sampten,
onderhandent: de wammatijgende handing
van een Hammasaam, welke een met de
keizeren gesproken hat; - de recht naar
vermaandheid vaner Fran. hofstule daan
met vele bichters, welke met dan Ham,
nenaan Fran. ule sprak, en de wammatij-
lyke personen die tot hare familie behoer-
den opstede; - en

Deren vermiddelf beklaam ik de rime
Baladrock en genoot het mij need: de
konde heerlyke gezigt op het Leroupeberge
Tot mijn vermaandering antwaette ik
hier den heer Muziken uit Utrecht.

Ik drink weder sice te Rabandierst
de wammatij, even als de wamp, een
helder en vast.

Wraent. 5 aug. Met de steambout, die om 5
ene dozen maagen kenlen verlaten had, en om
9 u van Nonnenwerth kwam, ben ik genamen
naar Ruderheim, dat ik om half negen des
avonds bereikte. Ik nam mijn intrek in het
Diermstader Hof. Van den bekanten my te
haef ik niets op te rekamen; het geschieding te

nenke my geen byzondere belang op. Er was een
vergenoot met zyne vrouw en zuster, die, ik ver-
leden jaer op de banken van Basel naar han-
ken ontmaat had. Het een koopman uit Ryg,
keizeren sprak ik my al veel over den toestand
dier provincie. Een jong meisje van een ryke
familie herinnerde daar hare groote leevding,
keid aan Belline, het kind dat met Gätke
briefwisseling hield.

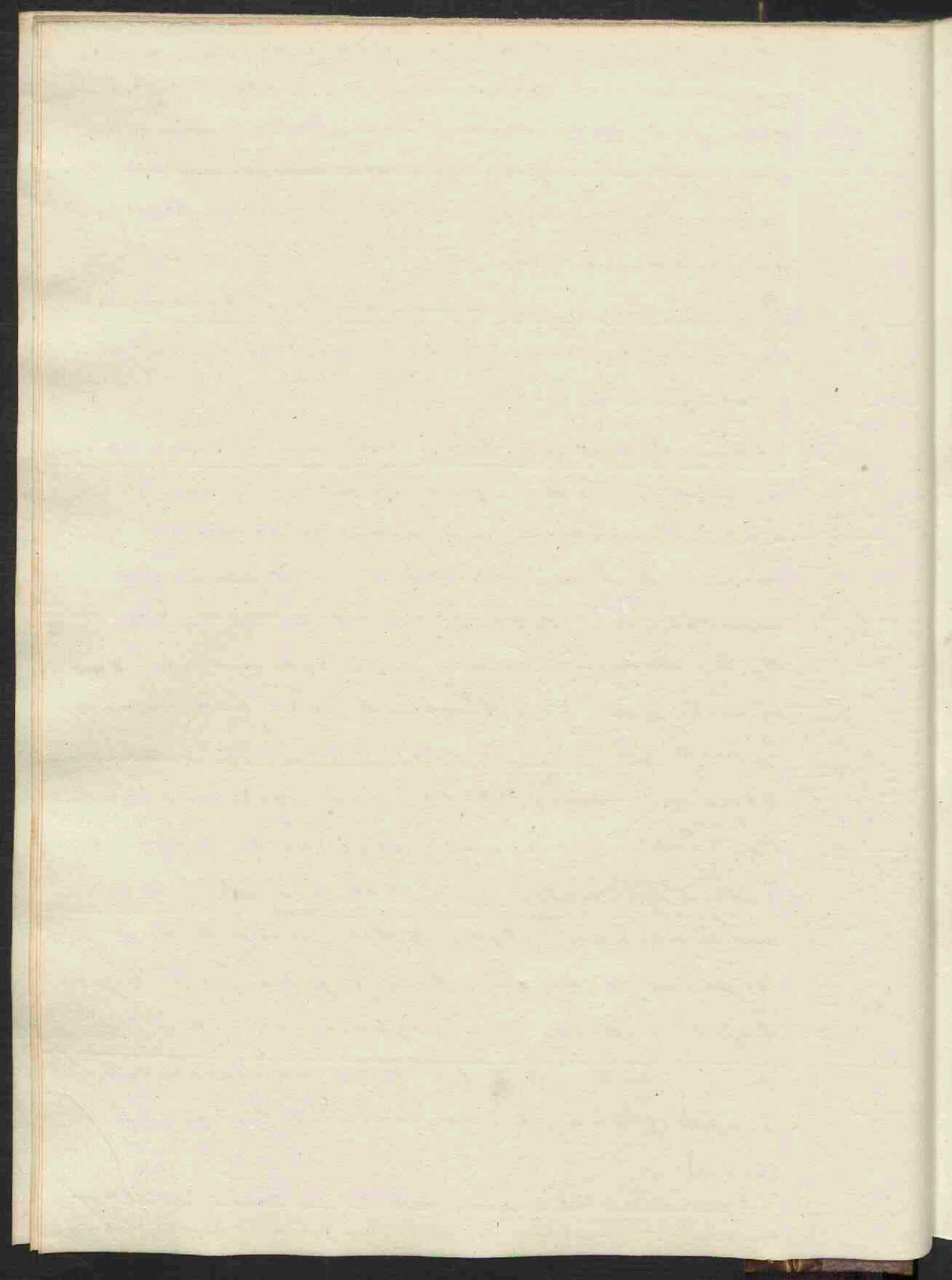
Donderdag 6 aug. Dieren voorogen maakte ik een
wandeling op den Niederwald, 'er had de dorp
achter Ruderheim, waaraan de bevoerde eyn
groeit. Het een schuitje was ik naar Ad.
manshausen, de klou van daar de boote.

By het Bafsenheimste slot inruustende, zag
ik de keizerin van Rusland met haar gevolg
op wech gereden voorby komen. Zy was van
Rheinstein overgestoken naar Atmanshausen,
om na den Niederwald bevoerde te hebben, te
Ruderheim ^{zich} weder in te schepen; ook was zy toe-
der verstrooken, toen ik hier tering kwam.

Ik bevoerde de met kunst gebaunde ruine
Rafel, ook de Lamberkholde, een kunstige
groet, - den tempel welke op rommalkalyke
hoofte gebaund is en een heerlyk gezicht op
tenest.

Deren namiddag wandelde ik naar den Johan-
nesberg. Men gaat eerst naar Gudenheim, een groet

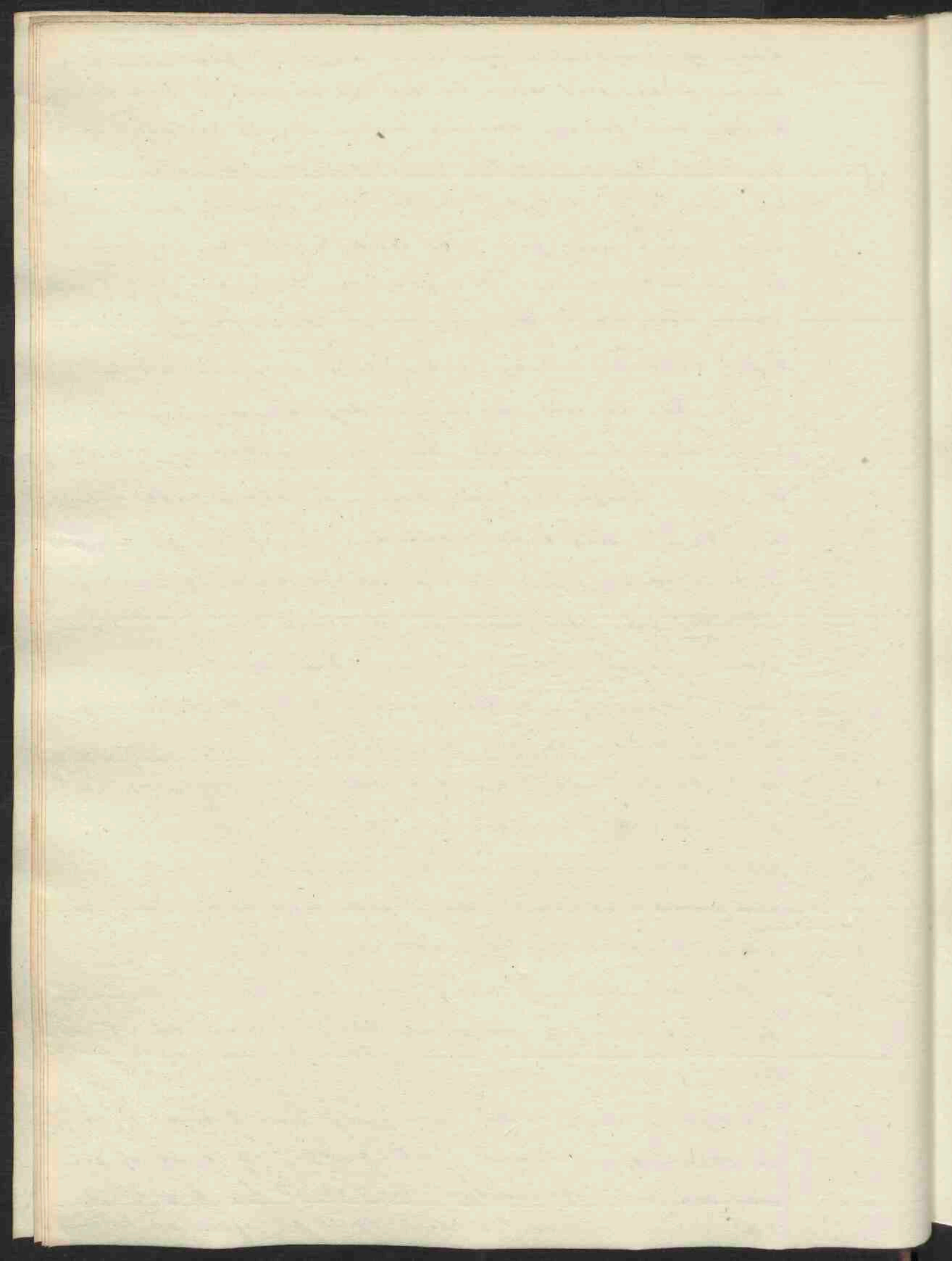

doorp of marktplek met een schone gothische kerk
die in vanden stijl naar kanten tyd hersteld is. Het land,
tusschen met fraage tuinen vullen, en in het oog, met
ke eekler te na naar den weg liggen en daardoor niet
van het stof te lyden hebben. Op eenigen afstand
naar Giesenheim gaat men links af om den Johann
weg te bepalen. Het gemeene bleekter is het van
thunne landhuis hertshagen, en door den tegenwoord
tijen eigenaar nog gedeeltelyk vernieuwd in
1826. Het is niet en uwendig leuwendig en
niet smaak verpikt. Van de mureken en naar de
tenuamen heeft men een ruime en net gezigt over
den Rijn en over de oerwaaier. Er is iets grootst,
in de leffing van dit noordelyk verlyf, tusschen
en alles van. Het was en van tyd tot tyd een heel
leuwendigheid plaats vunde. Toen verleden jaar
naast Metternich hier was had hy dazelyks onge,
naar negentig gaten by dienst. De tyns omringte
2000, de muren van het slot en alleen op hier
terras vunde men fraage blaemen, doch byna
geens onthoornste, slecht, en heelde orange en
granaatboomst. Men heeft blykbaar alle over
tellege tuinen en onthoornste vermeden.

De wandeling was groter dan de normale
had, en bedruaf ongeveer twee uren naar Raden,
leu.

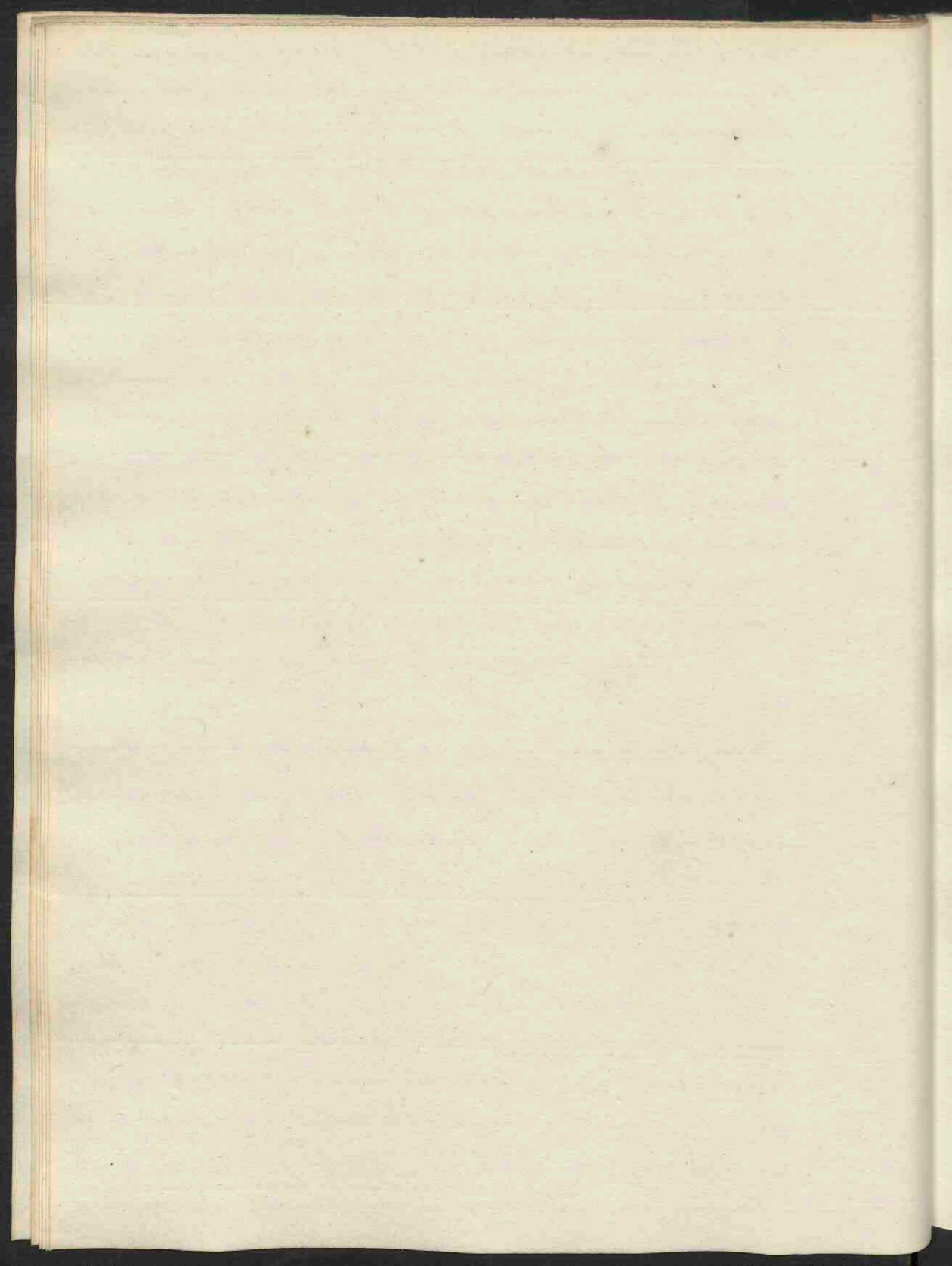
Vryd 7 oep. Des morgens om 8 uren met
de stroomboot naar Coblenz; de kof op de
toeg den heer Arivabene, die in Leuk gekend
had, en met wien ik veel sprak; ook de heer

Riem en Meentendant uit Amsterdam, die naar Kijf,
tingen terug kwamen, en mij aanmoedigen om
derwaards te gaan. Om 11 ure kwam ik aan, wa-
delde wat door de stad, hield een kort midde-
mael en reed toen naar Ems. Sedert kort is
een nieuwe weg langs de Loois derwaards aan-
gelegd, daaronter reed ik zonder aanmerkelijke
te stijgen, doch ook met een vrij grooten hucht naar,
dus de afstand veel groter wordt. Ik vond de
gebouwen en den aanblijf te Ems aanmerkelijke
verfijnd en uitgelieid; er waren mij zeer vele
gasten, haer de tusschen reeds aangenomen is
sedert het vertrek der Keizerin van Rouland.
Over den vanden weg die op zeer aanmerkelijke
hoofden reest naar waar de gemigten, by het vinken
der van zeer schone tuinen, reed ik naar Callantje
tegen.

Zaterdag 8 aug. Was de stoomboot van bene
naar Meints; mijn beklint was genomen, om van
der langer verrijgt naar Kissingen te reizen.
Ik vond op de boot met veel belangrijke gezelschap,
schap. Om half 4 kwamen wij aan; - om
half 5 reed ik met den stoomwagen op de „Fau“
mit speurweg naar Frankfurt. Wij waren
min 5 kwartier onderweg. Ik nam badelijke
mijn plaats op den wagen naar Wetzlar;
ging in een „Wienwirthschaft“ om wat te ge-
braken, en vertrok om 8 ure.

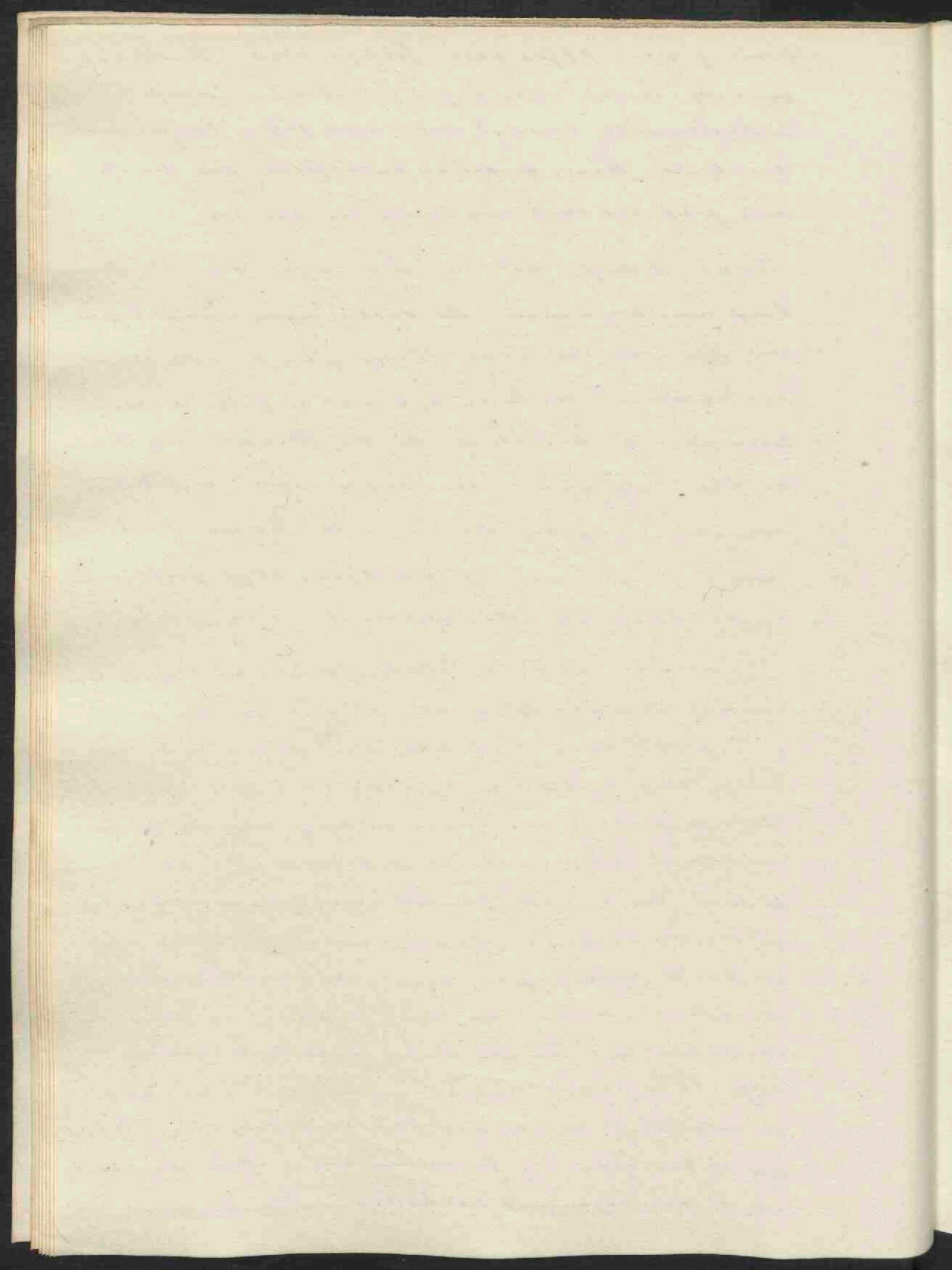
Van de plaatsen, die wij dooreeden, handte ik

meinig zien: Offenbach, Seeligenstraße. Te Afschap,
kenburg werden onze papen geniteerd en brongt ons
de Nachtwacht, een and' man met groote haren in een
bierkmit. Daar de berger en bofscher van den Spef.
Iass ging het toch wy met; nu dat wy

Land. 8 aug. dat moopent tegen, gure te Würtz
Loup aenkwamers. De Inelwaper naar Kipin
gen, enen als die naar Neurenberg, wat necht
vertrakken. Het troef zich, dat nog een onker
hetzelfs deel had als ik, de Str. Braun mit Fran
kenthal; wy namen een weggen aan, ontbaten,
terwiltten nog een. Dams en de Maria. kerk, de
taakto in schuunen goetstiken styl gebouwd;
en om half elf vervolgden wy onzen weg.

Wy aten in het doorp Eilchen, waan ont kwat den
vondag de oude landskleding in het uog viel:
de vrouwen met lange blaauwe jupen en ronde
kruisen met breede randen; de vrouwen met veel
kleurige jukken en rokken, en karg zwart kaptel
mit breede zyden linten vaangesteld. Verder kom
de waard het zwarte kaptel meent door leuandij
gekleurde daaken verrompen; waake bevallig om
het knoef geknoopt waren. De galactotrokken wa
nu meent met schou, doot drukken gaedheid en
vrijghed uit. In het doorpje Eilbach dranken wy
koffy. Eene rokerse waarfloerheid, gemist aan wils en
vrijghed wiler ant hier en algemeen op dera
weg in het uog. Wy heren de, ont in Frankenland;
wan is hier algemeen katholick. Wy konnen om

8 uren aan en bleven in de herberg, te over ont te over,
man bracht, namelijk het Wittelsbacher Hof. Ik
zocht en vond nog den Hr. Suringar.

Saterdag 20 aug. Reeds vroege deed ik mijn
eerste wandeling in den Kurgarten, leerde daar
den Hr. L. eenige landslieden kennen; - konink
door tusschenkomst van eenzelven landman
twee kamers by) Larmer een der best gelegene
huizen, met fraai uitzigt. Ik verhuisde nu
en richtte mij eenpermaats in voor het verblijf
van eenige dagen of weken; - zocht den genees-
ken die verzorgend by my kwam en my opene raad
mededeelde; - ik schreef een brief naar Holland;
en hervatte daarna de wandeling.

Het nette Hollandsch at ik aan de publieke
tafel in het Hotel de Russie, bleef onderhand
in den "Kurgarten" praten, onder anderen ook
met den predikant van Schweinfurt.

Ik wandelde met L. naar de Saline, en later
met den Hr. Deffner en den Hr. Becker en open-
twee tusschen den Staatontbleef op en by de ruis
Badenlaube weder af. De Hr. Deffner en ik
laapden in het Hotel de Russie.

Zondag 21 aug. Dieren morgen begon ik mijn
kruis met vier glazen van de bron Ragori te drin-
ken. Ik ontbeet thins, bleef lezen en schrijven,
ging tegen 12 u. met Suringar met wandelen, door
van de Kas-Bron; schreef mij en voor het Leestad-
net, liet in de dagblaten. Middageten in het Hotel

Dezen morgen kwam een gezelschap van beoenever-
ders naar by myne woning: mannen en vrouwen van
het land en het geringe stand; een oude vrouw droeg
een kanten kruis met bloemen, vertoed en ging daerom
de vooruit; een man had een boek gezongen van die
rege naar vijf reizen in de, hetgeen gaad blanke.

de Ruffe; onder de baamen kaffy gebronken; - thans
was gelezen. Leere wandeling met Swinger;
zaam in het "Kirchamt" gesoepeld. Tegenover ons
was de jaadriche koopman Bernh. Westheim mit
weenen met zyne vrouw, die in schoonheid alle an-
dere hier aanwerijf overtraft.

Tuy gingew nog afscheid nemen van den heer
Becker en zyne twee zusters uit Amsterdam, met
ke moogen vestrekken.

Het weder was zeer schoon; naar hmit gaande
hoorden tuy de muziek eener Senenade.

Woensd. 12 aug. Regen. Dit is een een bad
plaats een groote kopenspoed. Ik heb met myne
landgenooten en sommige andere kennissen, die ik
begun te maken was al wat geprent; thans
was gelezen; - gezeten in het "Kirchamt". Tegen
den avond werd het water naar korten, by d later,
ik wandelde taan naar de Saline met een H.
Schlesinger, oprichter van het Museum van Lohel
deryen te Berlyn. Swinger verhaalde my van
van het feest dat hy gegeven had ter viering van
zyne 50^{en} verjaardag en meest my het stekend dat
hen door de garamentlyke feestgenooten was aan-
geboven.

Donderdag. 13 aug. Het weder was heel beter. Om
half 12 reed ik met eenige landgenooten: Swinger,
de Haan, Andret en zyne vrouw, Oortman en zyne
maeder Blystein, - naar de kleine badplaats
Bochler, twee uren langer, evenant op den linker
oever van de Saale, gelopen. De vallei is zeer mooi
En zyn gersmantlyk veldt, wienig dabygatten; de glan.

Das Kartus Bodenlaube ward gegen das Ende
des 12. eeuw gebauwt, en in der bescreyung 1525 von
waert die te hertog in het karte van Niedergesant
Kiesingen und seine Heilquellen. S. 42.

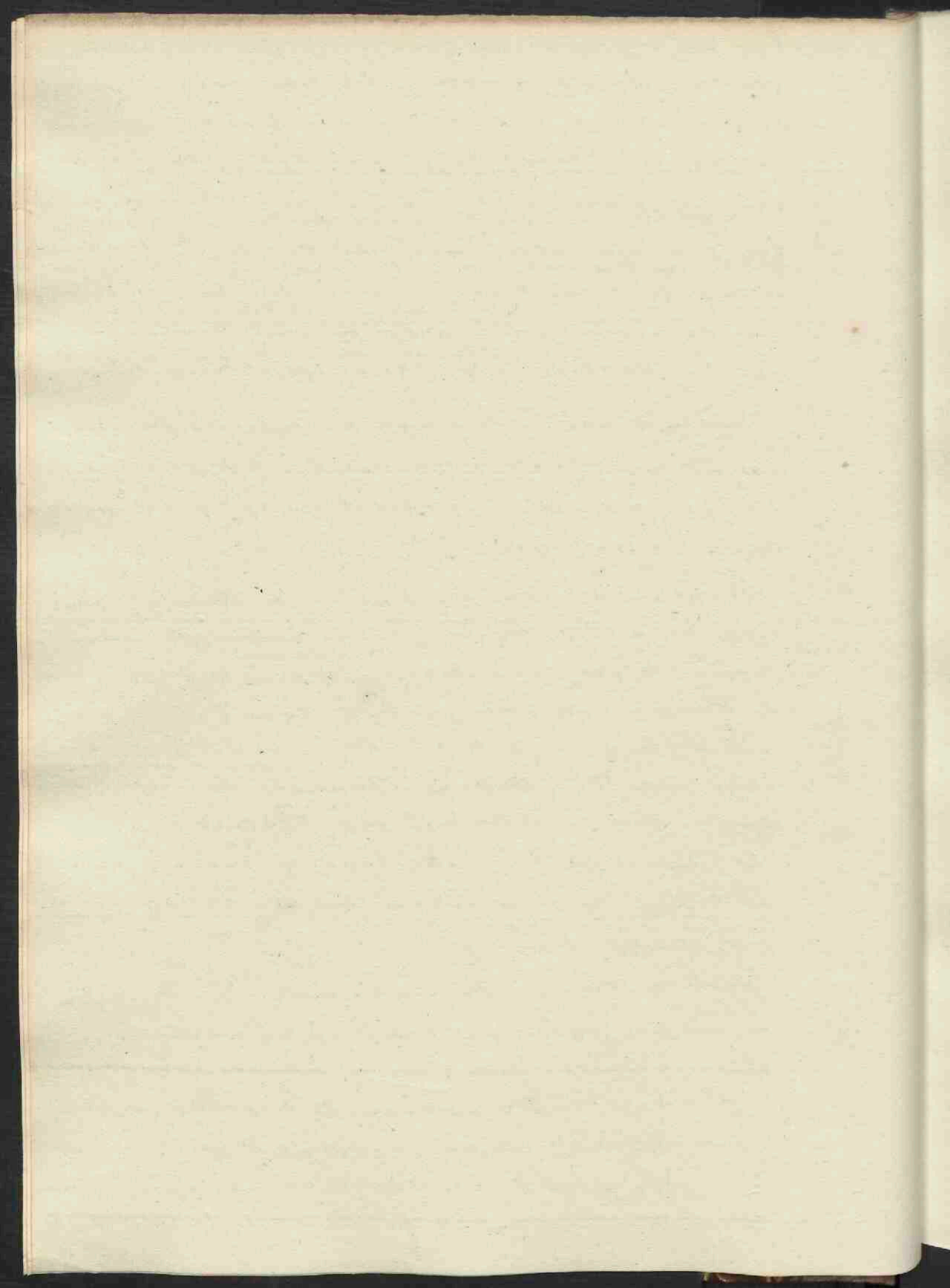
men zijn mij goed. De brou leest den versmaaten
zeer krachtig stamwater. Wij eten, saam om de
publike tafel, maandeliken op de heuvelen, en maas-
sen ons vry van weder terug; zoo dat er tyd over blyf-
om naar water te drinken, en daarna met eenige
keenen te wandelen naar de ruine Badenloche,
waarin de bikke koken en meer naar het vrome
ontuigt zeer merkwaardig zijn. Wij maandeliken
over den Stationsberg, den langeren weg, terug.

Vrydag 14 aug. Ik drink nu dagelijks des morgens
vijf glazen van het water uit de Rapaxi-brou,
en haden naar het eerst heb te een bord genomen in
Sault (want) water.

Ik ontbeet by Suringer met den Hr. Braun. Dieren
namiddag zegende het; eenige keenen: Suringer,
Braun, Schlesinger, plaatste ^{met mij} recht in de gallery van
de Kunstaal, en daar ontschiedden wij ons met
anecdotes te verhalen. Meren avond wandelde
ik met de Hr. Habuys, Stavens en Suringer. Wij
spraken veel en belangryk over Oostindie.

Er was in de Kunstaal eene vertooning van
guchology; doch die valdeed mij zoo weinig, dat ik
zeer spoedig beving.

Zaterdag 15 aug. Ik moet wat meer kennissen
en heb geen hinder van verneming, waerommer met
geklungd words; doch lixen en whagen mij ik met
zeel daer. Het was haden de feestdag van Ma-
ria hemelvaart. Ik ging met den heer Andoet in de
kerk; men is hier byna zonder uitsondering katholiek
dieren namiddag draank ik met Suringer koppy by

den generaal Nahuys, by welke gelegenheid my ook
zgne vrouw besde kenne.

Om 4 ure ging ik met vele andere Hollanders in den
schouwburg, twaar gespeeld werd: der Christ und
der Jude, naar de roman: der Jude, van Spindler.
De intrusie was middelmatig; het taal minder
dan, bescheiden.

Dezen avond was er "reunion". De groote zaal
gaed verlicht, verstuude zich zeer schoon. Het gezelschap
was niet zeer groot en er was, zoo my toe,
ween twienig leandigheid; ook ik was hier niet
zeer gerellig. Ik ben zeer hart gedeev.; nabes
hand heeft men nog niet gedaant.

Zand 18 aug. Er kwamen weder bekeersanders
door Kiffingen; hun kommander gerand maakte
een aangename indruk.

Om 11 ure woonde ik de protestantische goddeins
by die vooth zehonden in een vestruk van het Land
zwinke. Er was behalve de badgasten zeer ween
ge protestanten in Kiffingen.

Ik zat in het Roffische Hof, twaar het heden zeer
vol was.

Het Suringer wandelde ik eerst naar de Saline
en daarna met hem den Str Braun. I. naar den
Kuffelberg, waar my toot door het gebouwe by,
na geen uitragt vonden. De avonden van dezer
dagen zeer schoon; de morgen vonden met heel.

Maand 19 aug. Ik schreef dezen morgen naar Hol-
land; dat ook nog moet en bevocht enige ken-
nissen. De tyd valt my geheel niet lang; maar ik
kan de dien aangename besteden als de hoop op een
betere gezondheid my niet hier heeld.

Na den middag wandelde ik niet eenige kennif-
sen naar het Cascadenthal, een nog lieve plaats
in het bosch, maar een bestje van de hoofte
thraant; wy rustten uit in de daarbij gelepen
herberg, waaraan de waard ons vernamakte door
zyne klachte over de tegenwoordige artsen, welke
het drinken van wijn en bier verbieden tot
groter schade van hem en andere herbergiers en
zander mit naar de zieken, die vinger ook wel
later worden toen men nog niet zoo streng was.
Wy bezochten den heer Schlesinger, die onse
steld gevonden was. Hy behaart onder die waard,
maakt ik het meest kennis maakte.

Dingsd. 18 aug. Het vry groot gezelschap aten
wy aan de "Olmühle". Er was meer gesprake en vro-
lykheid dan gewoonlyk aan de publike tafel. De
Hollenders waren er meest alle, doch de Hr. Andrus
mit, omdat zyne vrouw niet wil met. Ik heb
hem dezen middag bezocht.

Wy hadden plan om nu het eten ons te ryden, doch
het weder was te slecht. Om 4 u. ging ik met
eenige heeren in den schouwboom, maar men speelt
de "Nacht van Etempel even" en "Das Felt der
Handwerker".

Het werd gunst en regenschietig, was dat alleen
de nuttyheid voor de kunn en dat wandelen an
drinken van koud water noopte. Het de Hr. de Kraus
en Suringer bezocht ik den Hr. Schlesinger, den wy
kopen in zyne trouwe stemming wel te versta-
lyken.

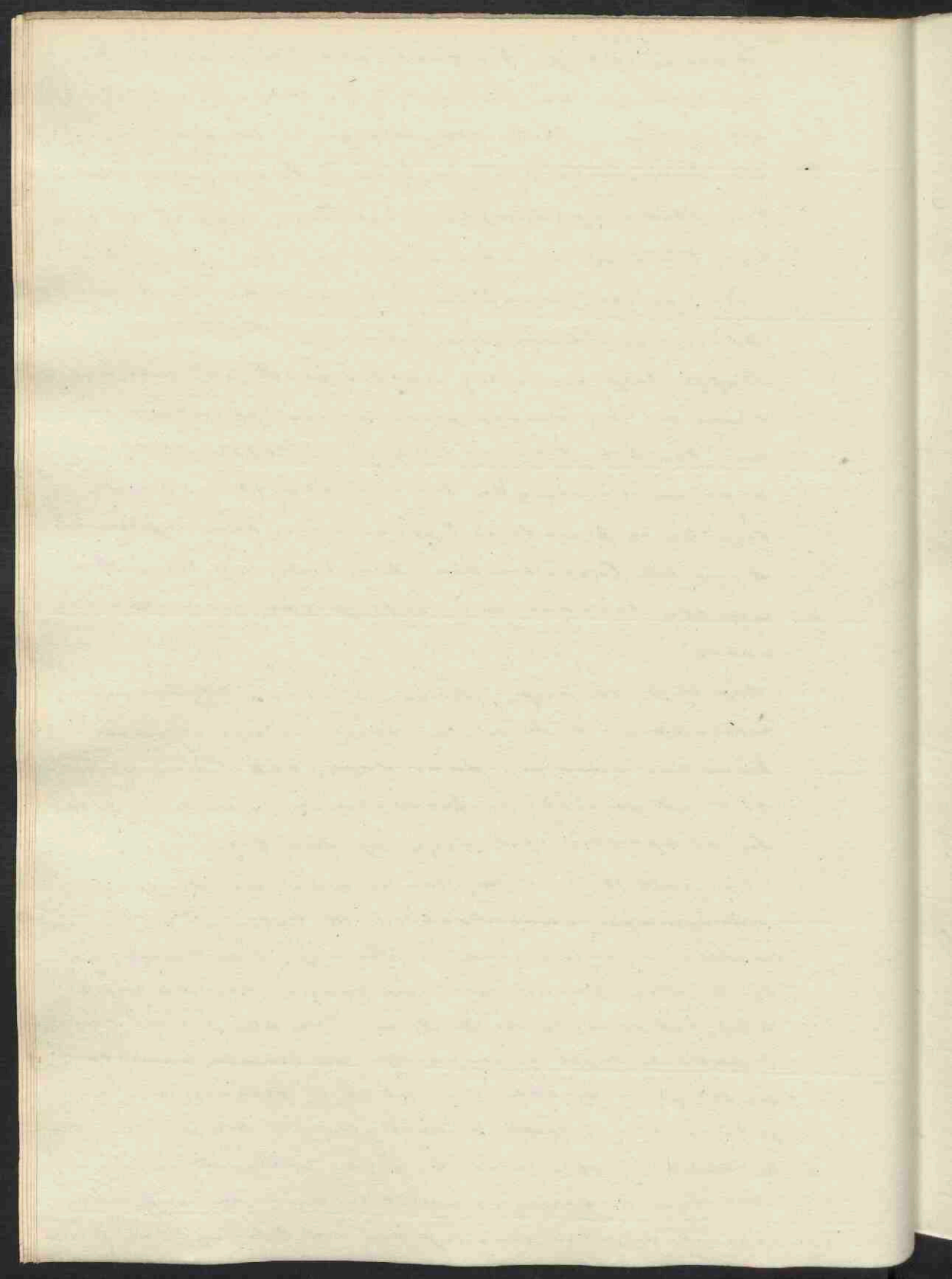

Woensd. 19 aug. Het gaste mekeer heeft zich hersteld; dezen morgen was het hand meer compleet en had meer het vrooliken. De Cas. degen morgen in het dach naar de, ten welken over Kijpenen, waaraan hy een geheel stelsel van Natuurphilosophie vordreeft; ook in het werk van Mathijs over den oorlog op Java.

Na het eten wandelde ik met de Hr. De Haan, Braun en Blydenstein naar den Kaffelberg, waar wy met het gaste pad met een liden en zeer smooze punten naar het uitzicht van den. Een heer dien wy daar ontmoetten, meet ont door een vrenschyker het kluuster op den Kruis, loop en op groetenen afstand het Thüringerwald. Daar het Cascadenthal kwamen wy terug. Dit was een schone wandeling van meer dan vier uren.

Donnerd. 20 aug. Dezen morgen is Luitpold vtrrokken; de Hr. en Mrs. Willink uit Amster, dan wy voor een paar dagen ook weder naar Holland gereisd; in het algemeen neemt het getal der Badgasten veel meer af den toe.

Om half 12 reden wy hier in getal met den grooten mandenagen naar Boekler. Bedolene de gasten van verleden week, waaraan nu Luitpold ontbreekt, was de Hr. van Hatten met zyne vrouw van het gesel, schap, ook de jonge Hr. De Haan. Wy aten weder aan de publice tafel en waantelden als verleden week. Op den terugweg hielden wy ont op de Aschack om de fabriek te zien welke daar bestaat in het gemene kasteel, dat reeds in de 14de eeuw gebouwd, maar in 1525 door de Casen. vernield is, en vorderehand nu een opgemakke naar woning van den bishop van Würz.

burg, doch op meine verrallen en verlaten, het dat
was eenige jaren een zeer bedrijvig man, de Hr. Salt,
ler int Schmeinfurt het recht en er een fabriek
van aar kamert en postalen oprichtte. De waarde
komt grootendeels van Akeroth naby Brückenau
op 5 uren afstands van hier, en de waaren der fabriek
worden te land naar Schmeinfurt en van daar
op den Rhein verder vervoerd. Men zoude kunnen
meenen dat het nu onbeslijfer zijn zoude, de fabriek
op de plaats, waar de waarde, die hare grondstof
leutmaakt, gebonden wordt, of op die waaren de
zoodanen ingescheept, aan te leggen; doch koper beide
staat het gebrack naar kant in den weg; dit wordt
in de streek van Hfshath overvloedigen en goed,
koper gevonden. Men weet ons alle de merk
zaamheden, welke vele handen bezig houden en
ruime, luchtige zalen. Zesne grote waerhuu
gen of knecht van waaren worden hier aangehouden
de waarentegen blyven ruim 48 uren in den oven
om hard te worden en may eens 24 al, wy nu
glaasd zijn. Elk keers mit eenige kammetjes
of andere stukken, die hier zeer goedkoop zijn, het
aandenken uit, en zeer verpouwde neder wy hant,
naards.

Vrydag 21 aug. Dezen namiddag ben ik met
hetzelvde gezelschap als gisteren gereden naar de
ruine Froimberg, 2 1/2 uren van Kippen en Lengen
aan den linker oever der Saale gelegen. Wy neder
door Emsdorf, een "Markt", waar wy de kost
besoekten, welke toch niet merkwaardig is bezet.

L. A. Hancock Th. XV. 2 Haps I 332.

De graven van Frimberg, bewaard naar de de-
teel, dat op eene aanmerkelijke hoogte gebouwd
was, werden het eerst vermeld in 1137. Naar
dit kasteel of het doop doet aan den vaet daar
van gebouwd is, werd de dichter uit de 14^e
eeuw, Hugo van Frimberg genaamt, wiens
gedichte „Der Reimer“ zeer geroemd wordt.
In 1525 werd het kasteel door de Keuren
verwoest, doch wederom door de graven
hersteld. In den 30 jarigen oorlog werd het
door de Zweden ingenomen en in 1630 gaf het
Gustaf Adolf aan den Graaf van Salms.
Doch deze gift werd niet geaccepteerd. Het
was reeds vroeger en werd op nieuw eigen
dan der Biskoppen van Würzburg het deel
de tot woning van een „Oberamtman“ tot dat
in 1803 de gebeden naar het bidden geseenla-
niseerd werden, en op voorstel van den amb-
tenaar die het vande hebben wisten bewaard,
doch de naburige Staat verkoopt, openlijk naar
afbraak verkocht werd. Het is toen grooten
deels afgebroken. Tot dat de tegenwoordige he-
ning verbond om dit metruandry overblyf-
sel weder te vermaten alleen om de oude steen
na te gebruiken. Hetgeen is nog van spoor,
is eene schone ruine, en zeer uitgestrekt
it het gaamt op de valleij naar de Local met
hare liere kerkelien en dorpen.

It wandelen na het avondeten nog met de
Ho. de Raan; het mees wat heerlijk schoon.

Met de Hr. De Koen, al ik by Uleingpartnen in ge-
zelschap van eenige Engelische heeren, en durnes, wel-
ke een soort van gesloten tafel hebben, en die ons
hadden uitgenoodigd om met hen te eten. De maas-
tyd was zeer goed en goedkoop, doch het konde my op
den duur niet bevallen om my met een klein getal
op die wyse af te zondren.

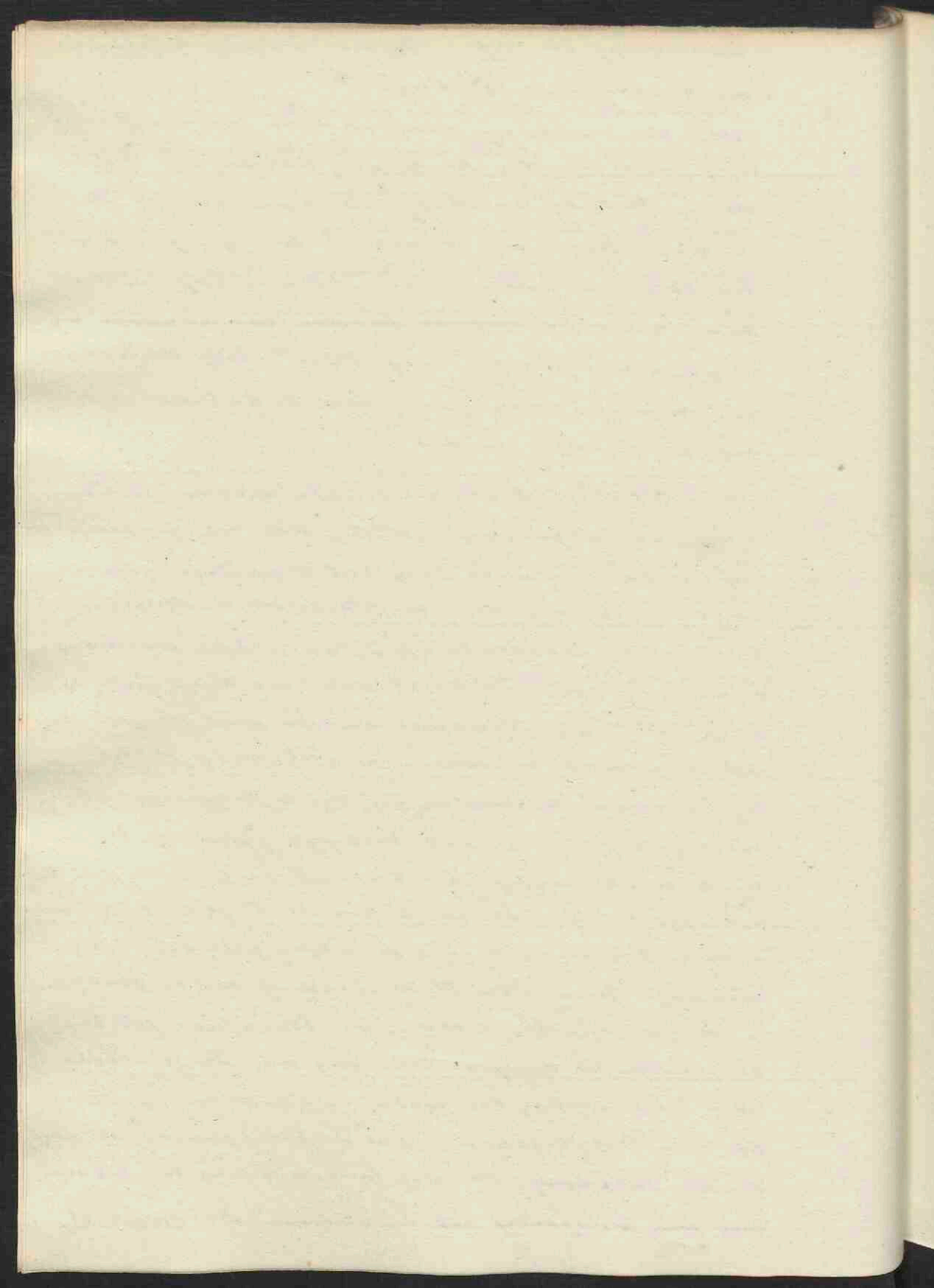
Dezen nacht zyn hier eenige honderden
bedenwaardigt doorgeskomen. Zy kwamen van
den Kreisberg, waar gisteren feest gevierd
is. Nu twee tone kwamen zy hier aan, en
om half acht zefen wy zo, uitgeleid door
den pastoor van hier, westwaerts naar Tem-
burg, waar zy morgen zullen aankomen.
Dere bedevaarten hadden onder den vorigen koning
opgehouden; de tegenwoordige heeft zo hersteld.

Zaterdag 22. aug. Deken woupen berouche
my de Generaal Nahrung

Na den middag deed ik eenne maoye wandeling met de Hr. De Kaan, Postman, Gleider, Hein, den Hr. en Herr. Braun en den Hr. en Mey. Heil uit warmt. Wy gingen door het Cascadenthal naar Claithof, en, na daar eerst gerust te hebben, wandelden wy langt een anderen laag berg. Wy hadden zeer maoye gesichten, veel Schaduw en warm helder weder.

Zond. 23. aug. Reden eerst weder met den grooten wagen en in groot gezelschap van tien personen een uitstap gemaakt. Wy reden om tien ure uit nammen onzen weg door de kleine stad "Münner" Stadt naar Herstadt. Voort wy in deze Stadt aankwamen sloegen wy recht af naar het dorp Salt en vervolgens naar Heubant aan den voet van den heuvel, waerop de ruïne van de Salzberg staat. Wy blommen dervraachts om die te bezichtigen. Deze overblyfsels van een oud Keizerlyk paleis zyn ten uiterste merkwaardig. Het bestond reeds voor den Keizerlychen tyd. Reinald de Grote heeft er ander een seen in 804 den vrede met de Saksen gesceken. In 1100 heeft Keiser Otto III de Salzberg met de znederen in Salzgau aan het bishop van Würzburg gesceken, welke de berg in leen gaf aan het geslacht van Heuneberg, dit weder in achtereleen aan dat van Voit, opgekomen uit de burggraaven of margaven der Salzberg. Van dit laatste is nu een lid over met wie het spacyd zal uitsterven. De ruïne is

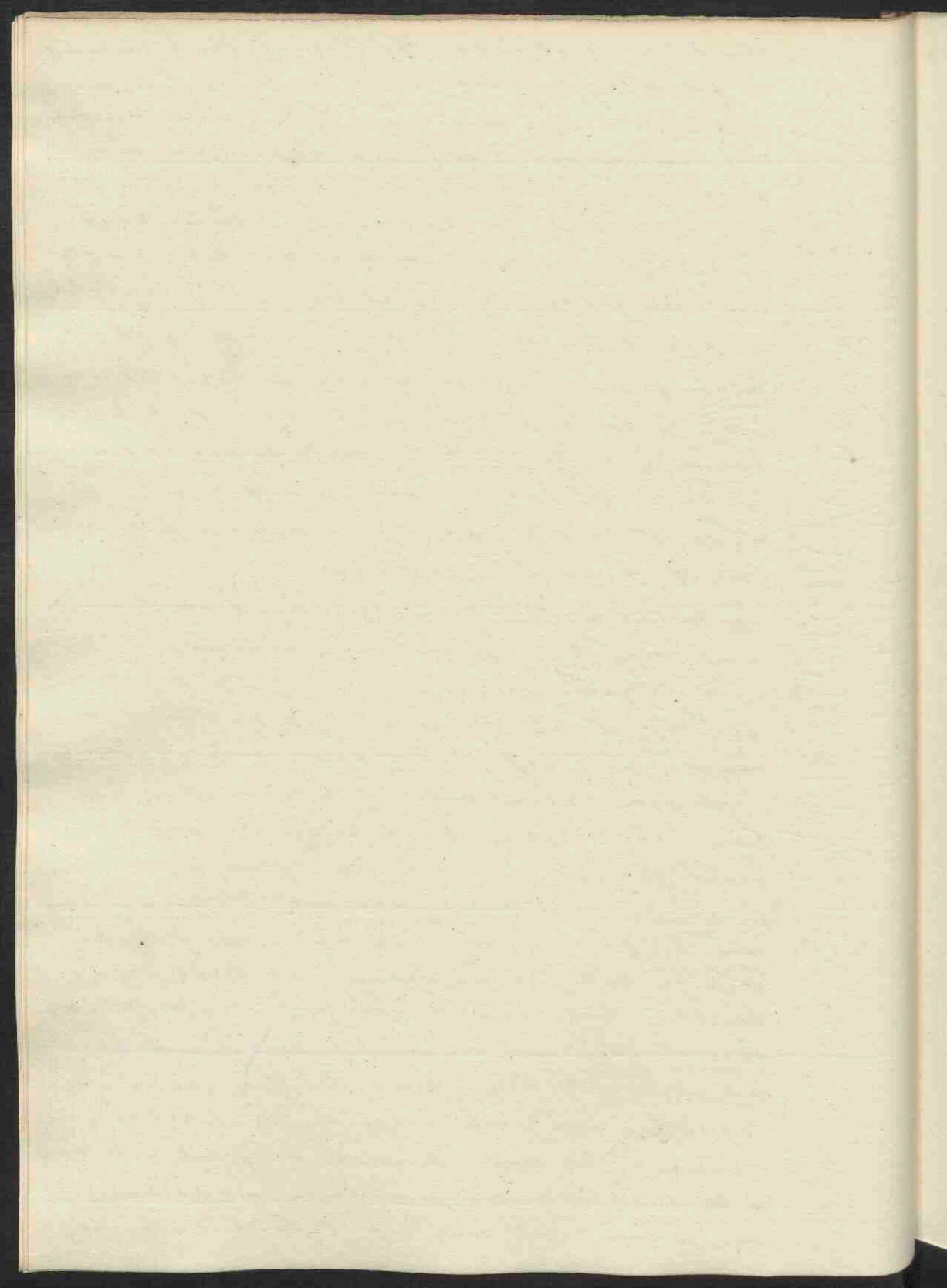

thans het eigendom van meerdere eigenaars, waaronder
de Graaf Kartschkeisen, welke een groot huis met
land bezit in Speinhaus, tuins bij den Zamer doorbrengt.
Men bemerkt aan de ringmuur, de Lorent en de over-
ge bouwsellen, dat de brug een grooten omvang ge-
had heeft, doch men kan zich den samenhang
en den vorm der gebouwen niet met meer nauwkeu-
ren. Een buchse door den Keizerin Kait von Salk,
brug in 1833 uitgegeven (die vroolte Kaiserbrug
Salzburg) bevat vele merkwaardige byzonderheden,
welke ik hier niet behoeft te herhalen. De put, 256
naar diep is nog in werke. Men verhaalde ont,
hae een jong mensche er voor eenige dagen in ge-
vallen is, doch zonder aansmerkelijch letsel weder
met den eemmer is opgehaald.

In het dorp Steinhauz zijn minerale bronnen,
welke men bemerkt dat een krachtig zijn, als
die van Riffingen.

Wij aten te Heustadt zeer goed en reden terug,
een anderen weg, over Aachach terug. Beide
wegen, doch byzonder de laatste, bezagen zeer
lehaans uitzienden. De boorden der Saale zijn
ommal lachend, met veel afwisseling van bosch
gronen, weiland end perstevonde duupjes en heu-
ren. En graait ook wijn aan hare boorden,
doch die behoort niet onder de beste; eeni-
gen naam heeft toch de Saalick-wijn, welke, wy
dore middag ook dronken en zeer smakelijch
vanden. Op dore af men kwamen met ver van
Salzburg zagen wy hoore ronds waarteloren.

Maand. 24 aug. Doren middag aten de mees-
te Hallandert en eenige anderen in ons hùtel;
eene fraeye maal met zeer ruim uitrijps gaf

daarval geene gelegenheid. Met de Hrn. De Haan,
en den Hr. en Mev. Braun wandelde ik naar
Clanshof, en daarna nog met de eersten naar
den Altenhof. Bij beuonderen steeds de vele
gelegenheden om wandelingen te doen en de
mooie gebuigten welke de vallei van Kiffen
geen opleent.

Dezen avond was het "Kuchant" verlicht, en
vond een levendige plaats, het was nu den
beestdag van morgen.

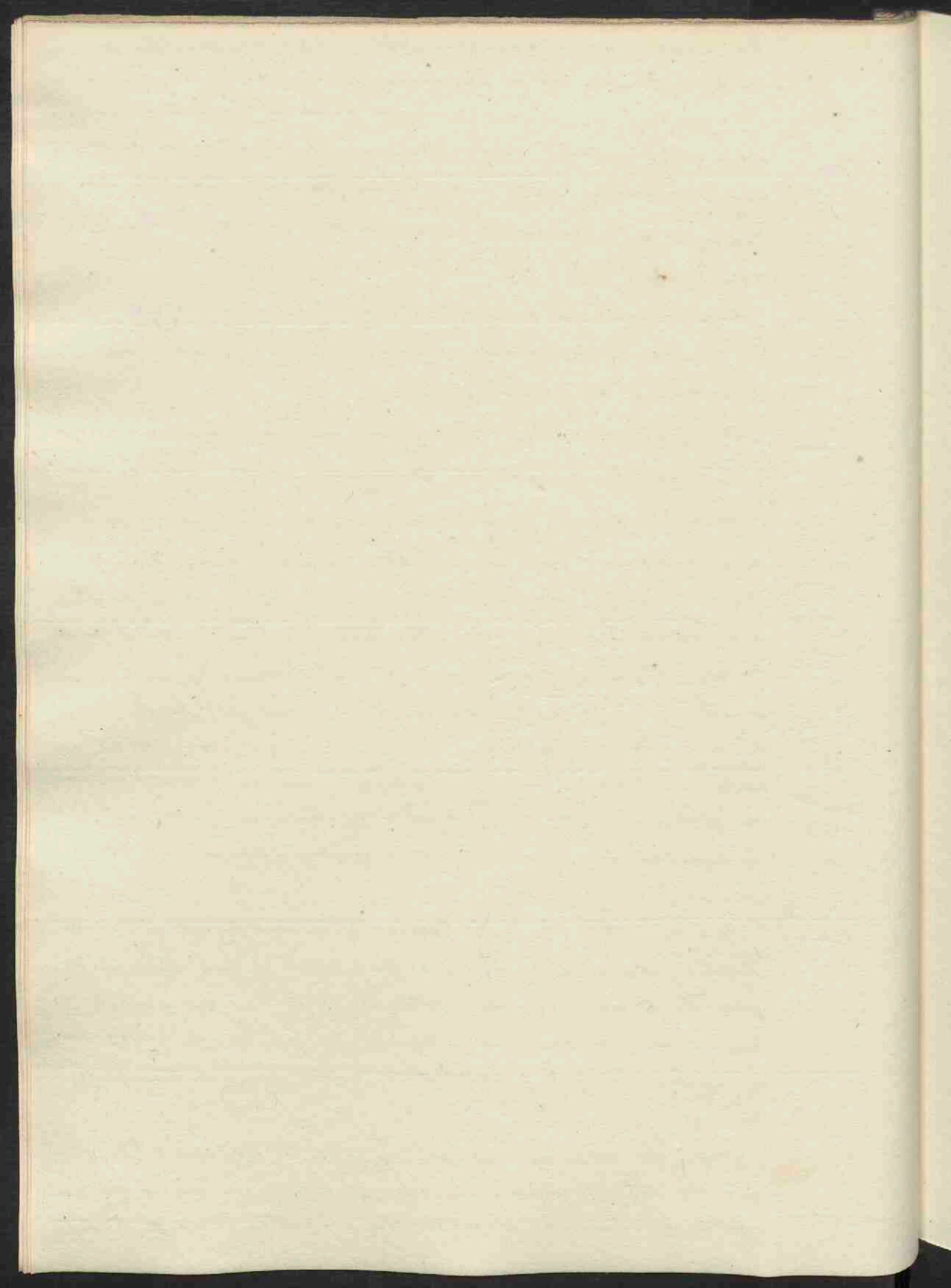
Dingsd. 25 aug. Verjaardag en naamdag
van den Koning van Begezen.

Ik wandelde dezen morgen naar het dorpje
Winkel, dat als voorstad van een van de
hoofdstad N. O. van Kiffen ligt. Aan de gods-
dienstige viering van het feest nam ik geen deel.

In de Kerk was grote menigte. Zy was opge-
leid en het gezelschap was zeer talryk; de Landv. d.
ten en andere ambtenaren waren aan het hoofd der
tafel geplaatst en de aanzienlyken ziet nederzeden
en stappen vertoede heeren in hunne nabijheid.
Er werden een paar koften gedronken in een heel
geroepen.

Met den Hr. en Mev. Braun wandelde ik naar de
Saline, en dezen avond bezocht ik het dal in de
grote taal, dat nu talryker was dan ymswylt;
want van de bewoners van Kiffen en de omstreken
keraden en ruit velen; doch zo d'ant werd er zeer
weinig.

Wensd. 26 aug. Dezen moet ik afzonderl. nemen
van de Hrn. De Haan, welke dezen namiddag, en van
den Hr. en Mev. Aubret, welke morgen, naar Kiffen.

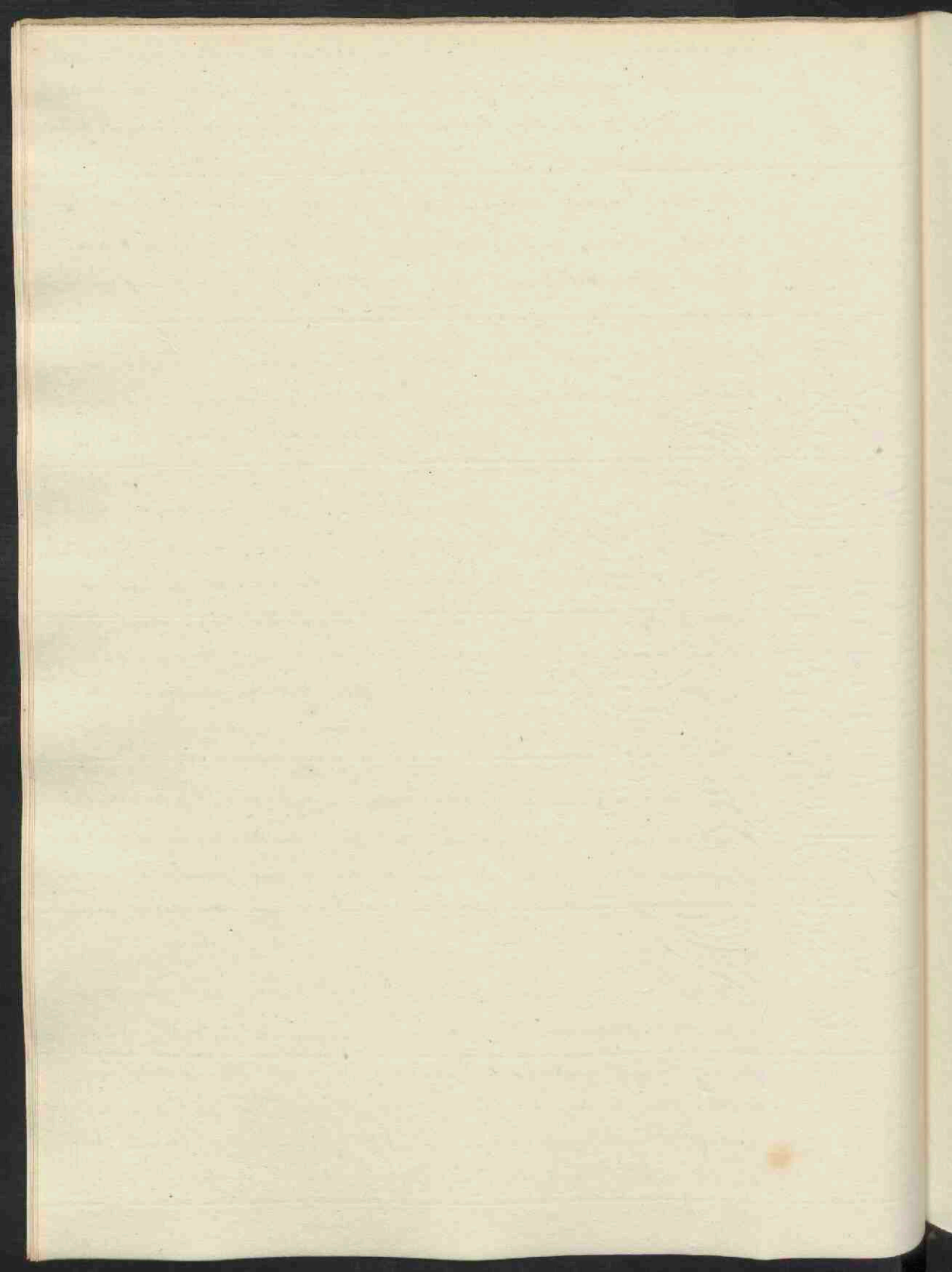

gen verlaten; zoo neemt het gezelschap der Landgenooten
zeer af. Onder de nieuwe kennissen behoort Prof.
Thaluck uit Halle, welke met 49jae jonge vrouw hier
aangekomen is.

Ik ben dezen namiddag in den schouwburf 99.
weest, maar men speelde, Fralich, ein miltka.,
Lische, Quodlibet." Het was nog al grappig en was
guede muziek verzoet.

Dand. 24 aug. Het was heden byzonder schoon, warm
meder; Ik bleef, even als de vorige dagen tusschen
Thoni, Loren en Schynen. Des namiddags heb ik
kennis gemaakt met den Hr. Buechhard professor
aan het St. Anna Gymnasium te Kupferberg, met
wie ik ook Strauß en andere voornamene mannen
in Duitschland sprak. Met St. Thaluck heb ik
noel gesproken over de vele weerberden dat uit,
Hekende mannen tot den Kathaliken godsdienst
overgaan, en over de gronden die by daarvoor
hebben. Ik vraag hem ook naar zynen aambtje,
naar Leo. Deze zegt van zichzelfvein, volgens Tho.
Luch, dat hy toe nog toe innemendij "ein lieberlicher
Pantheit", ook innemendij van Kathalike Krijniet,
gemeest is; dat hy evenwel nu meer protestant 99.
hinsden is. In Doren zeet is nu ook 49jae Lantje met
geschiedend.

Ik deed deren avond een groote wandeling
met den Baron Von Gemmingen, zwaiger van
St. Thaluck. Deze is gebuurtij van Muhlhausen
in Baden, niet ver van Pfaffstheim en is met de
meeste bewonert van die plaats in 1822 van de
Kathalike kerk tot de evangelische overgegaan; zoo
dat de vrouw van den Kallischen hauptmann

als kind verhuisk was. Zy is slechts 24 jaar oud
heeft een aangenamen voorkomen, en is in het vorige
jaar met den uitgegadesen, afgevoerd. men
van leeftijd de 40 en 50 jaren oud, getrouwd, zoo
men my gezegd heeft behoord dat het liden van
zige probeer.

De menneke protestantsche gemeente van Muhl
hantou was door den geestelike bekeerd, die tegelyk
met hem is overgegaan. Zy telt nu 200 families
daarunder gerekend omge in de nabyliggende
dorpere Triepelbach, Steineck, Schnorpen. Er is voor
deze gemeente veel bygedragen, zoo dat men een goe
de kerk heeft kunnen bouwen, een pastory, school
gebouwt, en een funds aanleggen, waarent de pro
bitant 800 gulden jaarmadde bekeert, en mag
voor den schoolmeester en voor veldelijke opmer
ken jaarlyke inkomen voortbrengen.

De baron van Gemmingen behoudt nu niet naar
meer de Badenische regering; men is daar zeer on
rechtvaardig jegens den adel; het is genog daerom
te behaaren om als esler behandeld te worden.
Hy had daarom besloten niet in Pruisch Polen
te vertigen. Hier is de regering voor den adel veel
betere genog, en levent id de gelegende, om landge
eeren te verkryfen en vandeelich aan te wanden,
veer meeningvolly. Hy had by onverschik bevonden
dat het land van derzelfe vruchtbaarheit in
Pruisich Polen slechts $\frac{1}{16}$ in koop goet van
den prys in Baden, namelijk 25 gulden het morgen,
dat in Baden gemiddeld 1200 en in de nabylig
van Herdelsch tot 1200 verkocht word. De
produktie 2/3 in Polen ook veel goedkooper,

duch op verre na niet in dergelyke uetkundig.
Het is vooral de zchaarachte aan kapitaal in Do-
len welke er de pyram van landpadden een laag
delt zyn.

Vrydag 28 aug. Desev namiddag wandelde ik
met de Hr. Bronn en Oortman naar den Stufen-
berg, ook met Scheunberg, af naar een ander
berg Lurichsberg genaamd, den zw. Delykote, en t.
rens den haupten van deze streek; hy sleit als
het ware de valler van Kessingen. Het gezigt
is en zeer uitgestrekt: de vele kannelen en de
valler van de Saale, de doopen en de ruines ver-
men een zeer schoon tafereel; wy waren aan de
zijde van Arnshausen opgeklimmen, rondes
evenwel daar het dorp te gaar, en daalden af
aan de andere zijde, westelyk, naar den aere van
Saale die wy in een zwak kantzje over paard. Hier
was de valler geheel ingesloten van bafschend aan
de helling der kannelen, terwyl welk groot den
boden bedekte langs de Saale. Een naarmelyk
gehand pad bracht ons langzamerhand weder
op hoogte punten, waar wy vryer uitzigt be-
kwamen, en eindelijk Kessingen bereikten. De
gehele wandeling was van minn drie uren.

Zaturd. 29 aug. Ik nam dezen morgen geen bad;
ik schreef een brief naar huis, en om te uis reed ik
in gezelschap van den Hr. & Mrs. Linden, den Hr. & Mrs.
van Hutten, den Hr. en de oude ~~Herr~~ Oortman, de
Hr. Stavert en Dr. Muller uit Hambouf, op den grooten
wagen naar Schmiedt. Voor het grootste gedeelte
is de weg dergelyke als naar Wustebouf. In de Duit.

De oude stad grunde af in 1254. I. Sattelers Schloss
Nürnberg. I. 11. 2.

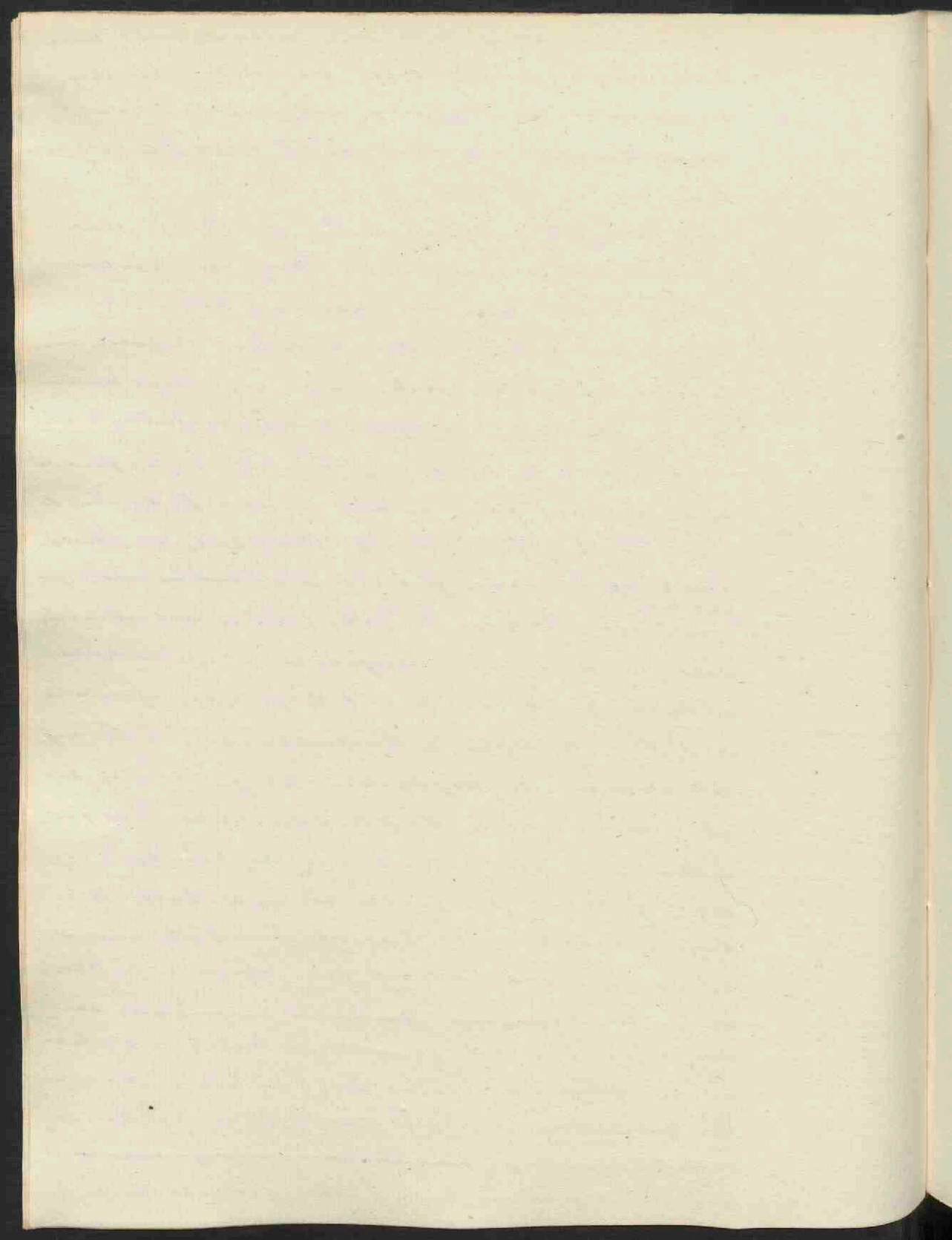
Op het steenen doopfont staat een dierdelyk
het jaartal 1367.

pen niet men, vele sporen van welvaart, vele nieuwe
huizen worden hier en vermeer gebouwd dan de
oude. Het land is minder moer als men op een
gou afstand van de Rijnle gekomen is; naby den
Rijn wordt het weder meer humelachtig en
daardoor schooner. Schwenfurt ligt van deze
rivier en heeft daardoor het voordeel van
gemakkele verkeer naar Frankfort en ver-
der off; hetgeen zeer bydraagt tot de bloei der
kleine stad welke een levendig en welvarend voor-
kamen heeft. Zy ligt boven van Kippingen. Zy is een
oud, doch in de 13^e eeuw werd zo verplaatst, zoo
het schijnt om veiliger te zyn tegen overstromingen,
want zy lag vroeger lager aan de rivier, en men
vindt daar nog overblyfsels van de oude stad.
Vroeger was Schwenfurt een sterke vesting
met dubbele grachten, nu drieën walle en
grachten voor tinnen, die men ook menigvuldig
buiten de stad ziet, men heeft hier veel fruit voor
bloemen. De kerk is in de 13^e eeuw gebouwd,
geheelteels in Gotischen, gedeeltelyk in Byzanti-
nischen styl. Men is hier byna algemeen protest-
tantisch, hetgeen in de meeste kleine ryksheden
ook in Zuid. Duitshland plaats heeft, yalz, mid-
den in Katholische streken. Het parochie is een
oud maar niet schoon gebouw. Wy bezochten ook
de harmonie; zoo waent men het lokaal van
gerallige byeenkomsten, het is fraai ingericht,
en staat op een mooi punt naby de brug over
den Rijn. Hier en op de wal een overzigt men
zoo gaet de schone aensch van deze rivier

Wij vanden hier ook een inwoner van Soja,
nemd uit Amsterdam van deuw, welke zoj vly-
tig bezig was met hantel. vermen voor het dwyken
te Fryden.

Er zijn hier eenige fabrieken, onder anderen twee
Linnenfabrieken, beide van veltweide, het
welk zonder goed gebruik beproefd, en van
mangelweide met deze twee linnen te vervaar-
digen.

Na een goed middageten in den Hof, reden
wij een uitstap naar Mannheim, een half
op een uur van den Rijn, een klein uur
van de Stad gelopen. Hier is sedert 18 jaren een
Fabriek van behaarselpapier gevestigd door
den Hr. Sattler, bezatfer, welke de fabriek van
mandenweide te Afschach, een Linnenfabriek
in Schwanenfurt en nog andere fabrieken be-
zit. Vrij droffen er den Hr. Krieger na, welke
eetkeerder in deze fabriek is, en tot oprichting
van dezelfde herwaards gekomen is uit Amster-
dam, waar hy een dergelyke plaats te hebben,
die hy van den Hr. Smits in 't Hof heeft afge-
de ingaande regten in Duitschland en meer nog
het verkeer der doflannen brengen te hoop, dat
men hier, en niet te Amsterdam, ook een fabriek
houden kan. Hier betaalt men 30 kreutzers loon
loos, te Amst. een gulden tot anderhalf. Het
papier wordt niet hier vervaardigd, men be-
komt het uit de fabriek van Schwarz te Otlin-
gen in Wurtemberg. Men wordt men $\frac{1}{2}$ van de
verkoopprijs deze fabriek in Halland gestoten,
aanmerkelijc veel effect heeft wy ook in Amerika.
Het kostte, dat vroeger van de familie Henne-
berg behoudt heeft, was geheel in papier te vervaar-
den Hr. Sattler het voor 3000 gulden gekocht heeft, en

het naar fabricah; maar tevens naar waankunst heeft
laten herstellen. Hy heeft er bovendien kleine ver-
zamelingen van wapenen, schilderyen, oude
kannen, porselein enz. aangelegd, welke juist
geene groote wetenschappelyke of kunstwerken
te hebben, doch onderhandeld zijn om te veruit-
ten te bezien. Behalve dien vermaakte ons zeer
het gezicht op den Schans en zyne oever, dat hier
zeer schoon is. Wy vertoefden hoe lang dat
wy eerst na elfen uur thins kwamen

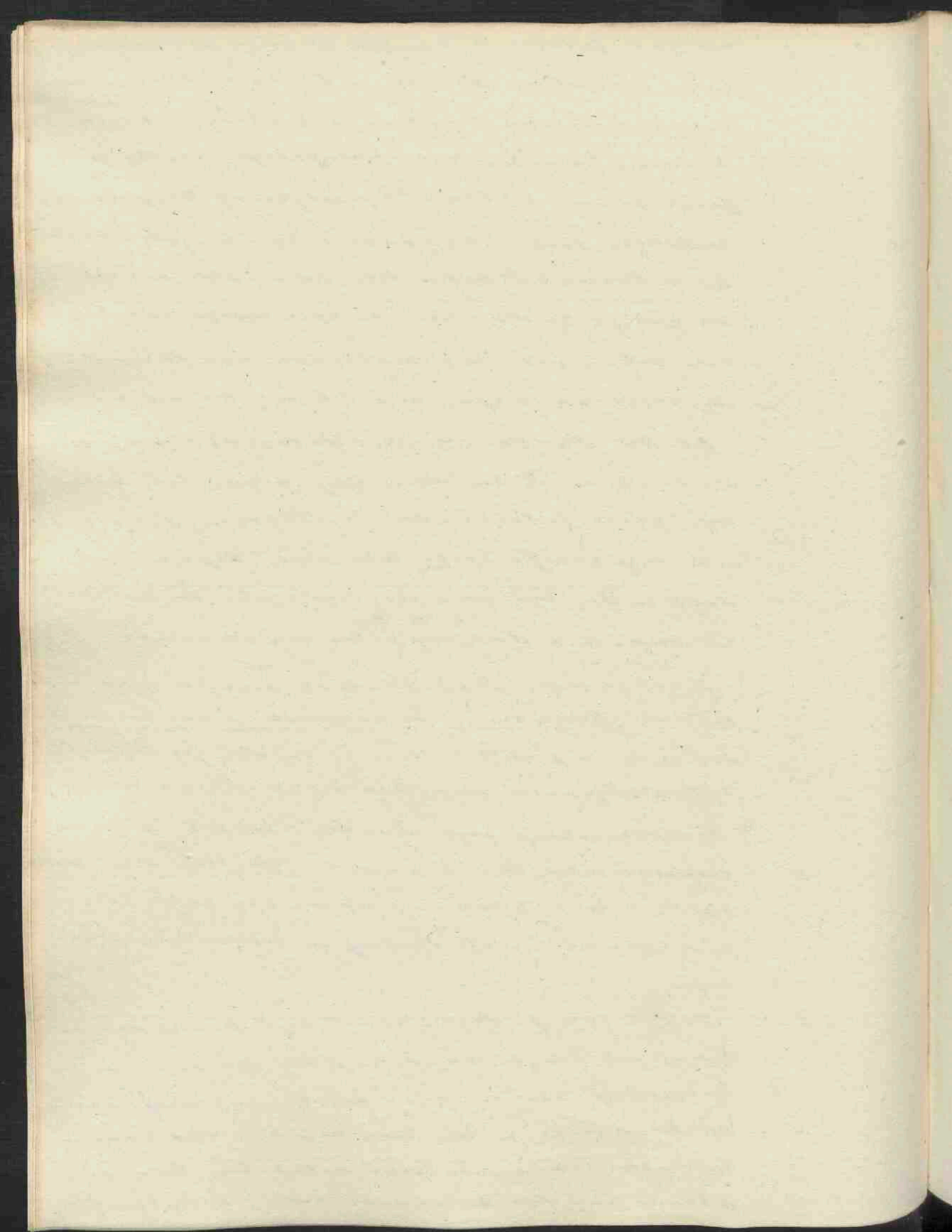
De Hr. Sattler, wiens fabrieken ik nu te
Achtach en op den Schanberg gezien heb, is een
der rykste fabriekanten in Beieren, en is, zoo
men my gezegd heeft, met niet begaannen,
dooft in den tyd van het Franche verbodstet,
tel langs uit aardappelen na te maken.

Dond. 30 aug. Prof Thuluck predikte dezes mor-
gen over Matth. XIII. 3; - de uerfelyking van het zaad
dat op den moer valt en door de vogelen gepakt wordt.
Hy sprak byzonder vlyt, levendig en indrukwekkend.

Deze namiddag ging ik in den Schanberg, waar
gespaeld werd. Der Brauer van Dnestow' een open-
tes stuk in de uitzaaiing waren vry goed; althant
voor een kleine afwijpeling in het conculvisief had
teven.

Maand 31 aug. Dezen avond deed ik met den Hr.
Brauer een groote wandeling. Wy beklommen den
Stoppelberg, zochten daar den heiligen zikendarm
"Die Hohe Lücke", welke men van alle zyden boven
het ander gebwaante niet intiekten. Er is geen
gebouwd pad dat derwaards valt; doch zonder

moete vanden wy den wyf in het boot. Hervergeng
klommen wy af naar de hofstede "Seehof" ge,
niand, die keurster van Ruffingen gelogen. Wy
waanelden van hier door het dorp Geritz terug.
By het vallen van een avond vanden wy op vele
plaatsen schoone gezien.

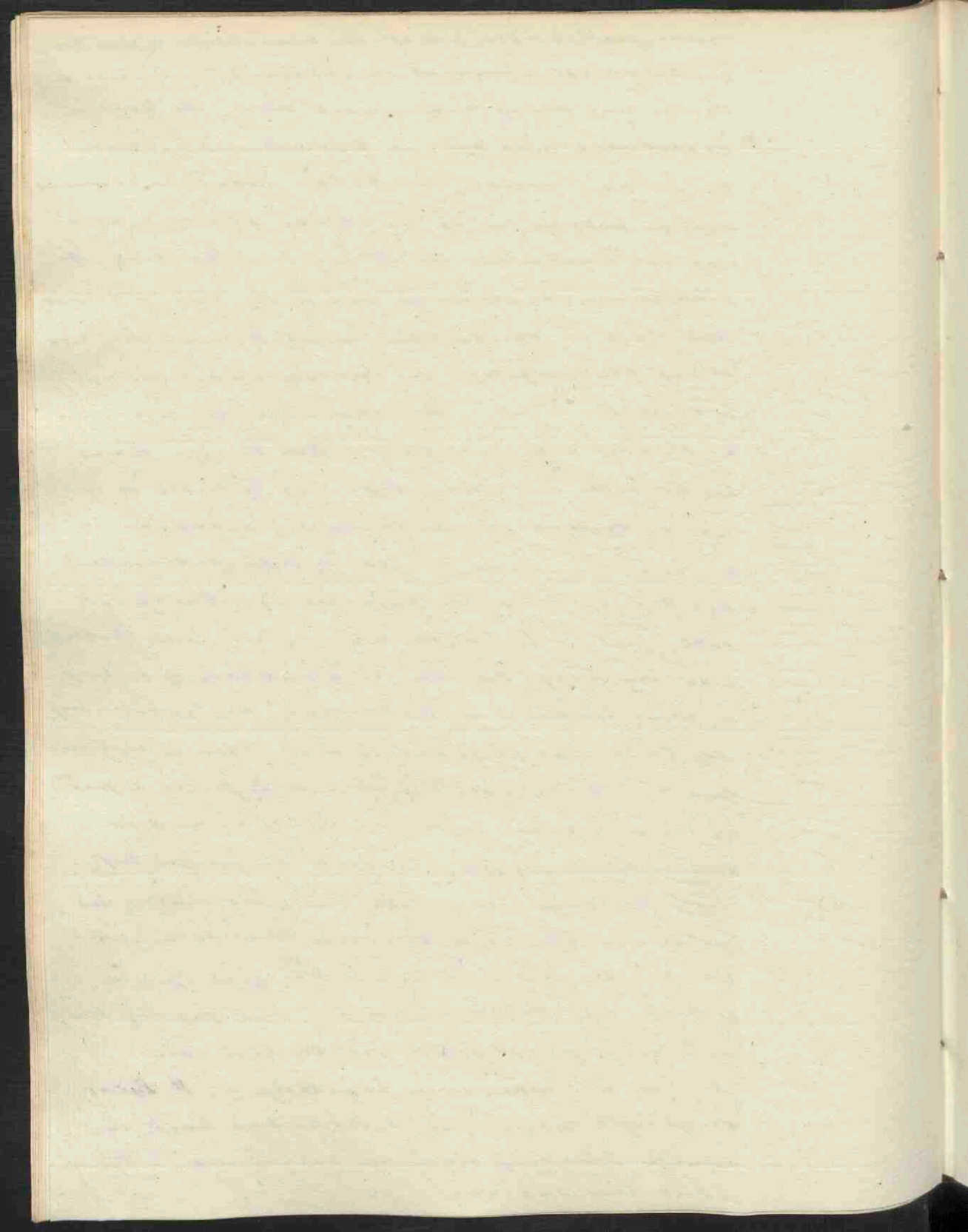
Dinsd. 1 Sept. Heden maakte ik een uitstap
met den Hr. en her. Braun en den Hr. Staver.
Wy oter vooft om 12 u. by ont en reden om
een uur naar Trauenroth. De weg zal Achter
was my nooit bekend, van daar reden wy linker
het land in, door twee vallezen. In Trauen
roth, plaats een klooster te bestaan, waaraan
de aoverpooft, volgens de overlevering des was
Graf Otto II met syne Gemalin Beatrix, op
de Bodenlande, waaraan hy genaamt wird,
mit besiddende, weli op zekeren avond de
sluyter van het hooft der graven. Berde na,
man dit naar eine aanduiding des huns vrouwe
hand opnechte, en beloufde op so plaats, waar
die sluyter wult gevonden worden een klooster
te stichten. Na eenige dajen werd de sluyter
gevonden op so plaats, welke naderhand Trauen
roth genaamt is, kan de gelofte was tenuit
voer gebracht. Dit hooft plaats in de 13^e eeuw.
Het klooster werd door Cisterciensers noemen de,
waand. Beatrix stierf 1244, Otto II van Kuenberg
1254, beide deze stichters werden in de kerk van het
klooster begraven, en man komt nog huns be,

Ballying Kipringens Bäcker + 259.

rynde grafſchrijften; doch het klooster is in den oor-
vertoef 1525 verwoest en verbrand; men ziet en
kecht nog eenig ſummenwerk van. De kerk is
geheellyk nog oud, en haerwel ook in eenen
toestand van verval, woudt er wekelijks eenmaal
dienſt gedaan, en op het altaar bewaart men
nog het wonderken der ſtinger van Beatrix. De
grafſteenen der ſtrictoren zyn in de muur gezet
1600 doch de opſchrijften zyn verdronnen. Men ziet
er ook den grafſteen der Coetate abdis, die in
1558 geſtorven is. De ſchoolmiffte tuust aan
de kerk en ook de ſchool. Het dorpje, door
het klooster ontſtaan ligt lief tuſſchen de bo-
men en beſtaat uit 32 families, waarvan 30
kinderen zamen en winter de ſchool bezukken.
Het behoort onder de parochie van Buchhard,
roth.

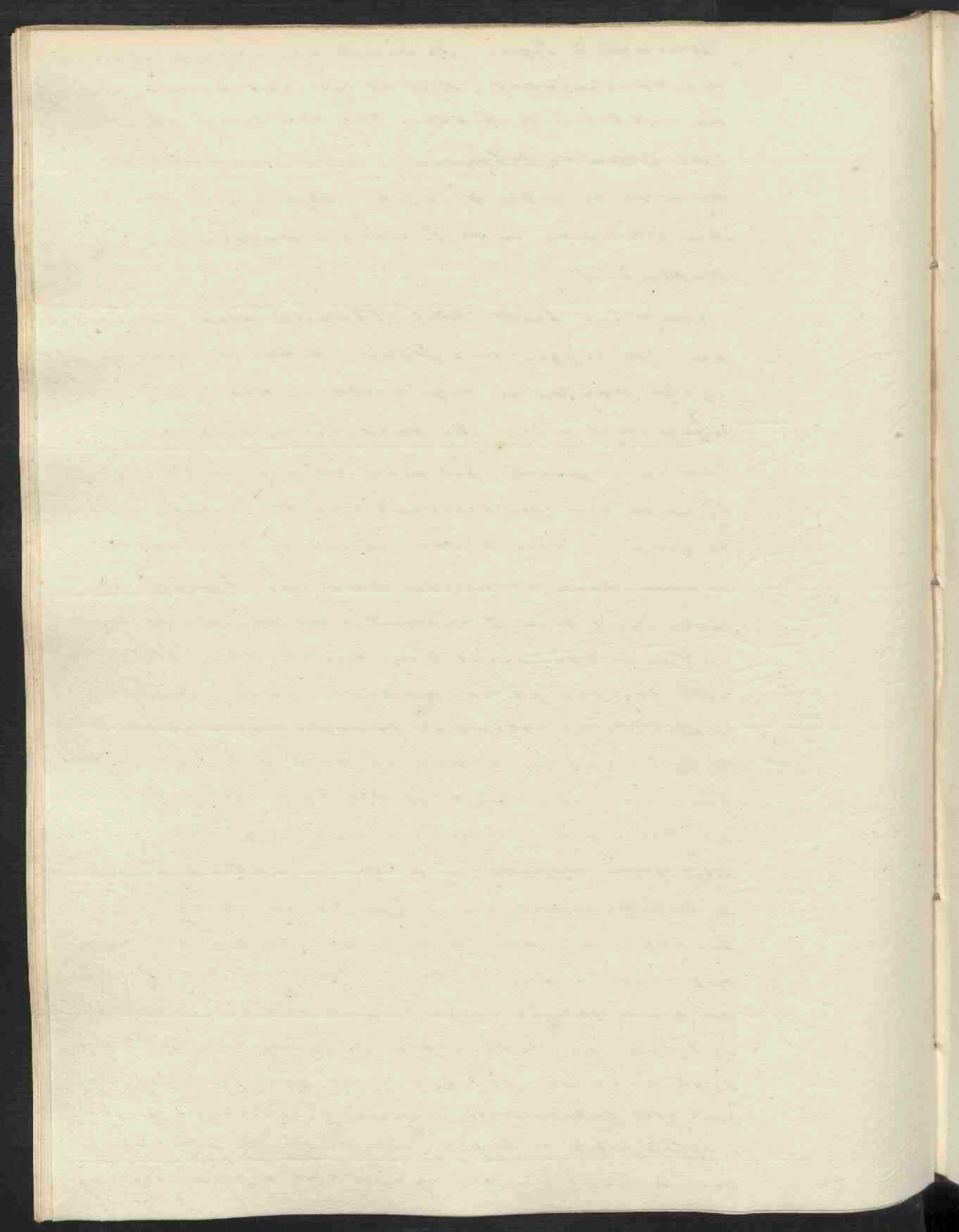
Wij reden vervolgens naar Boldsch
waer wij kuffy dronken, en wandelden op de heug-
te, door het loſch, en weder naar den grachten weg.
Het landſchap heefft ons op deren kleinen topt zeer
bevalen. de heuvels overal met buſſchen begroed,
de weiden helder groen, de ſtalle en andere
kleine ſtraompjes; overal wauingen tot,
wouen het gebouwen, ſuakens aan het water, het
kasteel van Affack, de kerk van Straalbach; alle
deze punten leverden ſchone gezigten op; - en
de lucht was helder en zacht, dus dat wij het
land op de gunſtigſte wyze beſchouwden.

Aan de weg zagen in een kapelletje een H. Lucas,
beeld met laarven, een onſchander haed en
overige kleding naar landsgewoont; - dit is
zeer populair.

Woensd. 2 Sept. Ik draagt als naar gewoonte
den voormiddag, dat is na gedronken, gebed
en ontbeken te hebben, tot een uur, thans door
mijn leraar en lerares. Des namiddags was
dellid ik met de W. en Mrs. Brown. en den H. en
Mrs. Oostman in de frimige wandelingen van den
Staffeldorp.

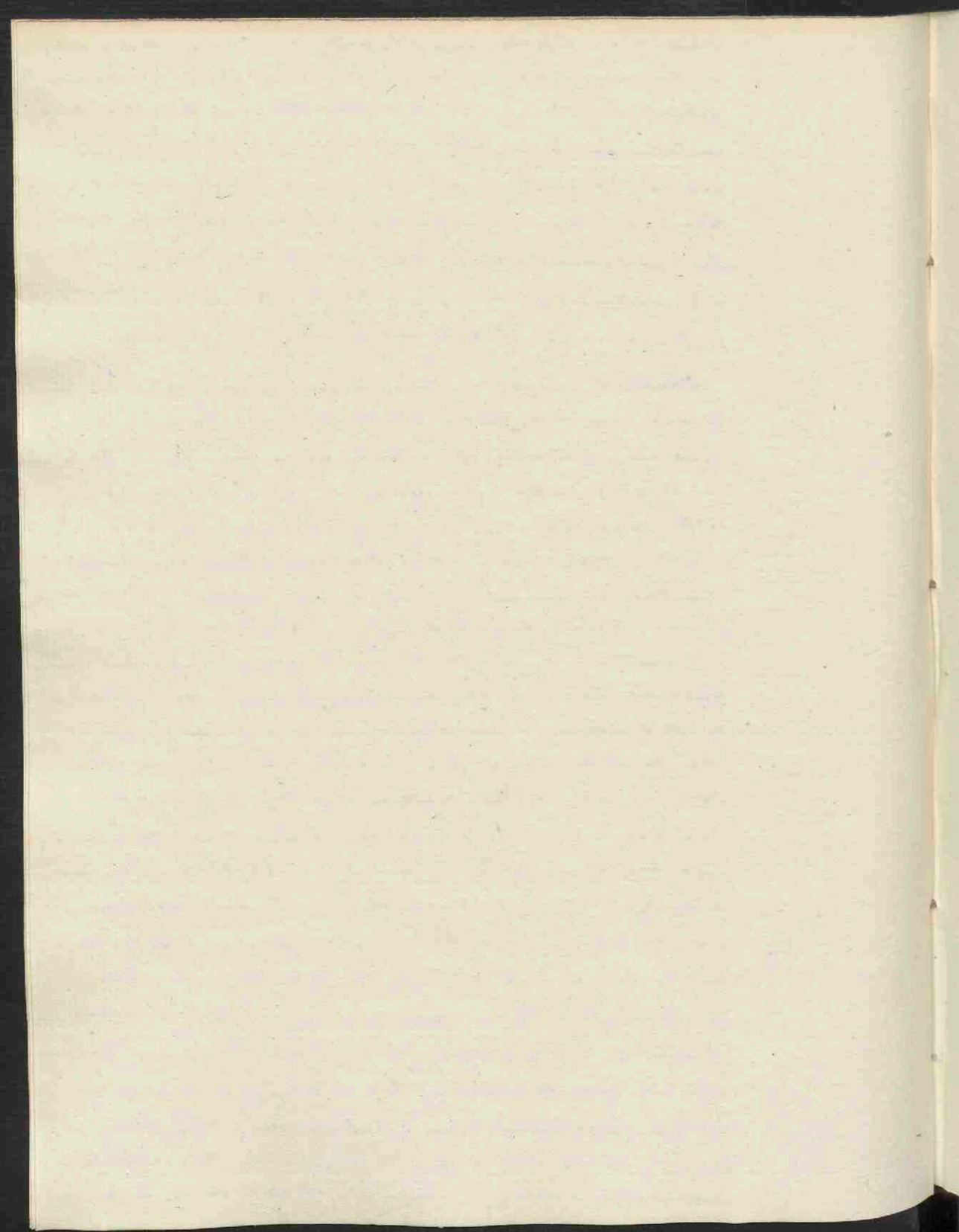
Om 4 ure hield Prof. Tholuck eene voordracht
over het zeggen van Jesus: ik ben de wyngatak, gij
zijt de ranken, en mijn vader is den hamel is de
wyngstamboom. My valdeed zy veel minder
dan zyne preek; het was weinig treffend, wat
hy ziede over den toestand van den waken christen,
hy gebruikte vele beelden, welke op de verbeelding
werken, doch de meeste daarvan kunnen de
taak van 's gezond verstand niet doordraan. Zoo
als de tegenaanstelling van een boom, die in het
veld overwoerd en verbroekt overgeloofte op
groei, en van stormen draagte en ruchtigheid
te lyden heeft, en daardoor niet knaachtig worden
kan, - en den boom in den tuin gekweekt door
den tuinman, beschut tegen stormen en te
niet rofen, begoten in de droge tijden. Immers
de knaachtigste boommen zijn die, welke niet zo,
knaacht moet van zelf in het midden der stormen
opgroeyen. Om te begroeyen, ziede hy of men
het meer geloof heeft, moet elk niet afwijzen
of hy een als datom dreedt vande zyn den knaacht
dood maar het geloof te ondergaan. Hebben dan
niet alle goddromsten kunnen in Nederland, en over
treffen niet de bygeloozige Indiante alle de Christen
Doe. hiezo, wanneer zy zich niet eigene beoefening

onder een wagen van een goud jagermont laten was,
plethiero. Deze moesten dus wel zeker het meene
geloof hebben. Dit moesten van blind geloof;
uitsluitten van alle redeneering; pietismus, van
als mij twarshygt, dat Thaluck en zyne uitpalingen
tegenwoordig voortduren, is eeno reactie van
het nationalisimus, dat grond der en individueel
onverstandig was; — doch, zins mij twarshygt,
is het evenmin berouwend.

Donderdag 3 Sept. Dier,, morgen om 11 u. zyn wy,
meder tien in getal, in het huis, waar ik woon, zyn
gekomen, te weten: Her Doctman en haar zoon, de Hr. en
Her. Braun, de Hr. & Her. Leiden, de Hr. en Her. von Hatke,
de Hr. Haners en ik. Wy aten zamen en om vromt want
zins zyn wy geseben naar Hammelburg, een stadj
van 200 inwoners in eeno grooto kallei, aan de Saale
gelegen, 5 uren van Kiffingen. Wy kwamen de voor
drie uren aan en beparen ons verstand naar het oude
Kasteel Saaleck op eeno hoogte een half uren van
de stad gelafen. Dit levert een zeer mooi gezicht op
over de omstreken. Het kasteel zelf is in een staat
van vervall, het dient alleen nog tot woning van een
landbouwer die het van de koninklyke domeinen
over het omlygende land gepacht heeft. Een van
de toren is nog blybbaar zeer oud, het overige is
verruinert en vervallen. Aan de koudryle men
den konnet grunct de wyjs, die men naar den kisten
der Saale koudt en onder den naam van Saaleck
bekend is. Leger van het kasteel 11000 een klowde,
dat wy ook bezochten. Het is dikwylt vernest en
in zynen tegenwoordigen toestand naar 200 jaren ge
bouwd; de kerk is ruin en wy men. Wy werden
vriendelyk ontrafen door een lkekrueder en vromt,

men dat huwelc en plaats is voor 40, thans meer nagen.
manniken hier waren, waarvan vier priesters, 7
vrij Franciscanen. De cellen moesten alleen de heeren
zijn; zij waren, even als het gehele klooster, afsche.
melyk moersig.

In de stad is een grans gebouwe, het slot genaamt
vraeger van een overloop van den Vorst Biskop van
Treda, thans in gebruik voor het Landgericht en
het "Rendant".

Na dat wy ont maat getekent hadden en de wy
guede herberg den Heclaun, zyn wy terug gereden.
Wij beklammen nog anderweg de Trimbung, welke
ik reeds gezien had, doch die ik niet goed gemaaken
nog eens bezocht. Zy vertoont zich van alle zyn
reer schone, hoerich als het wone over een gehele land
streek. Voor negen ure waren wy weder thuis.

Vryd. 4 Sept. Ik bracht het groontje gedeelte van de
voormiddag door by den Gen. Hekung, welke my veel
belangryke stukken betrekkelijc de Kalanien en de
betrekkelijc de laatste gebourtenissen in het waderland
mededeelde.

Ik zat in het Soutbische hof, maar het was gaadking
is en toch my gaad. Het gereschop bestond uit twee
land uit Duitschers en was zeer anderhandant.

Dezen morgen had het gaadend, doch de lucht
was meder helder. Ik beklam met den Mr. Braum
den Trimbung, welke noordwestelijc van Kepingen ligt,
wat meer van de Soale reom ydeerd. Wij vanden er een
reer rynn en schone grange op het land vanden. Ach.
ter de noordlygelegene heuvels ziet men hangen; op
vele thans kartelen of ruines, en ruime vruchtdane

Faint, illegible handwriting covering the page, likely bleed-through from the reverse side.

Valleyen lagen voor ons.

Ik wandelde later nog met Dr. Thaluck, Prof. Rosen, troefte met Buslan en den Reijsschen. Thantward Turgenjew, dien ik in 1834 bij Sismondi te Genere ontmoet had.

Zaterdag 5 Sept. Het heeft bijna den ganschen dag geregend. Ik heb niet meer gelezen en geschreven, hetgeen mij niet zeer goed gaat en ook door den ganschen afgevoelen wordt. Toen het water wat afhelde, na den middag heb ik met Thaluck en den Gen. Wokhng, een wandeling den weg op naar Kleinshuf genomen.

Zond. 6. Sept. Ik wil hebben in het Hotel de Lade, waar goed gezelschap was; met de Hr. Thaluck, Reijssrecht, Turgenjew wandelde ik den avond naar de Babenlanke. Aan ons, handend gesproken heeft het ons niet ontbruy.

Maand 7 Sept. Met den Hr en Mrs. Brouwer wandelde ik door, mijnen een wandeling op den Stations-berg enz. Ik schoof nog twee boieren naar Holland, en ging weder eten in het Hotel de Lade, waer ik hetzelfde gezelschap vond als den vorigen dag. Na het eten wandelde den eenigen naar Kleinshuf; ik ging vorduis met den Reijssings, pte. tabint van Marionwader, die mij met aandacht de costelyke Prantische provincien mededeelde.

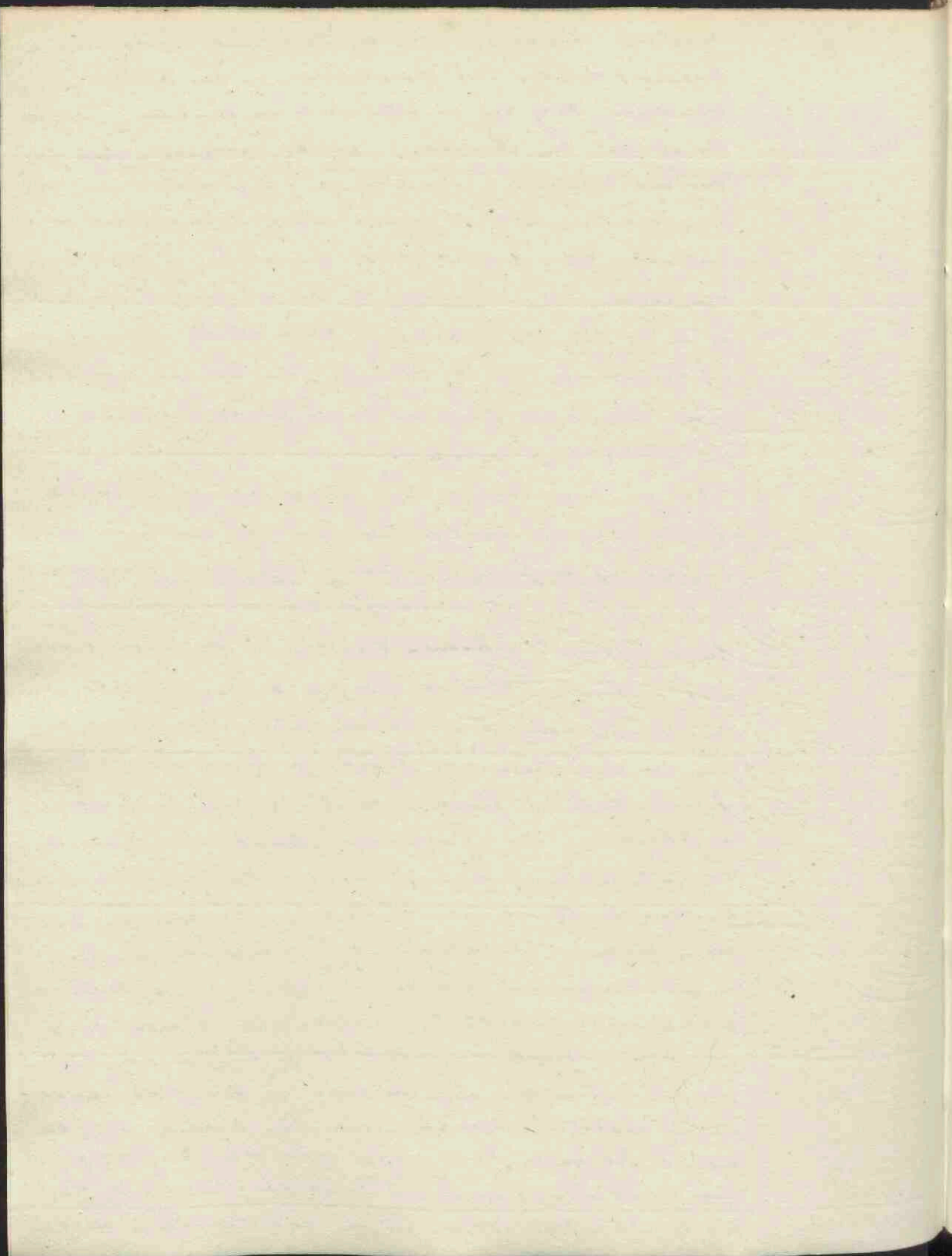
Dingsd. 8 Sept. Daar ik geroed ben. Kipingen te verlaten, wil ik eenige aanteekening maken van de kampen, die ik er gemaekt of aangeproffen heb. Van mijne landgenooten de Hr. Schaf, Loringen, Bunker met twee vaders met Amsterdam; - de Hr. de Haan met zijn vrouw, van deaar; - den Hr en Mrs. An.

x de predikant Blydenstein van Eenschede, te No. Steengracht.

Joh. Capp. Seiller Hof- en Gerechts-Advocaat
en in waanen.

voet uit, Anken; - den Hr. Willink met vrouw en
vrouw metter uit Amsterdam; - den Hr. Brunen
van deas. Deze zijn nu alle reeds naartraktien; - ook de
Hr. en Mrs. Van Rheeden; - de Hr. Oostman en twee vrou-
den uit Utrecht. Tevens zijn nog hier de Generaal Van
Luyk, met wien ik veel gesproken heb byzonder over de
kolonien; zyne vrouw is reer angesteld en gaat door
om reeds uit; - verder de Hr. en Mrs. Liden en
de Hr. en Mrs. Van Hutten. Half al. Landgenoot kan
ik beschouwen den Hr. Stavers, die, hiesel Engelach,
man, reer veel lang op Java heeft opgehouden
en hollandsch spreekt.

Van de vrouwen of mijne eerste kennis geweest de
Hr. Braün, advocaat te Frankfurt, met wien ik van
Wurzburg hield, of gekomen kan, en die nu de hand
met zyne vrouw in hetzelfde huis als ik gevonden
heeft; - verder Schwaan, Doctrae de Hr. Roggenbachs
prof. te Breslau, Tholuck, prof. te Halle, Fullborn
Regeringspresident te Marienwälden, Borchhart prof.
over des Gymnasium te Angermünde, Traugott of Tom
gueroff Kupferh. Staatsraad, Twest Meyer Koopman
in Hamburg, Dr. Haller old, Noakes old; Gensler
Generalsuperintendent in Coburg, Köhler met vrouw
en dochter, Staatsrath in Berlyn, Schleisinger, schol-
ter in Berlyn, - Adolphus en zyne vrouw, Bierbrunnen
en parlementslid in Londen, Noakes, een ander bekende
president in Engeland; - Hellman, vroeger prof.
in Londen, Diebler uit Wurzburg koopman en lid der
Stonden met eenige dochter, de Graaf Hartshausen
en zyne metter uit Kopenhagen. Een tweede uit, ha-
van D'Heemst Vermont en reide generaal te zijn,
ook by de Russen geland te hebben; Linder by Kassel
den tekenen. Het schone echtpaar, het dit alles verzoen

men moet en dat de daarvan een gelukwenschter moet die,
men niet kon verstaanen. Het Kijfingen zelf heb
ik niet anders kunnen geleerd dan den Dr. Rechtscon-
sulent Komsnel, een goed jong mensch, die in
de eerste bejensalen om ambtman te worden,
werkzaam was by het Landgerecht, onder
den Landsrichter Rottman, welke mij vry
vrees en aannemtigend vasthielden.

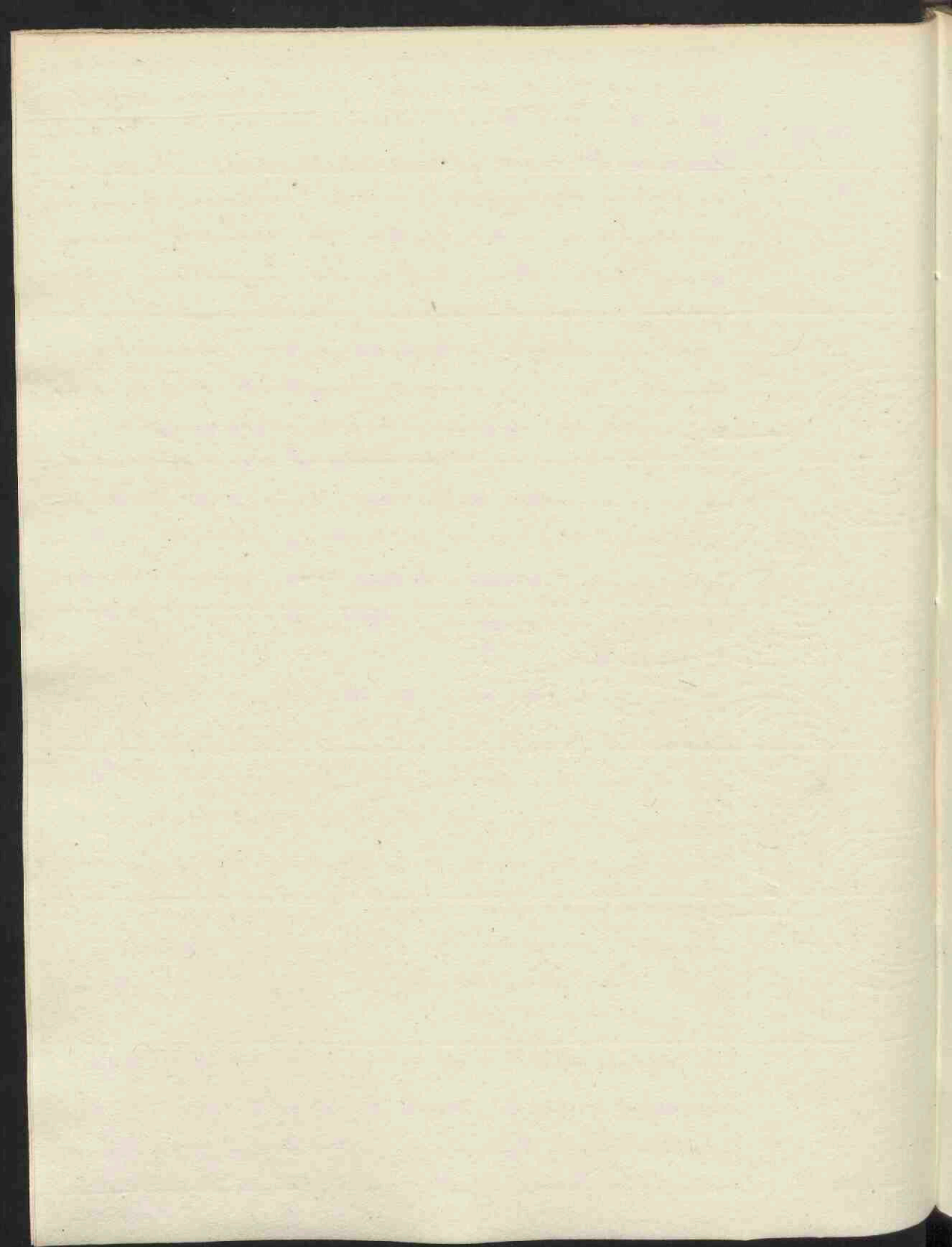
Het was selden de feestdag van Maria's ge-
borte; er was groote vastheid van kandel-
den welke al teveeaardert met gezang her-
waerd kwamen. De kerk, buiten de stad, kon
de ze niet allen bevatten. Invoegens en tuss
middags hadden er procefsen plaats, en daar
op volgden vormachtelykheden, onderanderen
van Noorddantort, welke het veld zeer
onderscheiden.

Ik wandelde met de Hr. Repentrecht en
Thaluck naar Seehuf, en had met een luit
then byzonder belangryk gesprek over Schleyer-
macher, Morheimke, Hegel, en de separabilien.
Ik woonde ook de proef of oefening van
Thaluck over Psalm. 23 by.

De Hr. Fougues of bemetel my liden en
sprak over Schultema, de Koningse archiva-
enz.

Ik begon afscheid te nemen en op te pakken
Waarnd. 9 Sept. Voor het laatzte drank ik met
de broen van Kijfingen; alle kunnigden, do die
antwoordte, fende ik no. v. v. v., en na de gewone
bezoefingen by de afreis, verrook ik om half tien.

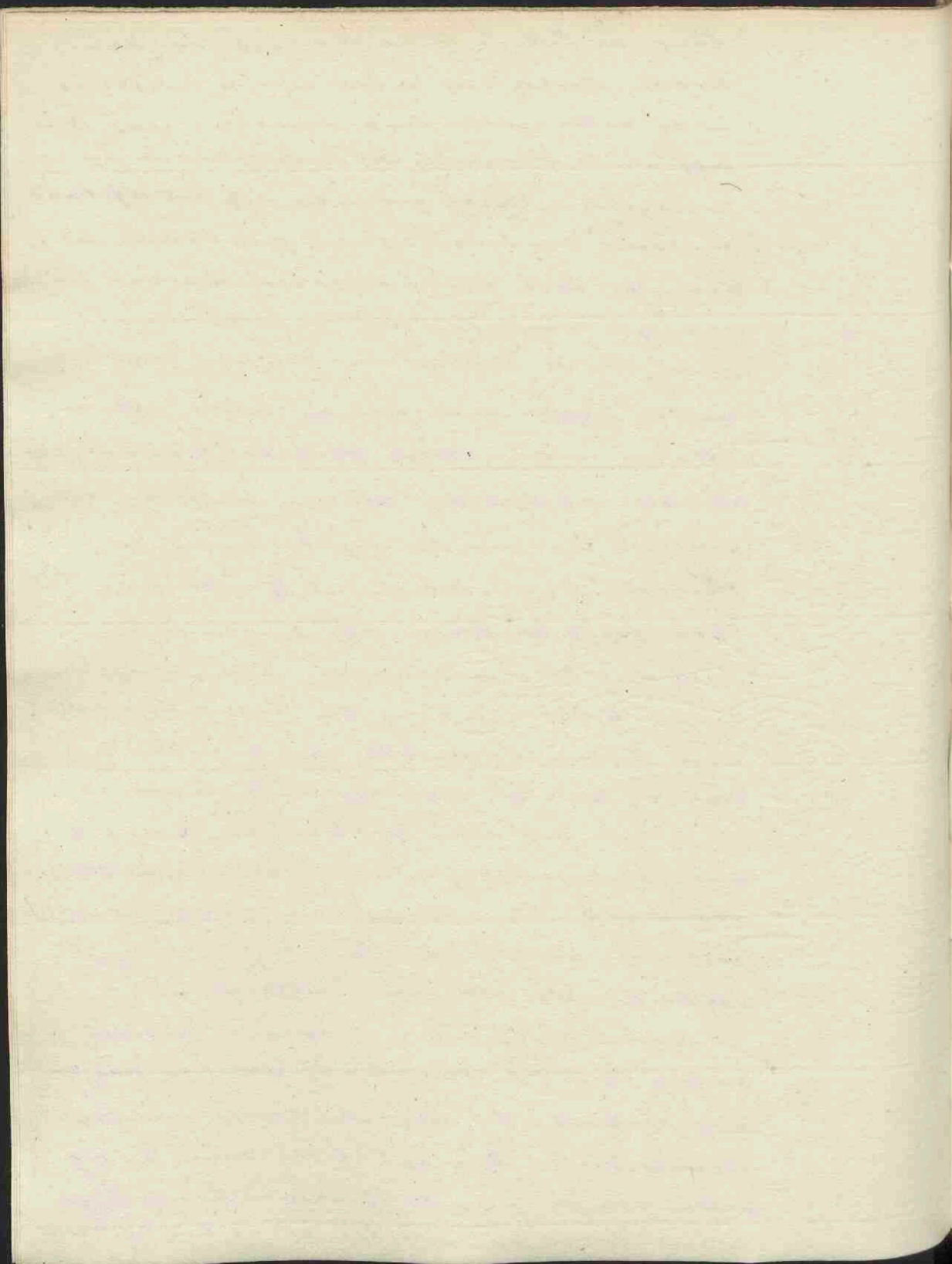

Langs de Saline, door Aurbach, van daar
berg op, slechts weg naar zeer mooi gezicht
in de vallei welke links naast mij was. Om
half een te Premisch, een dorp waar ik kon
moe eyeren en melk gebruikte. Op een afstand
vertoont dit dorp niet zeer goed tufsteen het ge-
bouwte; doch weder by geseien bestond het uit
aanzigtige woningen van hout en leem met
stons. In de heuberg was een vrij groote ge-
weefde helder vane hier en welk. De vane
schen zijn in deze straat vriendelyk en heel
naandij: een kus die uit zijn smek dat my
gekomen was, om den weg te wezen, verzamelde
dusvoor eenige belooning te ontvangen.

Over steet, bleekteren weg kwam ik tegen
laef drie te Waadberg, een klein dorp, van
waar ik bestond naar een Knechtberg ging.
Door veld en bosch ook over een schone
weiden, kamelyt styt appaante, temaan ik om
vmin vier uur avon het klooster, waar ik
vriendelyk ontvangen werd. Er waren slechts
drie pastort Franciscanus aammelyt, en alle
gatten de pastort van Bronckman en van
Oberbach, welke alle zeer beleefde waren.

Ik dronk koffy en ging daarna met den
pastor van Oberbach naar den Top van den
berg, waerom het klooster eenige minuten
verwyderd is. Hier had ik een vmin en vrij
helder gezicht over de andere Schoubergste,
en over de omstreken. Een groot hantel krom

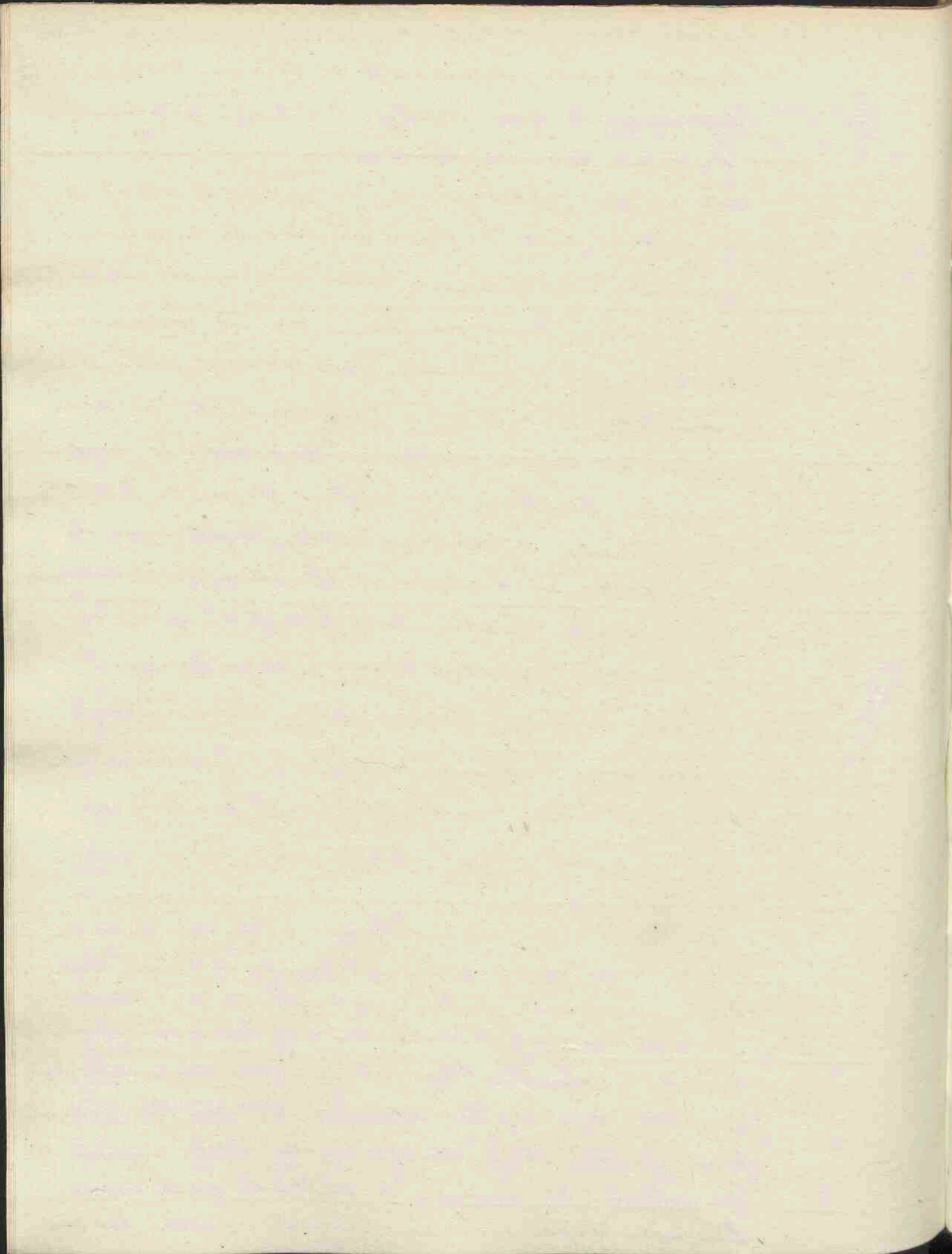
en een klein konantje naar het gezigt staan op het
hoogste punt. Hier heeft de heilige Kiliaan voor
het eerst in deze streken het kruis geplant.

Kort na het uwe hielder mij omme avondmaalt
tijd in het repositarium, en daarna sloef ik
mij lang met de drie geestelike mannen
protesten; ons gesprek was vrij onderhouden,
ik verhoorde hunne gezinsins ook de protestanten
was en dit hundertde ook geheel met.

Saterdag 20 sept. In de ochtend de kerk,
waar de twee pastors te gelyk de mis
lezen. Tusschen de twee is niet, die ho,
men slecht by de benaamden, waerover de
verschillende naburige plaatsen verschillende
naste dopen hebben. Uit Wurzburg waren
er laatste tusschen drie en vier duizend.

⁺ In den winter komt niet licht iemand
op den berg; evenwel blyft er althans een
pater in het klooster; en in de herberg,
die er naby staat, blyft men eveneens een
geheel winter.

Om half negen verliet ik het klooster en kwam
bald in gezelschap der twee pastors naar Otter-
bach, waerwaards ik mijn ryfing ook verteld heb.
Het was mij aangenaam den berg aan een andere
zyde af te klimmen dan waar ik hem verzoeken heb.
Lang zag men mij het klooster tusschen het gebouw
te uitsteken. Myne reuften waren mij om de
hennels en de dorpen in de valleyen, welke
Lun alle bekend waren. Enige hoogen hebben

den naam van beffen en sommige daarvan zijn
meinig lagen dan de Knechtberg. Het vande geen
delang van mij hebben de namen hier op te tekenen,
en namen voor in de beschrijving van het Rhönge-
dichte van Schuebler.

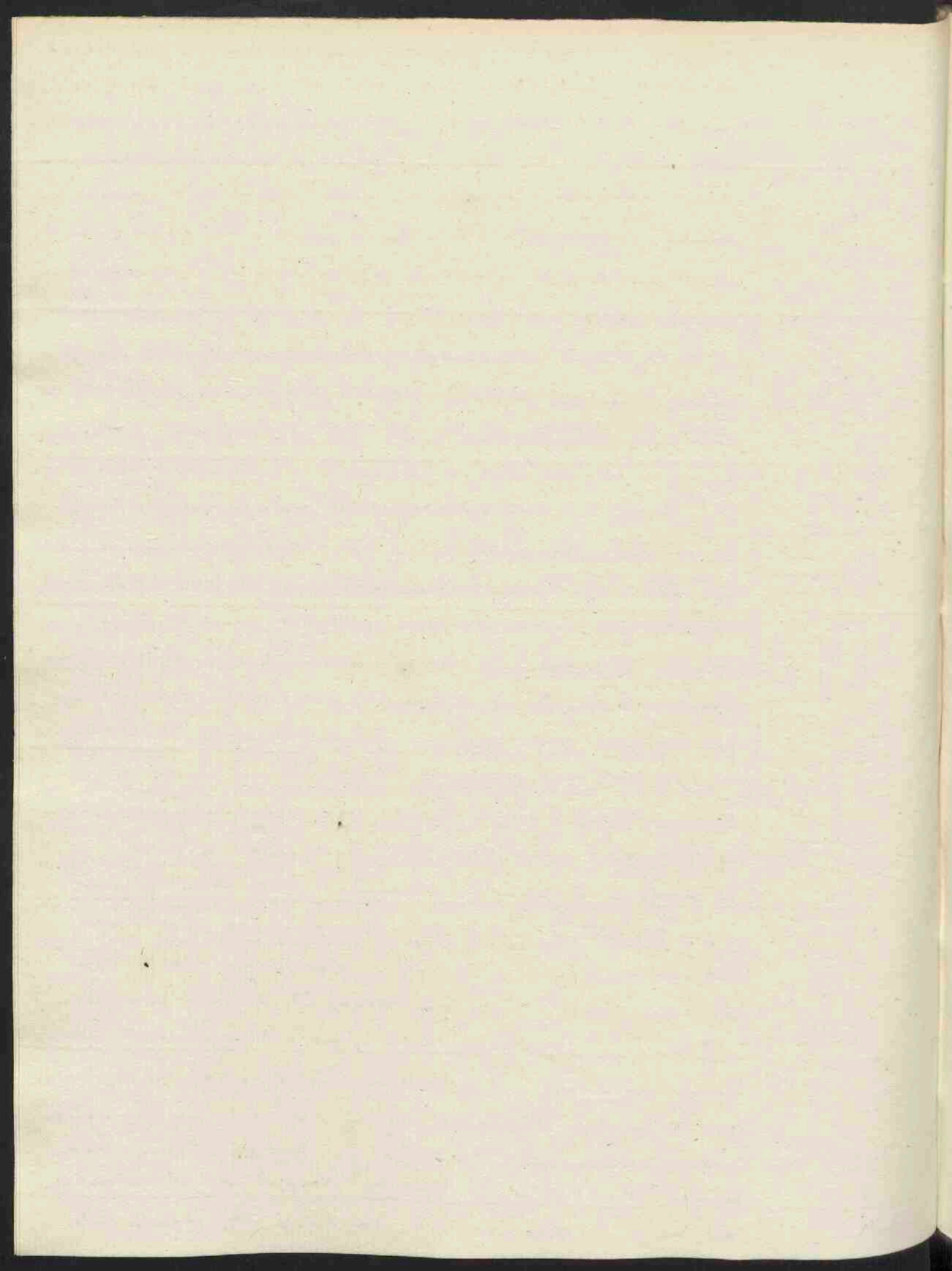
De bewoners dier bergachtige streken zijn meer
al rechtvaardige, nettere lieden, welke hun eigen grond
bekennen, ook geen min distans daarin vinden,
niet zoo veel aandacht de wonstbaarheid niet groot
is, dan met aandacht men te klein aandeel land.
Hier bestaat niet de instelling dat de ardele of
de jongste van een grond onverschuld wist; men
gaamt woode of gadeeld en was is de grond by
Eenenside beschouwd steeds wonder volkomen
en een goed bestaan op te leiden. In andere
gedachten van het Rhönge-dichte vande men
hier en deere groote goetere, welke by gebreke
van landlieden verpacht worden. Tienken de
laals men hier niet, in sommige streken met
somsyde van de berken, tandyt men byvanden
personen. Men verzoeken meniden dat deze
omstandigheid te verpachtinge moet door de
schillende voortmerken, enaryp het land, men
op men met geen groenten prys, geteld heeft van de
landlieden afgestaan is; en dat ook deingh, en tander
of andere lasten zijn afgehoort of afgestaan. In
Oberhaas moet mij een landman den pastur een
deparde haerelheid houer in het jaer betalen. Die
herinner van den tyd laer niet mij geen andere goetere
hier bewende. De geen land heeft, betalen jaerlyc
eenig geld.

Eigenaandry van het Rhönge-dichte is, dat het

De welstand van deze streken is, zoo men mij zande,
zeer bevestigd door de nieuwepelen, welke in 1815
en 16 in bijna alle de Duitse Staten zijn gewonnen
tot overwinning der zilverheid. Er slopten hier regel-
matig kooplieden uit Saksen te komen. Zy kochten
koopzakeleke fabriekwaren en zout, en zy kochten
draughten vlas en zee. Die ruil was even de
beide landen gunstelyk; Doch werd door het nu,
voorstel van verhuizing, en de ruilering maakte van
het zout een artikel van alleenhandel voor Saksen.
Men heeft het tabakband de salammenging en wat meer
genomen; maar de betrekkingen zijn vervallen;
de Saksische kooplieden verschyuen niet meer;
vlas en zee zijn by nu gewonnen van elders te koken,
men, want kunnen zy hier niet meer slyken; en
deze bezwaren van mispou goede gelegenheid om
hunne voordeelen, als van anders af te zetten.

nergens haal ik. De kranthen zijn nu meestal niet langer
begeerd, haarsel minder dan in vroegere tijden, zamen
met het land daarom. Beukland namde. By dit
stak schone velden met velden alle de nabuizen en
hant vanden. Hierin woode byna alle sporten
gras gebouwd; ook niet met een garden uit
slag; dit hangt natuurlijk af van de ligging. Hant,
groot aardappelen vlogen het meest algemeen,
en vlat, dat was veel gebouwd woode en een
belangryk handelsartikel uitmaakte. Slechts op
weinig plaatsen woode het graszamen, en gane
sen om als gras of hinnen verbruikt te worden.
Dit vlat en het vlat zijn de veldvelden, byna
de enige veldvelden van veldvelden
zy veld veldvelden met en de veldvelden
belastingen of te kranthen en veld veldvelden.
Hant veldvelden is zeer veldvelden, hant veldvelden
velden van hant en veld, met veld veldvelden,
veldvelden van veld. In de veldvelden te veldvelden
zag ik een veld veldvelden. Hant veldvelden, en veld
velden. Hant veldvelden is hier veldvelden, en veldvelden, van
velden, dat niet veldvelden gebouwd woode. In
de veldvelden veldvelden veldvelden veld veldvelden
velden gebouwd; ook niet het veldvelden veldvelden
veldvelden veldvelden, veldvelden veldvelden veldvelden
veldvelden veldvelden, veldvelden veldvelden veldvelden
veldvelden veldvelden, veldvelden veldvelden veldvelden
velden. In veld veldvelden de veldvelden veldvelden veld
veldvelden veldvelden veldvelden in het veldvelden. Hant
ik een veldvelden veldvelden veldvelden de veldvelden veld
velden veldvelden veldvelden veldvelden veldvelden veldvelden

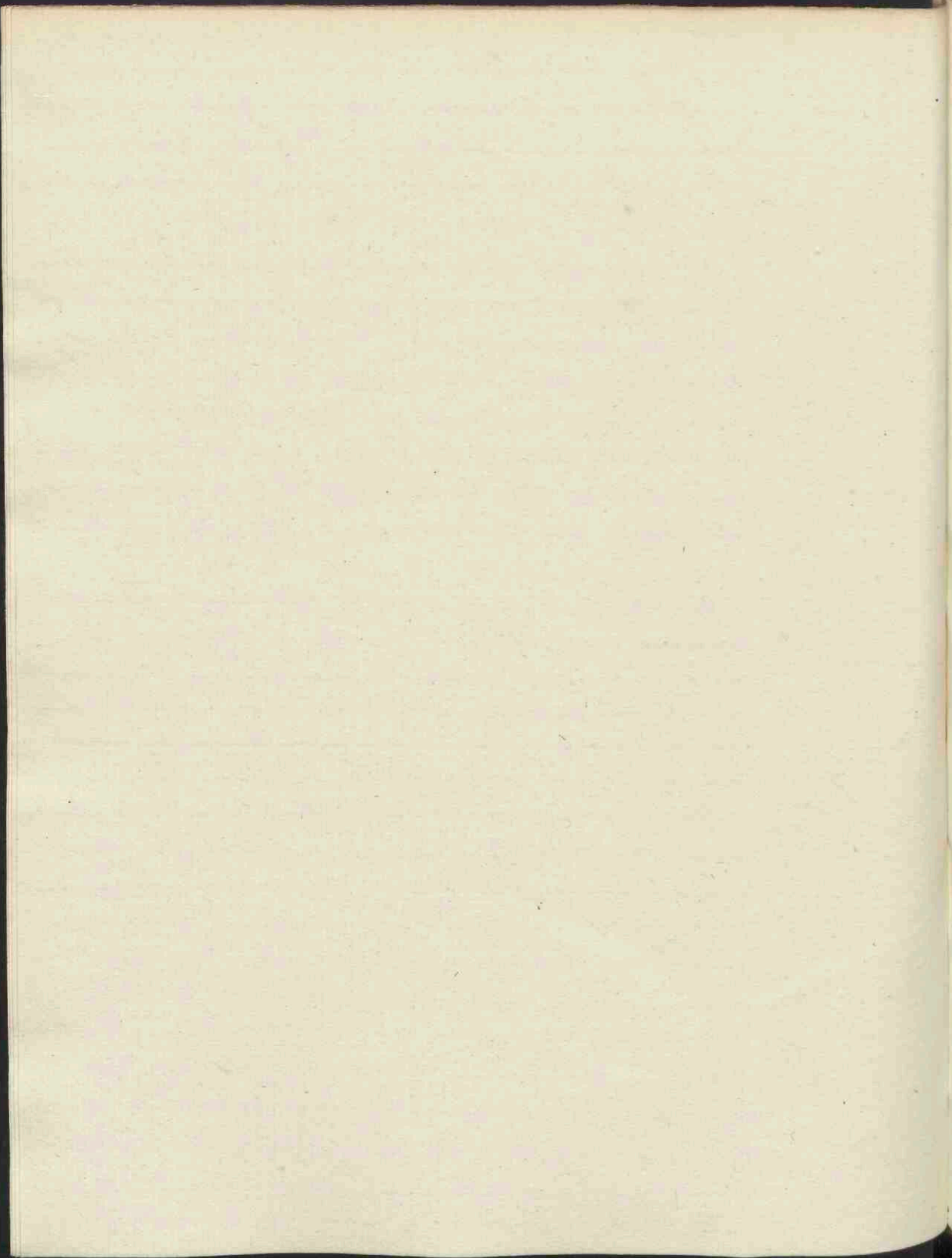

goed want my opzagen, en waerde er zachtjes by:
geef my een kruutsen. De overloed van weide
warschaps ook gelegenheid om vanden weide
eigen gebruik te maken. Pionnen heeft men
meinig: voor den ploeg en voor den weide gebruik,
men sterven en opaan, ook met kaayen.

In Oberlach nam ik afscheid van de twee geeste-
lyken. Ik wandte er myn richting en reed door de
dorpen Riebsdorf en Kömmerling naar Brück-
hausen, een kleine stad, waar ik my niet ophield,
maar mynen weg niet verlatte naar het dorp
van den weide, na een dorp van een uur wand-
len. De weg, die ik afdaalde had, leegde door de
Linnthal, dat een loof is; de Linn, valt in de
Saale

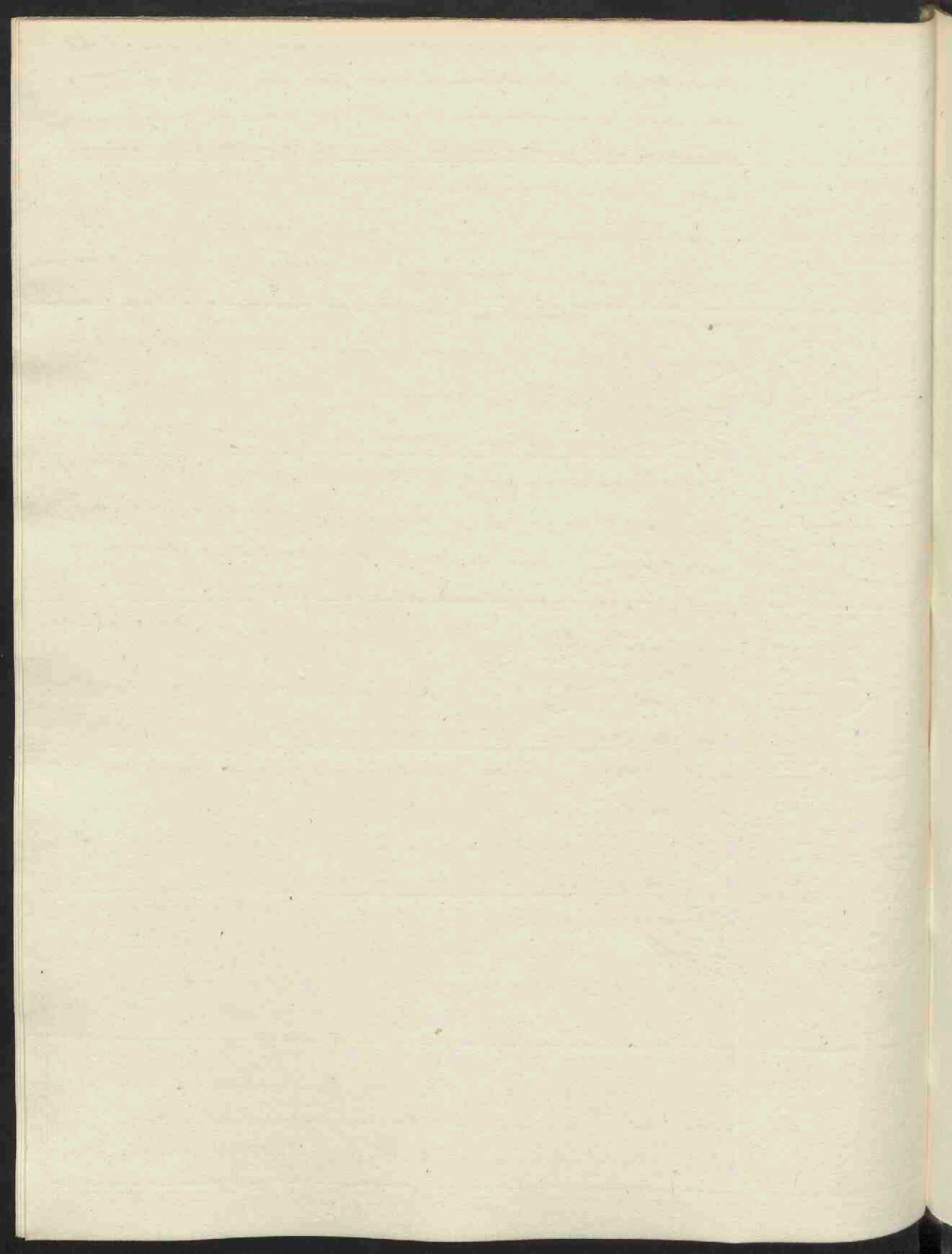
Brückhausen is de geliefde dorpplaats van den
Koning van Beieren, welke en jaarlyks eenigen
tyd doorkaayen, en zeer gemeenlyk omgave
met de kersbomen. De landstreek is schiedsoms
lij, de vuller is een watij met hoog gebouwen
tegenwoordig en een alle velden vult men behouden
en voren gericht. De Linnthal en de Oversteltz
vyn in de nabijheid. Onder de gebouwen, oerke
uit de grante Kaerzal, welke my inwendig lang
niet dater daniel dan die te kuisen; intwendig
is 44 behouwen. De wanning van den Koning is een
aanwendig; 44 behoude waerft aan ten dorp
van Tulla, en is byna niet vrandend. De par-
lar van Brückhausen. Kruan, my niet een capel.
Lien, spraken en wist my deze gebouwen en
de vanden die dorp by vyn. Merin is merkenwendig
een zeer grante veldbouw, welke vyn te maken van
uitspreidt, en die reep, ter aarde van de nedertingen.

inbaten men ze niet dan yanen stamper had
kanettigd. De Copernicus des konings belogt
hier ook zeer eenvoudig te zijn; en de vromme
voort zeld natuurlijk door de geestelike heeren
niet weinig gesaamt

Ik wandelde veel in mijn eenvoudigheid,
onder anderen naar de Eick-Buske, twee konnen
was al de noemen te aardenide, welke als toe aenen
gegracht zijn. Hier en op veel punten was een
nuttig gerigt op de kannelen en dalen in den om-
trek. Om de konge luyen te beklimmen was de
tyd te kort en ook de luss by my niet groot.
Ik vandt weinig veelvuldigheid; de tyd is byna
verstraken. Tot myne bepleeding waren en
eenige Noord-Amerikanen, welke het niet
moegelyk viel naar Engelen te onderscheiden.

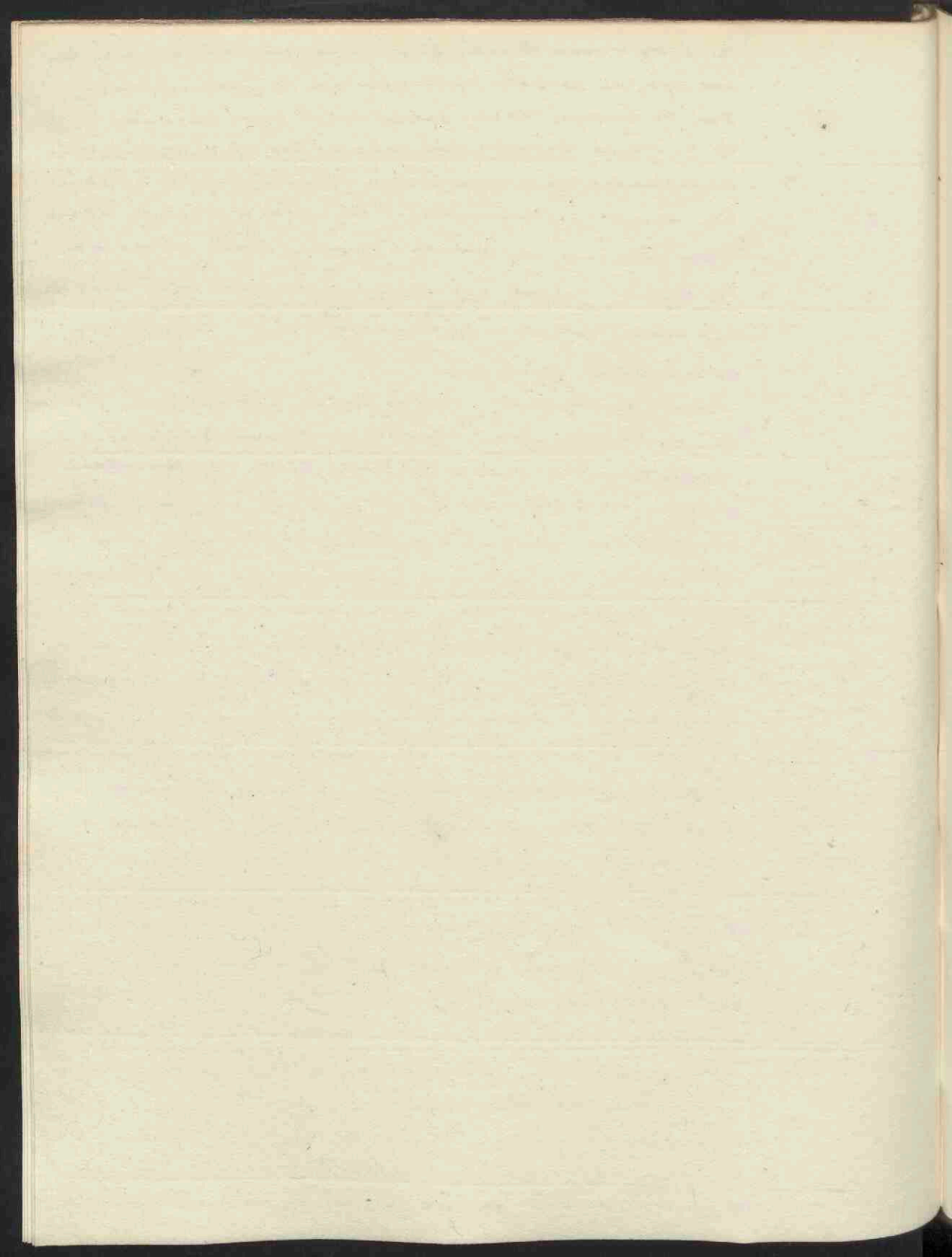
Vryd. 11 Sept. Om half noon verliet ik het schat-
ryke Bruckman. De dorpen, die ik doornad, onder een
sien Ober- en Unter-Lichtersbach, liggen recht lieflyk
toke de dennen. In Bremerdorp, door my niet vrom-
ge boeck bekend was, en waer ik om 11 uur aankamen.
Hier ik midday. Op den noorden weg kwamen ik vromelyk
den Lodenberg, die ik doornad. Hy is geheel bekroond
met beukenbosch; doch een men dit bereikt vindt men
eene groote landbouw, welke tot de koninklyke domein
niet behoort, en voor 1100 gulden verpacht is. Een Fort
ter want ook hier. Hier een lidman kwam ik om door
het land verder op tot aan de ruine van een kasteel,
welke als gewoontlyk uit konen, muren en heidert, twee
samenhang moegelyk te vinden is, bestaat. Hier stonde
hier boven alle omlygende boogten verheven, hier onder

zich de ruïne Rautenberg, welke ook op eenen heu-
vel ligt, en de vele valleijen van dit schoone land.
Van de historie dixer ruïne heb ik niet vernomen.
Op koninkpse hoogte, niet ver van het ander slot, is een
bedenruhtplaats, welke zeer bezochte wordt: er staat
een kruis en daaronder in een kost campo oprijg-
telijke figuren, een aantal banken, thans daarvoor.
Ik zag er eenige vrommen, welke, zoodanig met een
rug naar het kruis, hane geboden volgden den
verrekeners opzichten.

Dan Weiberfeld, een bijzonder net dorp, en St. Jans-
burg, kwam ik om half 5 te Gernsbühl, een
stadje van den maent van de Saale is. Den Rhein
gelegen, op den linker oever der beide rivieren. Het is
zooz enp beconpalaand tufsten een stalen brug en
het water, zoo dat men duidelgk het gebruik aan
plaats bespant. Zoo zag ik h. m. m. d. d. op de
straat schepen, slachten en andere methnarenke
den verrijten, welke elders in afperlatens plantren
by de huizen verrijt worden. Bovendien is men
aan overtuomingen blaafgesteld. de schepmancs
zooft camp verrijt, ook 499 of vele langere.
Er is een steenbr brug over de Saale; onder de
stad 499 de overblyfrel, van een oud kerkel, 4,
aan de overzijde der rivier is een niemmermatig
lombhuit, dat, zoo men zig zeele, over de fanni-
lie Van Kutter pleuft te behooren, bene threns
eigendmen der verrijt is en dient voor het kant,
ambt.

Langs den Rhein door het dorp Weiberfeld, need ik
naar Karlstadt, waar ik om half 7 aankom.
Dere mep was zeer mooi, de boerren der rivier
499 zooz afgevefeld en heel hermann; het meker
beguntligac ook den aanpomenen indruk van deze

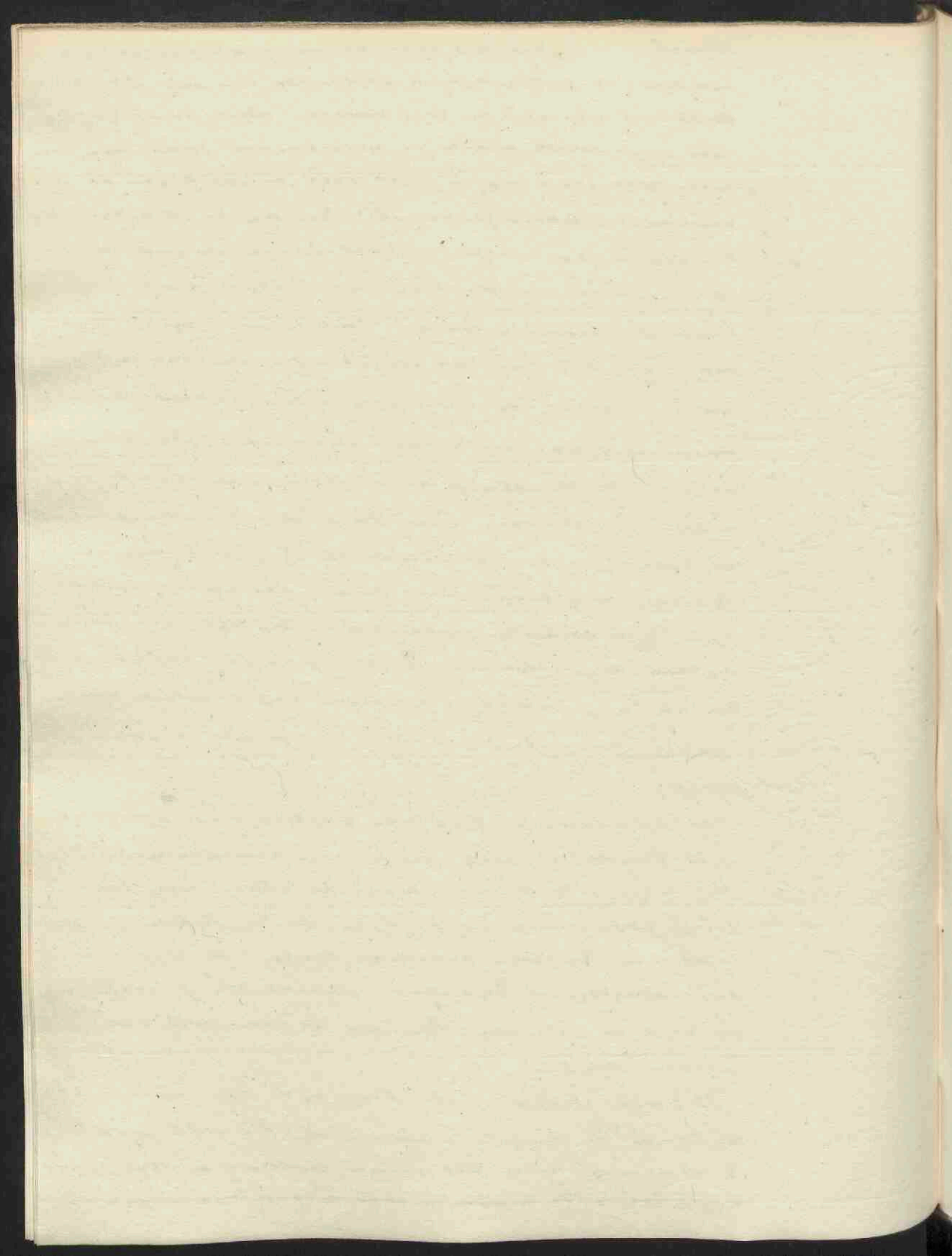

Streek. Men had nog even tyd om some mandeling te
maken; de valle waren versluisde den oop. De stad is
steeds meer zeer oud en was vroeger streek koninkrijk, men
ziet nog deke muren en vele torent, waaraan somm
reize zeer lang 400, en met veel huize leven. De
muren uitsloekend gebouwd. Buiten de stad 400 vele
tuinen en een meer bij nacht, waaraan er ook veel
steden welke verdwenen 400. Bij de stad is een
klooster waarin eenige Capucijnen 400. Tussen
dij is de stad vry het, de straten 400 ruim en de
huizen veelal goed onderhouden, hetwelk hem
naam ook was onderden. Kerkmaat. Karolstadt
even als de Karolburg, die er tegenwoordig staat, 400
volgens de berichten van Karel den Groeten gesticht.
De waerd in het Willelsbacher Hof ziele my, dat
400 hield nog voor eenige jaren den naam droef
van: Jagerschule, welke het in den tyd van Karel
den Groeten bekomen had, die er een school ge
sticht had; en dat de muren nog dezelfde waren.
Voor de waerdheid van dit bericht het ik geen andere
gerag.

De waerdheid van het naer van dit stads
is de handel in wijn, die is niet zeer bloeyend door
dat men in de landen, waar de heer wijn het
meest gebruyken werd, byzonder in Saksen, maar
tmaakt in Rhenus bekomen heeft. De wijn uit
dese streek is haardover sedert lang zeer laag
in prijs, en vele wijnbouwers hebben schulden
maeken maken.

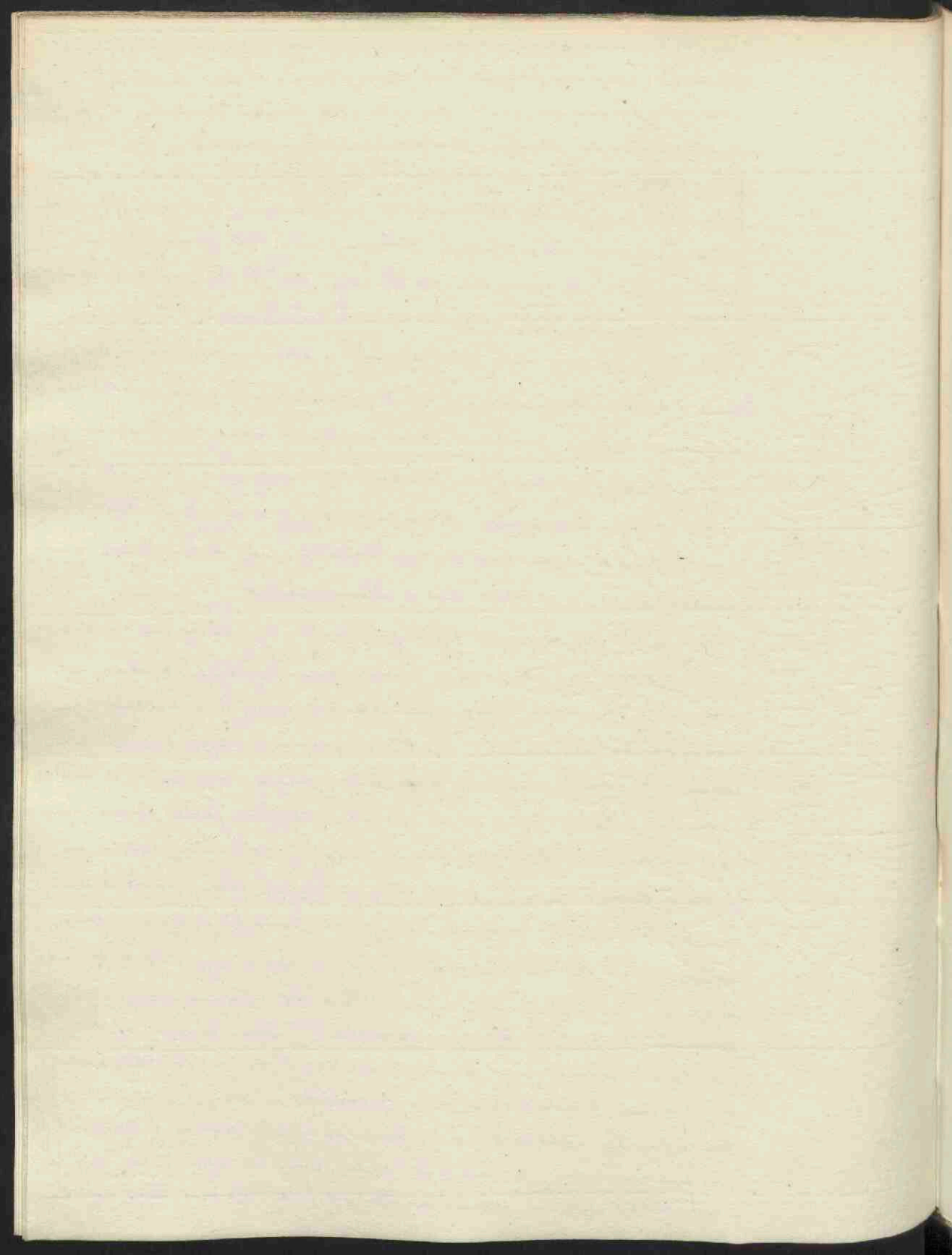
Dinsd. 17. Sept. Men was ook den heer en
bekam de kragt, waerop de Karolburg stam
400 is van de 400 dit rivier valkanden stiel, waar
door dese oude muren, welke nog de openingen van

deelen van den rivier, nesten, in de uitloop van de rivier
leken. Het was een zeer ijzel, want het karst
staant juist op een uitloop. De twee andere zijden
waren door diepe groeven versterkt. De uitloop
steektheid is zeer groot; en evenzo merendeels die
nauwpleinen niet gebouwen aanloop, en aan de land
zijde een dikke ronde tuinen. Het hoofde van
was naar de rivier gekeerd. De kelders zijn toe
gevoelen; en de rivier van den kelders, ongeveer
tweemaal, naakt die kelders men een opening ge
maakt en daarvoor was men dat bij inwendig
nauwkeurig was. Het gezicht van de rivier is
veel uitgebreid en behelderschtig: maar niet
niet men het oude karstland; aan den voet van
den kelders ligt het dorp Wildbach, een ander was
langer aan de rivier het karstland.

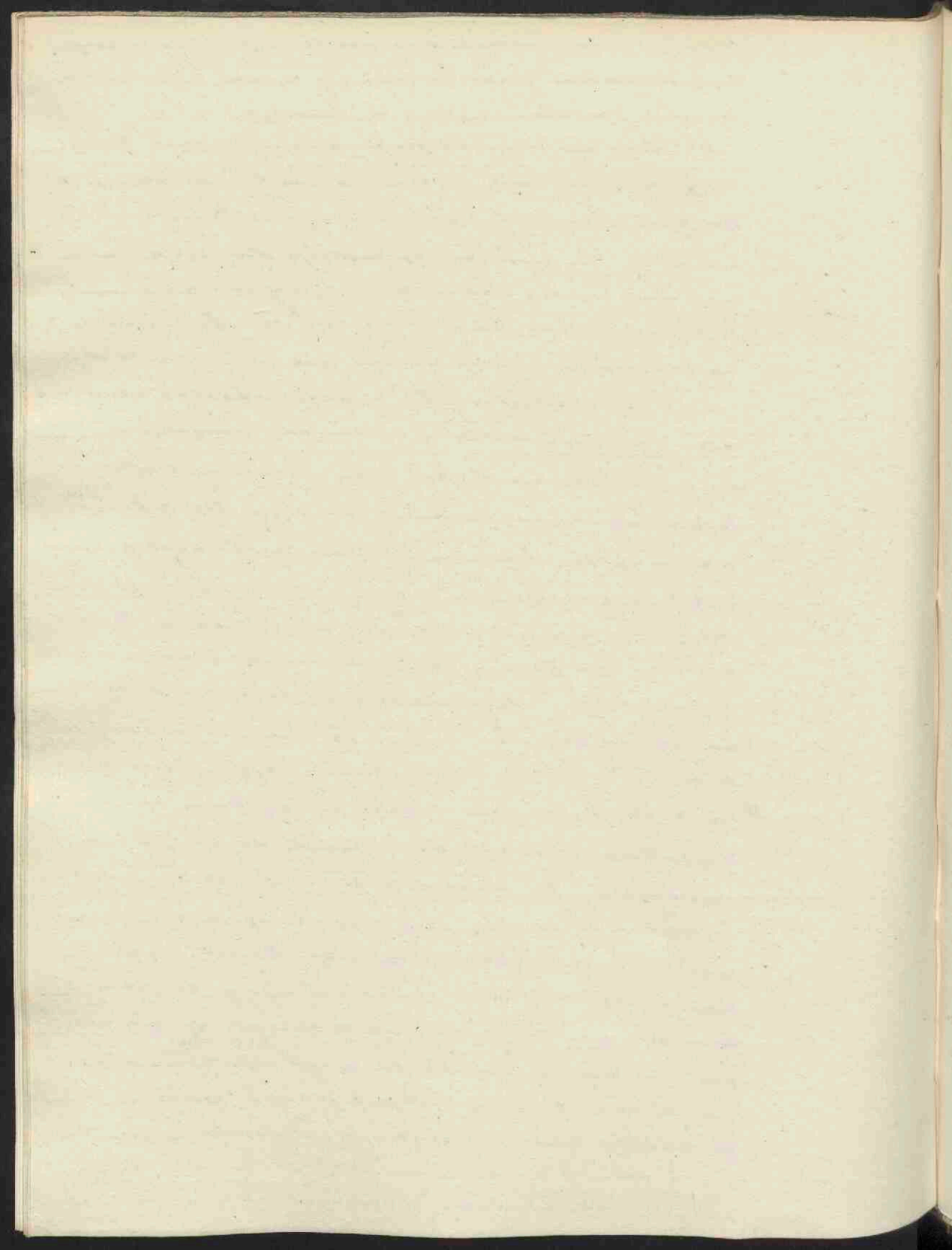
Op 8 u. vernaagde ik mijne reis, en ging nu over na
de kelders, welke niet meer van de rivier waren als
die op de andere zijde der rivier; niet waren karst, en
verschillen van de rivier. Daar was groote doopen; Heide
trafen, verspreiden en karstland kwam ik om 12 u. verna
aan den rivier. Hier ligt het oude karstland, zied van
het landgericht Krimburg, een licht moedig plaatsje,
maar toch eenige goede huizen zijn. Men konnt hier
eene schone steenen brug, de eerste sedert Wier
brug; daar die echter nog niet af was naar de rivier
over en kwam men in het „Fürstl. Löwensteinische
Kronenlandgericht Krimburgheim“. Deze was ik bij de
landrekenen van de rivier gemeentelid, en onder Bozen
van eenen karstland gevestigd. Daar de doopen
glafjen en Heide, over vele kelders, welke maken
schone werken, kwam ik verna aan de rivier bij het
het Treppenstein, tegenover Leupnitz. Op dit slot dat men

Fransje Finnen omringt is en met de kerk die twee kerke-
torens heeft een goede vertooning maakt, heeft een een
vorsten van Löwenstein, zijn verblyf.

Den loop der rivier volgende, komen ik door Balthusen
naar nogmaals over, en besichte om 4 u. de kleine stad
Westheim, verblyfplaats van een ander vorst van Lö-
wenstein. Een groot huis of vorstelyk slot met tinnen om-
ringd deest hem tot verblyf, terzegt hy nog een zomewoning
op kleinen afstand van de stad heeft. De oppering, welke
reeds getrouwd is, heeft eveneens zyne woning in de stad.

Boven de stad staat het oude familieslot, als ruïne
doch van pieren ontdaan en zeer veel mogelijk tegen me-
der vooral kommand. Het is om de vele onvellyfjes van
toren, muren en gewelven; torens om het schone
intreke op den heu en zyne bouwen merkwaardig. Eerste
Jaar 1544 is het een bezitting van het geslacht Löwen-
stein, vromer was het aan dat van Stolberg. Een ma-
gen van deze familie in een der muren draagt nog het
jaartal 1562. Alles deest in dit kerkdeel de bestemming
aan ter verdediging, en zeer ik vermaakt, ook nog na
de ontbinding van het burchveld. Afgerondt staat
aan de burchtje een citadel in den vorm van een
halven toren met een dikke muur de burcht met
schietgaten. Een vleeschante toren is nog onverruddan,
de ingang is als gewoonlyk een hoep en daer is een
gewelf met een riekende opening. Boven heeft men
door de elf voet dikke muur een ingang gemaakt, en
door het men dat de benedenste ruimte, die niet zeer
groot is, nog na beneden den grond voortdrukt, en
zoo andere toegang behygt gehad te hebben, dan door
de opening boven in het gewelf; - dus dat er grond is
aan te vermaaken dat men gevonden was bouwen
aan in heeft afgelaten, welke aan ontelplaten niet te

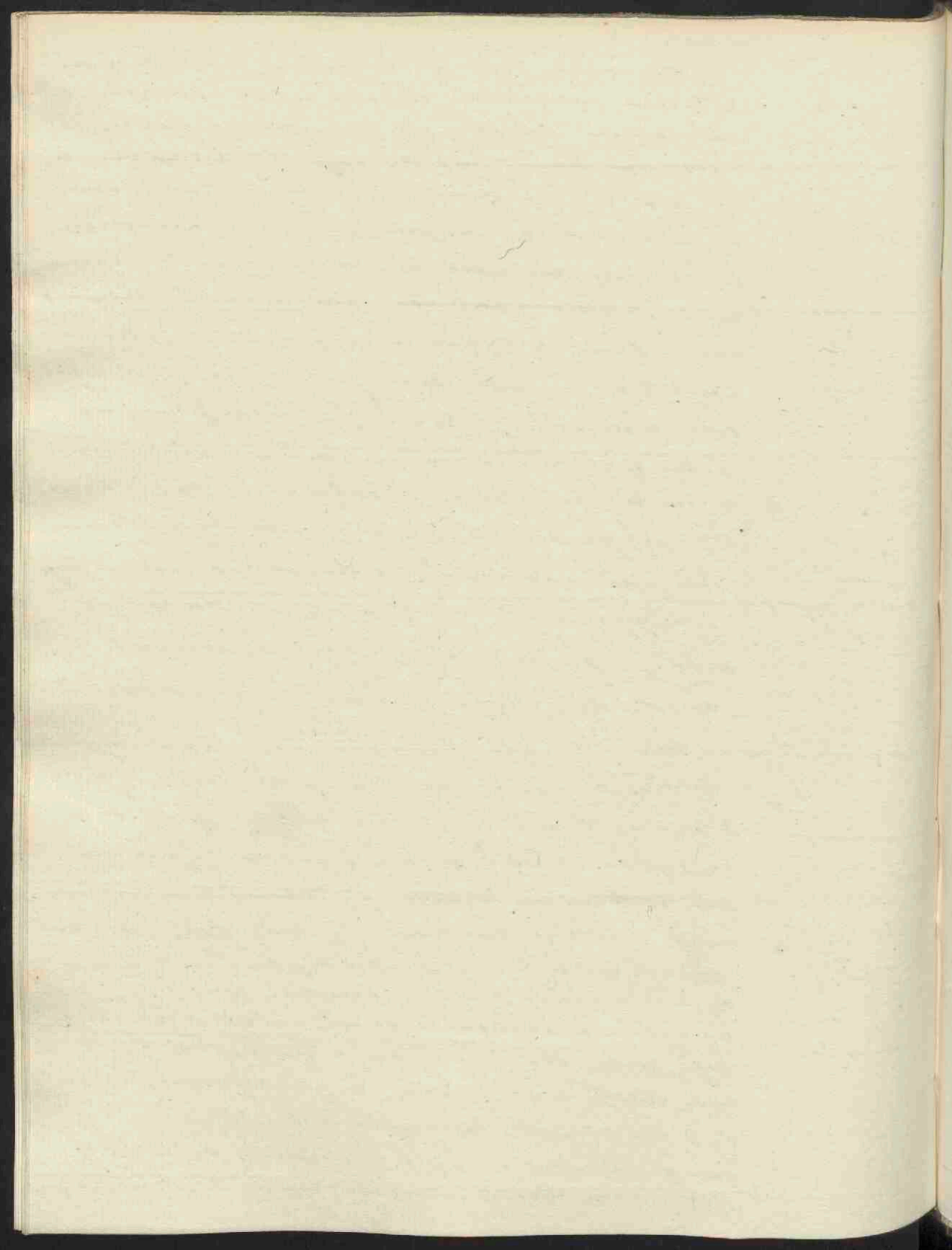

denken viel.

In een anderen tinnen gaat men een mentaltray van
50 treden naar beneden, en daar zijn twee vertrekjes be-
ven, althant. Dat hier ook gevangenispen zamen 90
meest zijn, komt lang voor ommekeerbaarheid naar de
Wijl men er geen sporen vindt van deuren, of van
ruigen marmoren men zandpanen konde bevattigen.
Dit schiedgaten, welke beneden in de gracht uitkomen,
zoude ik noemen beblinten, dat zij dus verbeding
ook in geval de vijand in die gracht snijp konnen
difterind zijn gemeest. Op een terras vindt men een fraas
geftichsch steenen hek. Op vele punten heeft men vele
mange geftichten in de valleyen van den steen en van
de Tanka welke hier in de eerste valt. Op een hooft
hef tegenover deze brug staat een groote wuittzaren
welke eerst met deuren in betrekking geftamen heeft.
In een hooft of later gebouwd geboude van de
brug worden de families aarbenou hervand.

De Romburg, welke over het slot ligt is bevaand
an den gaden wijl die daar graat.

Ik dencke ook de land welke in 1388 gebouwd is; zij
heeft al gebouwd weinig uitsteekens. Onder de ge-
denkenden merk ik op: den Graaf Georg van Turck
keim welke op den Rykshof van Tuornst tegenwoordig
was en protestantsch werd; hy stierf 1530; — zijn Zoon
Michael, welke in 1556 zonder kinderen gestorven is; —
den Paatsen graaf Skalderg, welke in 1574 stierf; — en
den eerste graaf: Löwentstein, welke 1530 — 1811 ge-
leefd heeft. Men weet niet in een vertrek eenige
lyken, welke niet verpaent in de vertrekken waren
even als die in den Bleichelles te Bremen. Den 20
even genaemden graaf v Löwentstein, die in 1611 ge-
sterven is, en gebalsemd geworden is; doch ook een

gravin uit dezelfde familie, gestorven in 1634, aan
welke geene kunstmiddelen tegen het edelst of waren
aangewend. Die eigenschap is niet uitsluitend ei-
gen aan de vorstelijke begraafplaats; het ligt
van een onbekende ruïne, elders in de kerk ge-
vonden, in dezelfde zuetland, werd ook later
bemaard.

Men is hier algemeen protestantsch, en het
nag toe hebben de katholieken alleen ten ge-
dient uitgeceft in de woning van den graaf
van Löwenstein Rosenburg, in de jongere eeuw,
welke katholiek gebleven is. Men wordt er toch bin-
ten de stad een kerk voor deze belijdenis gebouwd

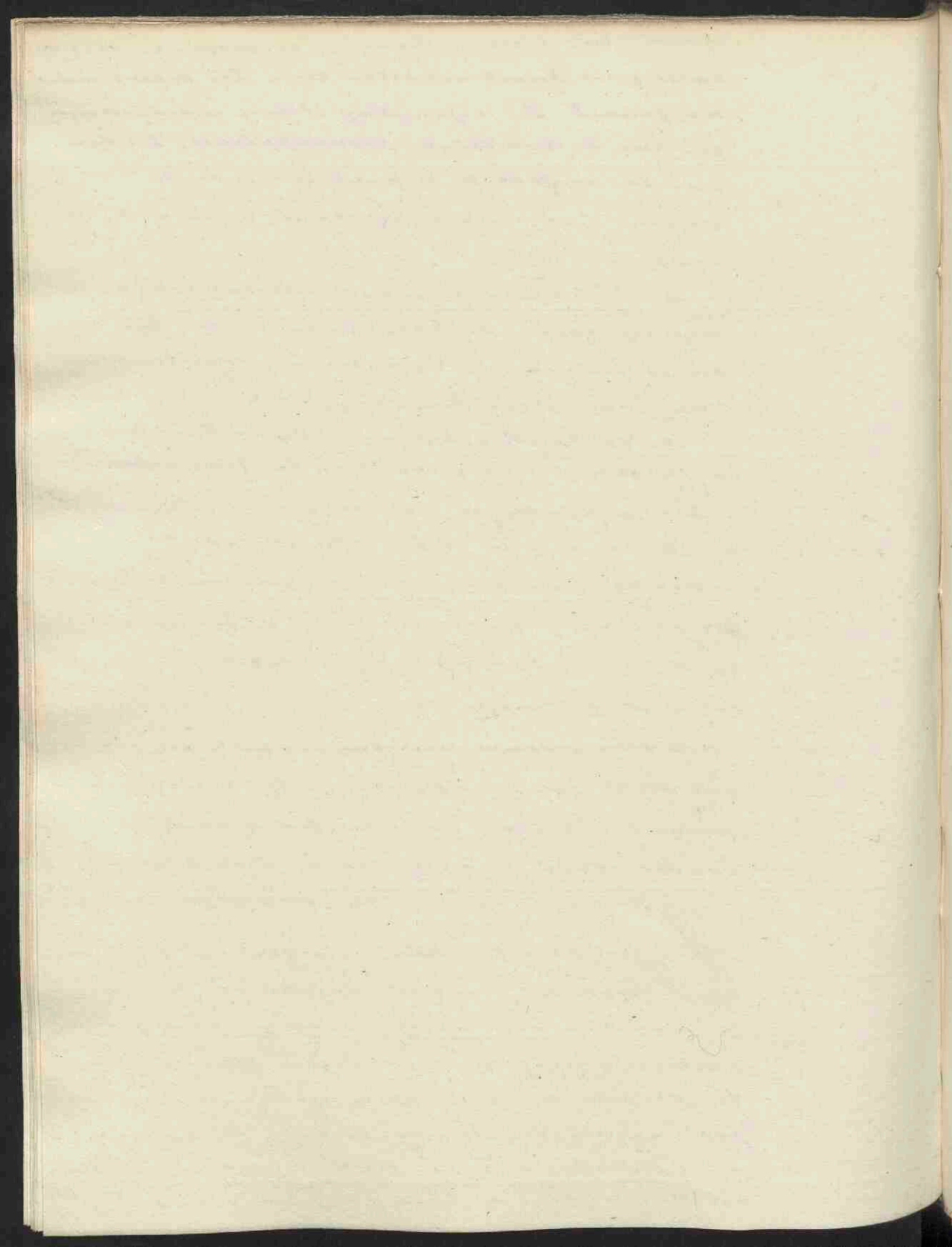
Het graafschap is gedeeltelyk onder Beieren, Ba-
den, Württemberg en Heffen-Saarstadt.

Hier zyn vele dieruften, ook die van de Beierische
Lubensteinsche rechtbank, dezelf in het Beierische ge-
deelte van het graafschap geen geschikte plaats
daarvoor te vinden was.

Dit afscheidingspunt van een neederlei grondge-
bied plaat byzonder gunstig te zyn voor den hand-
kelhandel, zoo dat daar het hollerbond de bluis
van dit stady teruggestaan is. Ook hlangde
men dat de prys van den zyn zeer afgenomen is.

Zond. 13 Septemb. Daren morgen om 6 ure ver-
liet ik Würtheim. Menel beestte het sand an
de miste daaraan het gezigt op een paar ruines,
vervolgent werd het holder en de heuvelachtige
bunden van den Rhein, langs welken de weg liep,
voornaken een kanally landschap. Ik kwam
door Freudenberg, een stady aan de rivier. Twee
dra was ik weder op Beierische grondgebied. Te

Burgstädt, een onbeduidend vlek, heet men „Pflanz-
targeld“ betalen, waarschijnlijk naar de straat, die
nog moet gemaakt worden. In noordelijke rig-
ten loep naar Melkenberg, een kleine stad met
ruim 7000 inwoners. In zag er de kerk, men
is algemeen katholiek, behalve de Joden, die in so-
ve kleine plaatsen zeer talrijk zijn. Op de hoogte
naby de stad zijn de overblijfselen van een oude
burg, welke, zoo men mij zeide, in 1212 gebouwd
is en in 1552 verwoest werd. Een merkante to-
ren 150 voeten hoog is nog uitstekend goed be-
houden gebleven; de noordelijke ingang vormt een
boog van ongeveer 50 voeten hoogte. Naby die-
ze ingang is nog de gevangenis met kleine ver-
kante opening; ook zijn er nog ondiepgegraven
gangen. Een gedeelte der muur is tot wo-
ning ingericht, dit misshien het niet betref. Men
heeft naar den toren een uitzicht over
het schilderachtige land. Op een kleinen afstand
is de Engelsker kerk van een Fransiskaner, vrom-
de Capuciner klooster staat.

Buiten de stad aan de rivier zag ik een gebouwd
teken op de plaats, waaraan den 12 april 1814
62 Saksische vrijwilligers by het overvallen
van den Meim verdronken zijn.

Naby de stad aan den weg staat een huize,
aan de merkante toren.

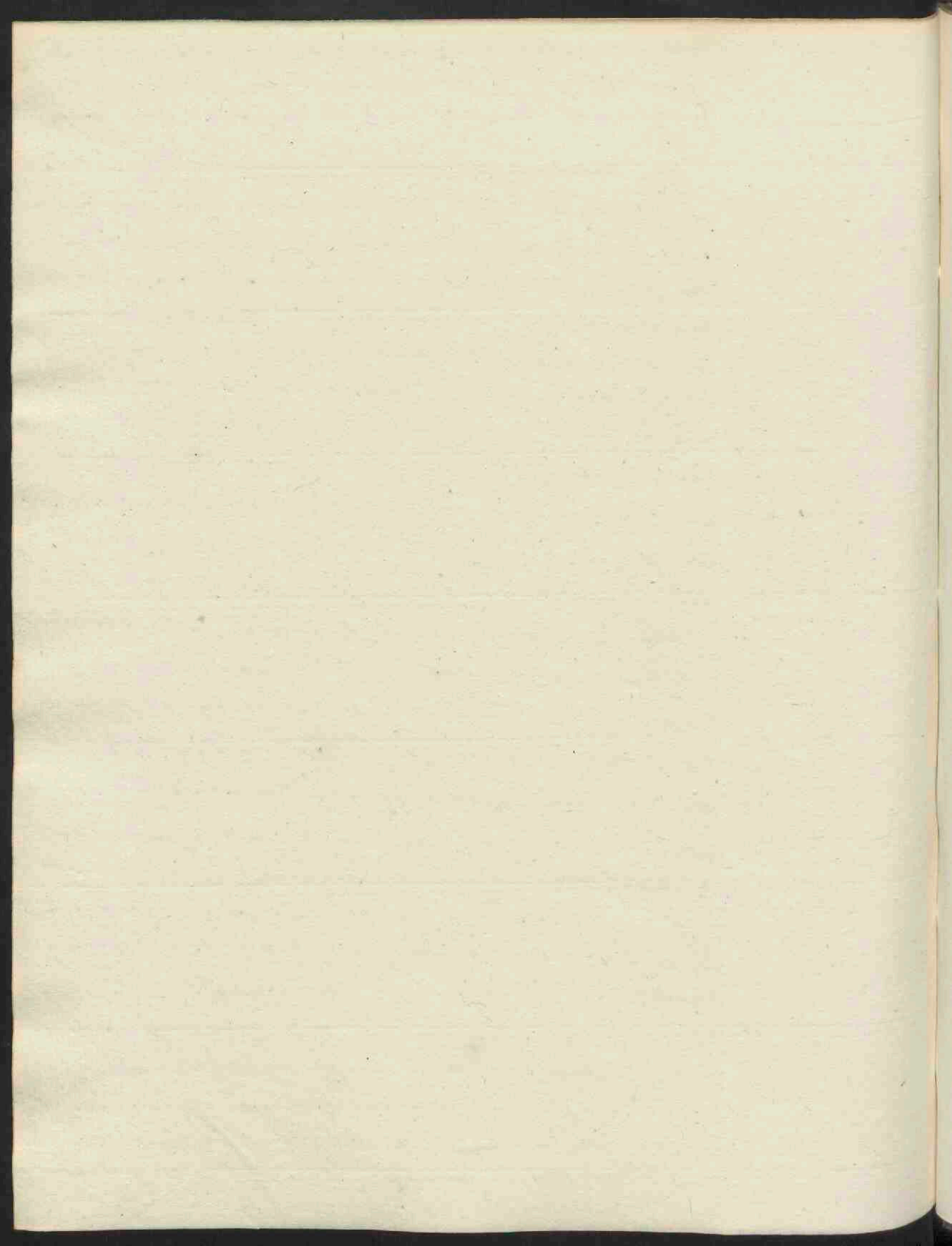
In wandelde naar Heilbath, een landschap naar
den vorst Löwenstein Wothain-Rosenberg,
waar aan de rivier gelegen. Het is een vrij
groet en mooi gebouw met fraagen hantelings

Op een den hoogsten zitt men de ruine van
een nonnenklooster

wandelingen; boomen, struiken en blaasend zijn
overvloedig en goed onderhouden; maar, als ge
wonderlyk in Duitschland, is het gras niet goed.

Men verliet den Rhein en reed zuidwaarts
naar Amorbach, waar ik te een uur aankam.
Het is eene nette kleine stad, verblijfplaats van
den gemediateerden vorst van Leiningen; en
zijn onderwerf was inwoners. Het grootste deel
der inwoners is katholic, doch de vorst is pro-
testantsch. Voor de protestanten dient dan
ook de kerk van het gewone Benedictiner
klooster, dat een eigendom van den vorst is.
Een andere kerk des familie Leiningen in de
Wallerau is katholic. In de wooning van
den vorst vond ik niets merkwaardigt, ook
de tuinen waren niet beduidend; doch het uitzicht
op de landstreek naar den Rhein toe is er
zeer schoon. Zoo men mij zeide, konde zich de
vorstelyke familie zich hier veldzinnig op, zy
bezit andere gassenen maar het aangenamer is.
Men is hier de kerk van Lutherschen verandering.
Tot 1802 stond men onder Keizer, toen werd
men Leiningers; in 1806 werd de vorst zome-
deatiker onder Baden, in 1810 onder Hefian-
Darmstadt, in 1816 onder Beieren.

Na middagmaal, zohandte te hebben verneemde
ik mynen toef, die niet veel merkwaardigs op,
leerde en tenarep my Slecht weder overvloed. In
maakt over een kleinen berging uit de valle
van de Mulan in die van den Mämling over
gaan; beide stroompjes vallen in den Rhein.

In Heilbachershof is een jachtslot van den
graaf van Erbach in het midden van het den-
nenbosch. Ik sprak hier met den heer Jagd-
rath Louis die my verhaalde van de uitge-
strektheid van de jacht, zenen vrees bevroegen,
de en van het vele groot en klein wild dat er
geschoten wordt. Het weder klaarde op
en tegen den avond kwam ik int verpising
in Michelstadt een net en vroely plaatsje,
van waar ik spoedig reed naar Erbach,
voor laden de pleats, myner bestemming.
Ik bereikte deze te Yaxen lene. In de goeden
guede herberg ontmoette ik den Pfarrer en
vervalgend kwam daar ook op myne uitre-
ding de Archivrath Kober. Het beiden
had ik een onderhouden gesprek over
plaatselijke byzonderheden.

Maandag 14 September. Erbach is een
kleine stad met 2000 inwoners, lief gelegen
aan de Mümling, tusschen de eerste heuvels van
het Odenwald. Hier was de zotel van een vep-
rend graaf, die nu als de meeste der kleine vep-
ther, gemediateerd is. Ik bezocht reeds vryg
het goetlyk slot, bezocht daar den vriendelyken
heer Kober. Het is gadeeltlyk zeer oud, uit de
twaalfde eeuw; doch het meeste uitarmt hoe
nu bestaat it veel later gebouwd. Een ander
loven was geheel met klimop begraaid, en ik
sprak de dat dit eeuwenoudig groene kleed ons
van vorige eeuwen was overgekomen; doch van

2. Grimm Vorzeit u. Gegenwart an der Berg-
straße dem Neckar und im Odenwald. S. 350.

2. Kants und Sprengers Handb. für Reisende
auf dem Harze. Würzburg 1845. S. 197.

man, dat de man, die het geplant heeft, nog leeft, en dat dit nog geen 50 jaren geleden is. In het slot is een groote verzameling van allerlei merkwaardigheden; de vader van den tegenwoordigen graaf was een groot liefhebber van wetenschappen en niet minder van de jacht. Hy heeft met onafgebroken zorg en met veel opoffering allerlei rijken byzantsche brugs en vermaakte zich in de studien. In de midderraal ziet men een groot aantal wapenrustingen van allerlei soort, en daaronder van barbaarsche mannen; 200 Gots van Berlichingen, Gustaaf Adolf, Wallenstein. In een kapel staat de grafsteen van Eginhard en Emma, welke de Grouthertog van Hefen aan den Graaf van Erbach geschenken heeft. Het geboorte van het minnend paar is teek te Seligenstadt gedronken. Michel, Haff met Erbach werd in 815 door Ludewyk den Vromen aan Eginhard geschenken, en de tegenwoordige graaven beweren dat zy van hem afstammen. Ook andere oude grafsteenen worden in deze kapel bewaard. In en naast de woonvertrekken van den onder Graaf zyn Romeinsche en andere oude, leden van allerlei aard geplaatst; - standbeelden van Hadrianus en Trajanus, boortbeelden, naran, kriptocrad, allerlei wapenen, een minnue, enz. Ook voorwerpen van natuurlyke historie zyn hier, waaronder men

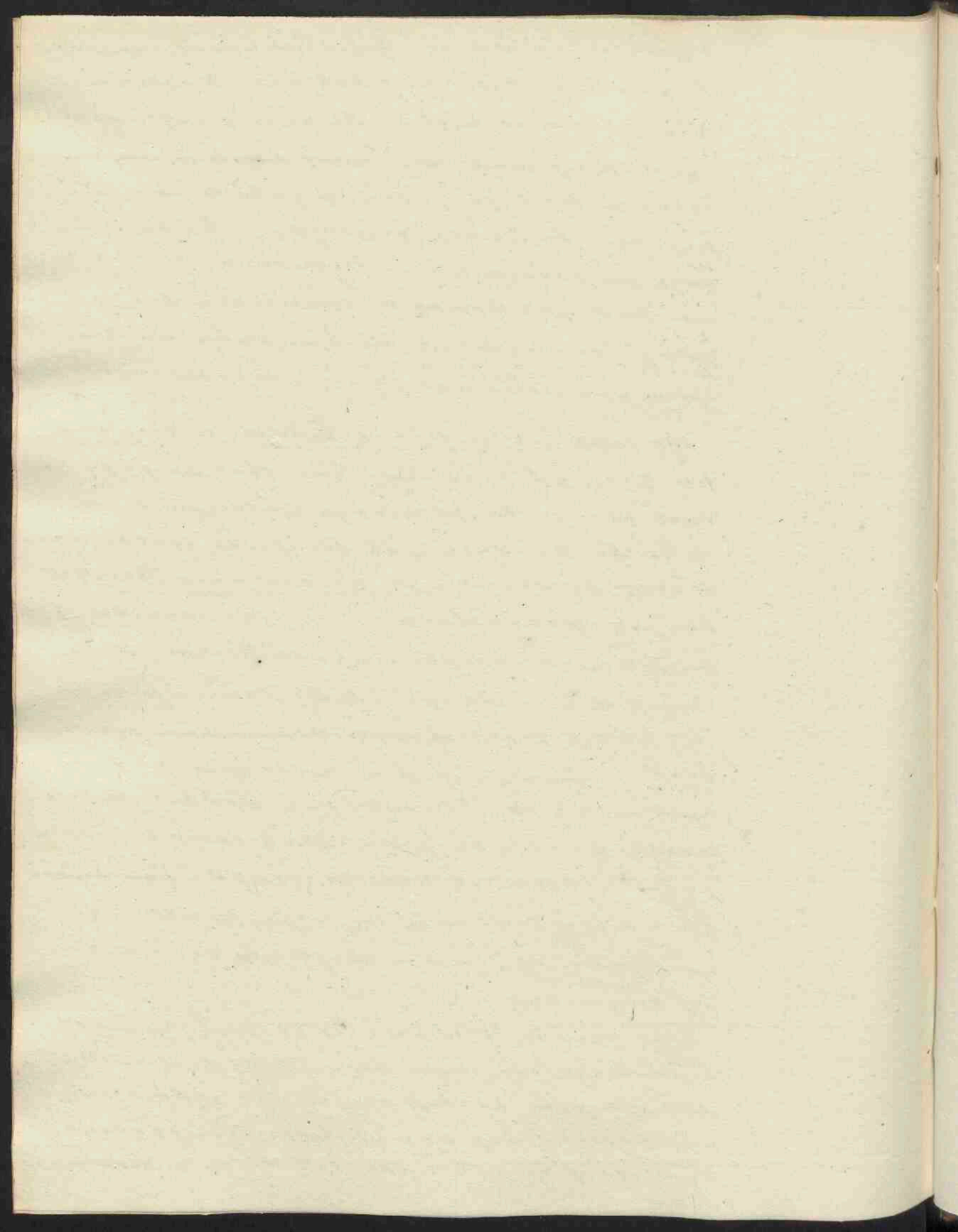

Greiner. A. W. 233.

Vespaen meet, die een geschente vanen van den
"Baron Von Dam aus Kulland". Hartshonen
zag men in menigte. De oude graaf was een
zeer ulytig man; men weet my eene zeer om-
standige beschryving van de geheele vorst-
lung door hemzelf geschreeven. Er heerschte
naar het overige weinig weelde in het slot, en
men zeide ook, dat de mildheid van den vorigen
graaf naar inmenschappelyke zake nu door
spaarzaamheid meder maate worden ingehaald.

Om acht ure vertoef ik Erbach; de tuyn meet
mi zeer goed; ik need meermal bergaf; te
rent door en laupf munge valleyen waar,
in de Finhenbach zijk slingerde mecke naar
de Mehar vlacit. Ik kwam door Bearfel-
den, een groot doorp. Om 12 ure bereikte ik
het stadje Hirschhorn aan de Mehar; de land-
streck is hier schilderachtig; eene ruïne op
eene nabyzelene hoogte straket naar het re-
naat. Termyt ik hier medtuyrnaal hield
kruunde my de Pfarrer van Heddebach zeer
zacken om mede naar Keidelberg te mogen
ryden, hetgeen ik hem taestond. Van Kifer-
gen tot hier was ik in een wagenkje alleen ge-
tueft; aan den armen geestelyke wand ik mee-
my gezelschap.

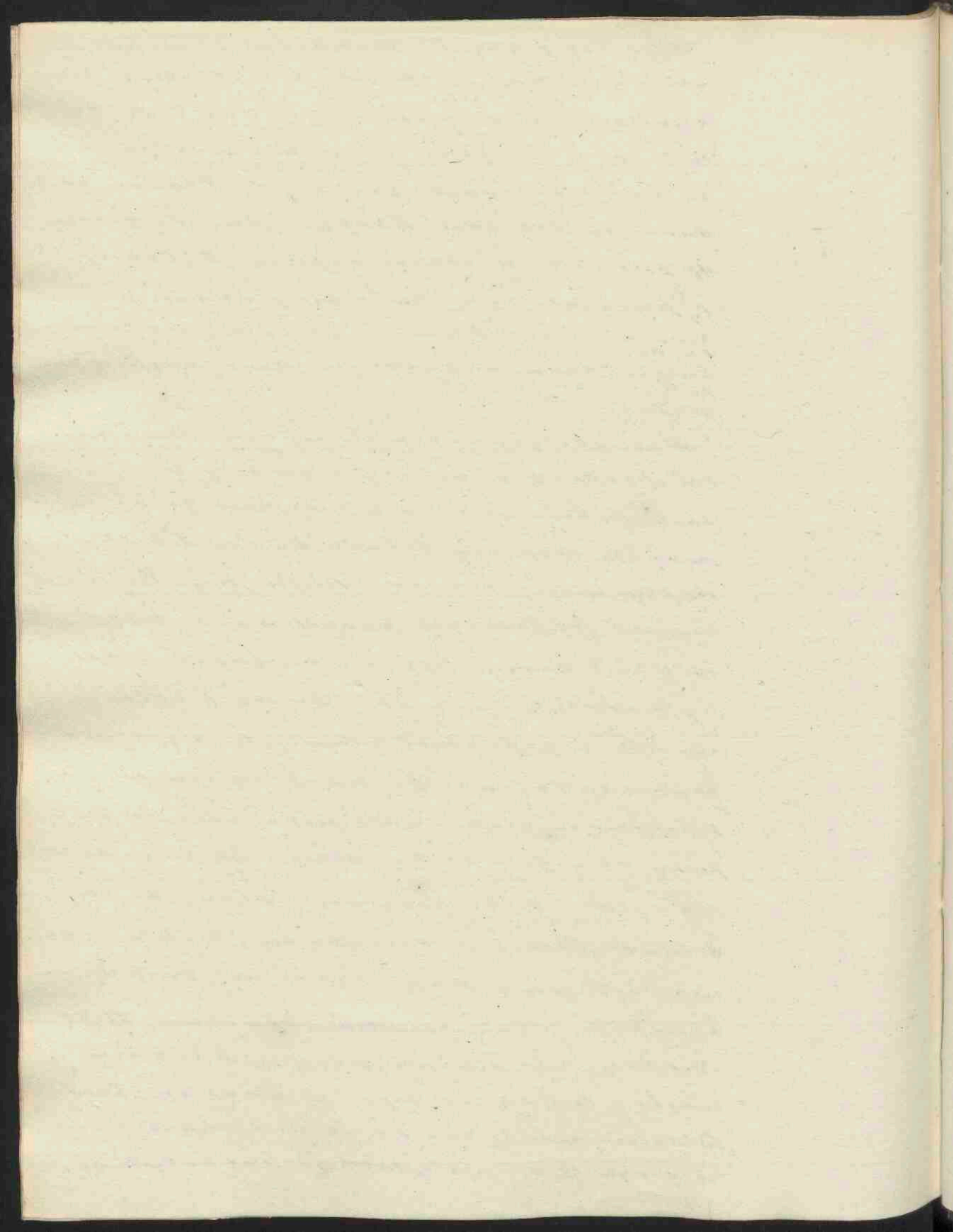
Deze plaats is thant Katholiek; my was ge-
durende zestig jaren hervormd; doch in den
dortigjarigen overlaf onder het gebied van
den Aartsbisshop van Mentz veruygghaend
lynde ging zy ook mede. Tot de oude kerk over

Door het schoone Meckardal vervolgde ik
nu mynen weg, passeerde de oude stad Meck-
kardsteinach, dat omringd is van oude kas-
teelen op de heuvelen. Een daarvan is hersteld,
en wordt bewaand, Zoo my de Pfarrer verde,
door een Freiherr Fortk. Aan de oeveren,
de zag ik de gemasene vesting Dilsberg.

Naar mate men Heidelberg naderst, wordt
het Meckardal schooner en meer met land-
huisen, waaronder eenige zeer prachtig zijn,
bezet.

Myne reisgenoot ried my zeer den Zwaar-
ten Adelaar voor myne herberg te nemen,
doch ik berand er my niet zeer goed. Ik
maakte nog een bezoek by den Schilder
Künstler maar ik deed zwager, myn Kiffinger
kennit Schleisinger hoopde aan te treffen.
Ik vond dezen niet maar vernam dat
hy te Mannheim was. De Hr Künstler is
een klein, gebucheld mannetje doch vol
kennis en talent. Hy heeft my eenige mooie
schilderijen waaronder uitmuntende ko-
pieën van groote meesters. Ik wandelde
naar den Schlafgarten, bezag de my
bekende heerlyke ruïne, en strekte myne
wandeling nog verder uit over de
heuvelen. Een geweson klooster, Stift
Heinburg, zeer schoon gelegen, is nu een
prachtig landhuis ingevest door een heer
Schlosser, welke nu als ik naderhand vernam
zeer ryk is en uit ydelheid katholiek ge-

worden is. Door een zanderling mitverstaand
werd ik hier gebracht terwijl ik verlaanpde
een bezoek te maken, by Professor Schlof-
ser. Mevrouw kwam my zeer belooft voor,
zacken myn bezoek te herhalen, denzyl haar
man bezig was met brieven naar Rome
te schryven, welke geen uitstel konden
lyden. De prachtige huiselyke inrychting
en de brieven naar Rome kwamen my
zeer raadselachtig voor, tot dat ik later
myne dwaling vernam.

Dingsdag 15 September. Heden heb
ik vele bezoeken gemaakt. Men vond ik
Professor Schloffer die zeer vriendelyk en
sprakzaam was. Mittlermeyer, hoo werke-
zaam ook, ontving my zeer goed en
sprak veel over statistiek. Rau was af-
wesig. Zachariae vond ik, zoodat ik
hem my had voorgesteld, oud maar nog
levendig, vlytig en schriel in woening en
interlyk voorkomen. Bronn, den braeden
van mynen vriend en collegge, vond ik
neergebrukt door ziekte; met aandac-
ting spraken wy naef over zynen onste-
den braeder. Gerwinnt, den jeugdygen, koud-
tigen historischryger, vond ik nog vol van
bittering over de wyze waaraef men hem
met zyne zet ambtgenooten te Göttingen
bezogend had. Hy is een vermoegend man
en Francke ziet onderhandelen met een huis

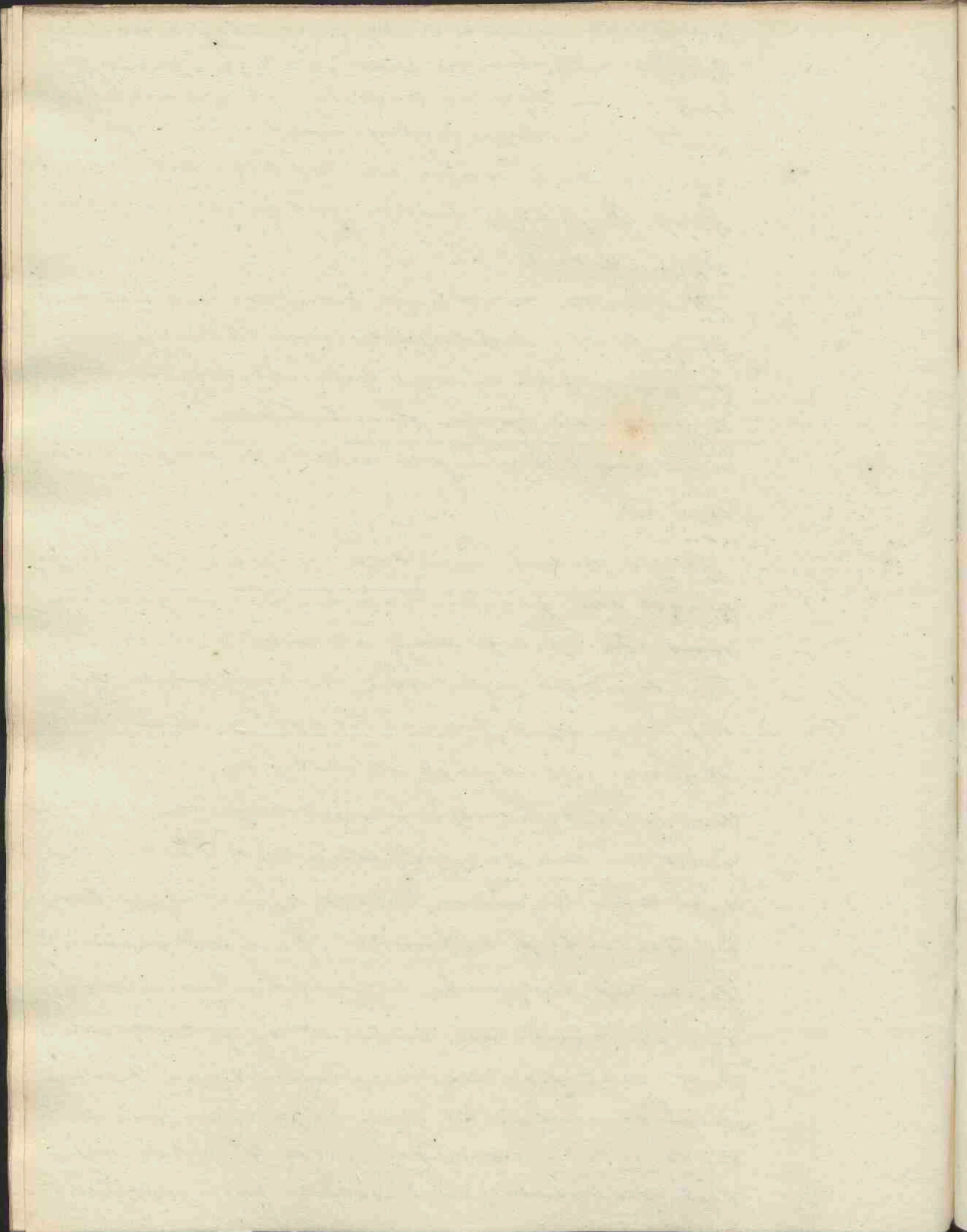
Freiherr Otto von Rügenberg Räder

naar zyn smaak naby Heidelberg te bouwen.
Profesoor Tydemann was om zyne gerond-
heid naar Italië gereisd; ik bezocht zyne
dochter, vroeger echtgenoot van mynen
vriend Fuhrman, nu hertrouwd met
Prof: Bischof; beiden ontvingen my zeer
vriendelyk.

Het weder was niet gunstig; ik heb taak
met Prof: Schlaffer eene kleine wan-
deling gedaan om zyn blytenverblyf
te zien dat op een der heuvelen, waan
men het schuivelle uitrijze heeft, aange-
legt is.

Ik at dezen middag in myne kerke;
waar het gezelschap niet uitgeroekts
was. Ik sprak nog al veel met een ry-
ken landbouwer uit de omstreken, die
my van zyne „Wirtschaft“ verhaalde.
Den avond bracht ik door by Br. Schlof-
fer, waar ook Gerwinde met zyne vrouw
was en een jong Sijlandisch edelman
met zyne vrouw, welke zich sedert lang
in Heidelberg ophandelt. Er was gaed en
levendig gesprek, waaraan het moeye
lyk zyn zonde den inhand op te teekenen
Prof: Schlaffer was zeer verantwoord over
de verbarrenheid in Frankryke waaraan de
bevruchte negt gedruipen, zaidt hy, al de yselgh-
heid openbaarde; de Engelsche handelsgeest

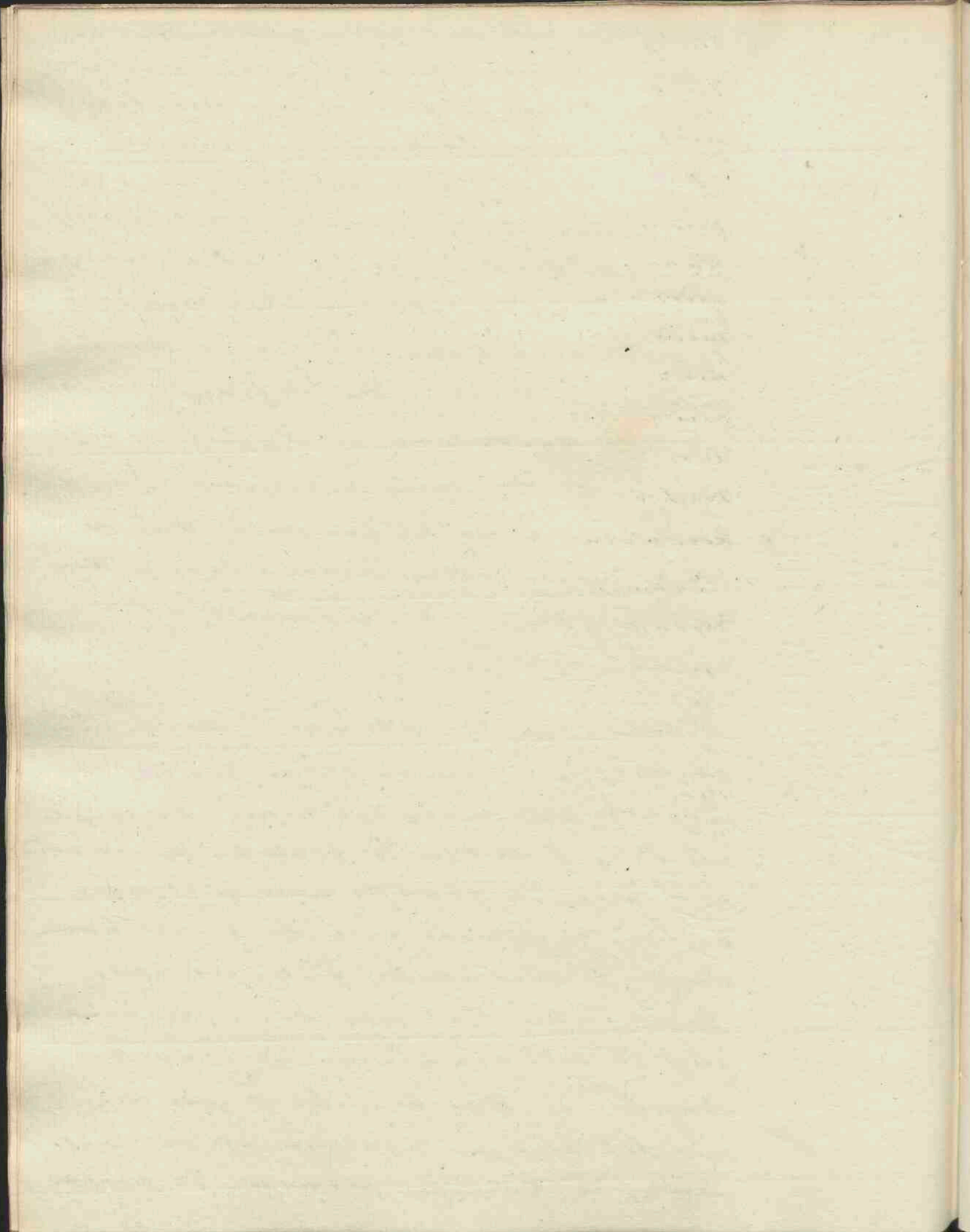

vermeestigt ook de edelare trekken van het
nathikanakter, en ongelukkig vreesde hy
dat de Duitche beschaving diezelfde
rigting nam. Ik konde niet nalaten myn
oordeel als al te streng eenigzint te
betroyden. Hy verhaalde zeer grappig
van een bezach dat hy eens ontmoet,
had van Mevr. Arnim (Bettino) die
hy voor eene bespulletyke en onbenhaamde
de vrouw hield. De Lyflander zeide
meinig gaeds van de Russische rege-
ring in de Duitche provincien. Van den
handel sprakende verhaalde hy dat de
eenige manen welke onbezwaard in Wien
dan masten worden ingevoerd, waren
apen en vialen.

Woensdag 16 September. Dieren mor-
gen wat er storm en regen, Zoo dat het
uitgaan zeer maeyelyk was. Ik poefde
nog Prof Kneutzer te bezoeken, maar vond
hem niet; ik praatte wat met zyne
vrouw, die ik vraeger in Lint met henen
vorigen gemaal tekeer ontmoet had.

Ik at in het Babische Hof en daarna
ging ik met den spoorwagen naar
Kamheim. Hier bezocht ik nog den
heer Schlesinger, met wien ik over ons
verblyf in Kirsingen praatte. Ik poefde

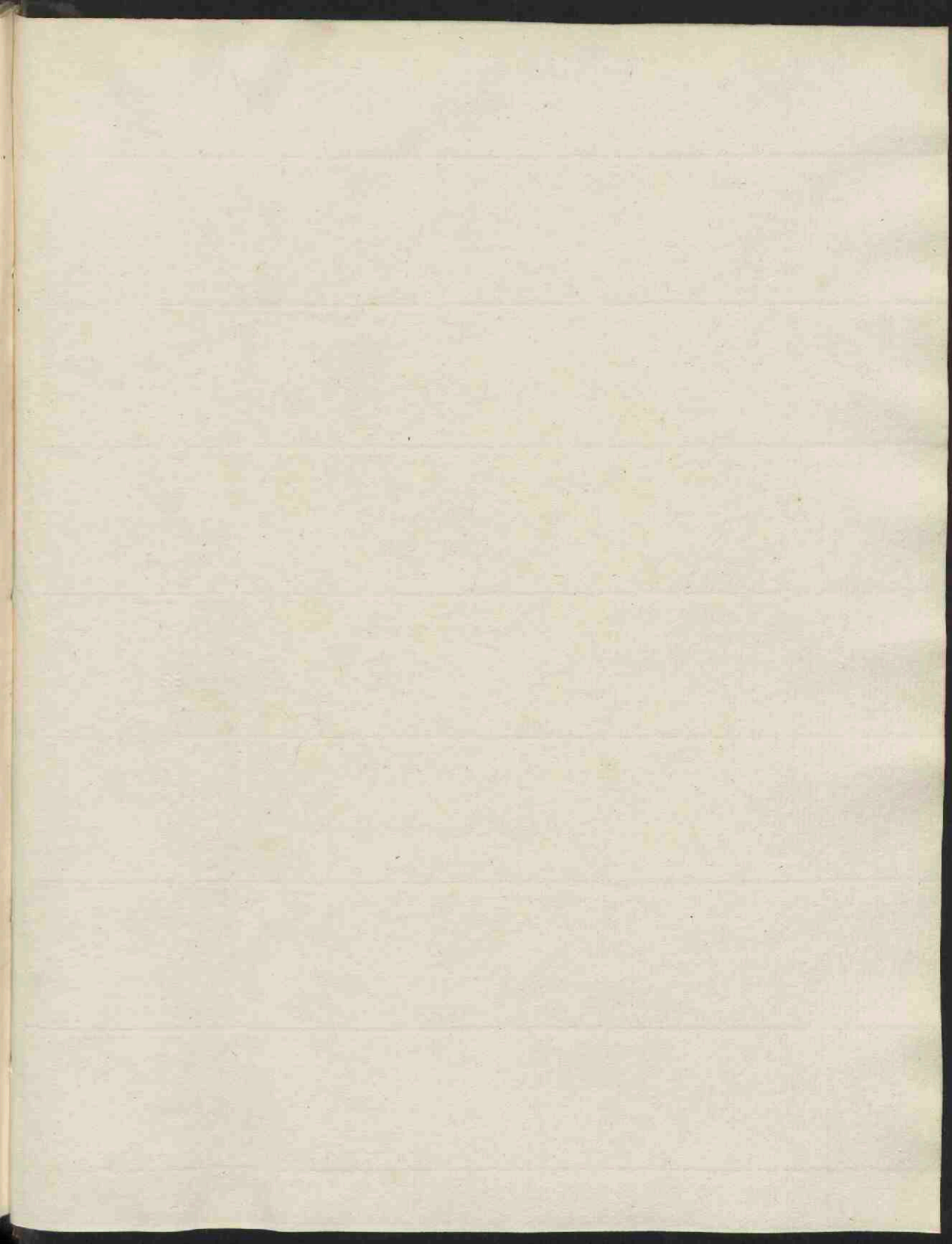

met hem een oude kennis, den schilder
Weber, te bezukken maar vond hem
niet thuis.

Donderdag 14 September. Het de stoomboot
voer ik naar Kenlow; - den volgende dag
naar Syncester. Deze vaart leverde mij
niets byzonder merkwaardigs op. Ik maakte
weinig kennissen: een Engelsch gezelschap
met zyne vrouw en een Philalaog uit Cam-
bridge, Blakesley genaamt, waren byna
de eenigen met welke ik nog al gespro-
ken heb. Het reizen bevestigde niet zeer
deze Ryuvaart.

Zaterdag 19 Septemb. voer ik naar Ret-
terham, waar ik myn vader juist aan het
middagmaal vond met myn zwaager Scha-
de. Ik verheugde my hem, en later ook
de familie heet in welstand weder te
vinden. Den volgende dag reed ik
naar Uxbridge.

a. 2727 #

a 2727#

